

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SOCIALINĖS PEDAGOGIKOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

Socialinės pedagogikos magistrantūros studijų programa

Simona Grušmanauskytė

**SOCIALINIO PEDAGOGO IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO
MODELIAI SPRENDŽIANT PAAUGLIŲ MOKYMOSI PROBLEMAS**

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovas –
prof. dr. A. Juodraitis*

2015

Turinys

Magistro darbo santrauka	3
Įvadas	4
„Geros“ mokyklos koncepcija Lietuvoje	7
1 Skyrius. SOCIALINIO PEDAGOGO IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO MODELIAVIMO GALIMYBĖS	8
1.1. Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo svarba ugdymo procese	8
1.2. Socialinio pedagogo vaidmuo ugdymosi procese	11
1.3. Bendradarbiavimo su mokinių tėvais organizavimas	16
1.4. Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo formos	19
2 Skyrius. MOKYMOSI PROBLEMŲ TURINČIŲ PAAUGLIŲ CHARAKTERISTIKA	23
2.1. Paauglystės amžiaus tarpsnio ypatumai	23
2.2. Paauglių mokymosi sunkumai ir priežastys	27
2.3. Mokymosi problemų pasekmės ir pagalbos mokiniams būdai	29
3 Skyrius. SOCIALINIO PEDAGOGO IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO MODELIAVIMAS SPRENDŽIANT PAAUGLIŲ MOKYMOSI PROBLEMAS	31
3.1. Tyrimo metodika	31
3.2. Respondentai	34
3.3. Tyrimo rezultatų analizė	35
3.3.1. Tėvų požiūris į bendradarbiavimą su socialiniu pedagogu	35
3.3.2. Socialinių pedagogų požiūris į bendradarbiavimą su tėvais	41
3.3.3. Tėvų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo vertinimo lyginamoji analizė	49
3.3.4. Socialinių pedagogų ir paauglių tėvų bendradarbiavimo modelis	52
Išvados	53
Projektinė dalis	55
Summary	60
Literatūra	61
Priedai	67

Magistro darbo santrauka

Mokslinėje literatūroje plačiai kalbama apie paauglių mokymosi problemas bei socialinio pedagogo veiklos svarbą, padedant jas spręsti, tačiau mažai analizuojama, kokias galimybes suteiktų socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modelių kūrimas ir pritaikymas, sprendžiant paauglių mokymosi problemas. *Tyrimo objektas* – socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modeliavimas. *Tyrimo tikslas* – išnagrinėti socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modeliavimo galimybes, sprendžiant paauglių mokymosi problemas. *Tyrimo uždaviniai*: 1) Taikant mokslinės literatūros ir dokumentų analizės metodus, pateikti socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo charakteristiką. 2) Taikant mokslinės literatūros analizės metodą, apibūdinti paauglystės amžiaus tarpsnio ypatumus, mokymosi problemų priežasčių teorines prielaidas. 3) Ištirti socialinių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo galimybes, sprendžiant paauglių mokymosi problemas. 4) Remiantis tyrimo duomenimis sudaryti hipotetinį, socialinio pedagogo ir mokymosi problemas patiriančių paauglių tėvų, bendradarbiavimo modelį. *Tyrimo metodai*: mokslinės, pedagoginės, psichologinės literatūros bei dokumentų analizė, kokybinis tyrimas – 5 socialinių pedagogų ir 7 paauglių tėvų pusiau struktūruotas interviu, atlikta pagal iš anksto parengtą klausimyną. Duomenys apdoroti, taikant turinio (content) analizės metodą.

Svarbiausios *tyrimo išvados*: tyrime analizuojamos aktualiausios paauglių mokymosi problemos, socialinio pedagogo ir paauglių tėvų bendradarbiavimo tikslas, socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo formos ir metodai, bendradarbiavimo trikdžiai, bei siūlymai bendradarbiavimui gerinti. Apibendrinus gautus tyrimo rezultatus galima teigti, kad svarbu suvienyti tėvų ir socialinių pedagogų jėgas, kad būtų galima pastebėti platesnį problemų spektrą. Kadangi nei tėvai nei socialiniai pedagogai nėra pajėgūs vieni pastebėti visas problemas ir efektyviai jas spręsti, todėl abiem pusėm pravartu vieniems į kitus žiūrėti kaip į pagalbininkus. Kaip rodo tyrimo rezultatai, paauglių patiriamų problemų spektras platus, o tėvams neretai reikalinga specialistų pagalba sprendžiant šias problemas. Interviu atskleidė, kad ir toliau reikia tobulinti socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo sistemą, jos procedūrų aiškumą ir nuoseklumą. Taip pat tyrimas išryškino, jog trūksta bendradarbiavimui reikalingų įgūdžių. Respondentų nuomone socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo trūkumus būtų galima pašalinti pakeitus požiūrį į problemų sprendimą. Kitaip tariant reikia į šį bendradarbiavimo procesą labiau įtraukti tėvus, taikant tokius inovatyvius metodus, kaip pavyzdžiui „Tamo“ sistemos plėtojimas, didinant socialinio pedagogų galimybes šioje sistemoje.

Esminiai žodžiai: socialinis pedagogas, bendradarbiavimas, modeliavimas, mokymosi problemos.

Ivadas

Tyrimo aktualumas. Šeima ir mokykla yra atsakingos už jaunuolio parengimą savarankiškam gyvenimui, tai dvi svarbiausios auklėjimo institucijos. Mokyklą ir šeimą jungia tas pats ugdymo objektas – vaikas. Ugdymo procese būtina derinti veiklą, bendravimą, bendradarbiavimą, santykius ir sąveiką. Dėl šių priežasčių iškyla būtinybė socialinių pedagogų, bei kitų mokyklos darbuotojų teikiamą pagalbą daryti veiksmingesnę. Gerai organizuota sociopedagoginė pagalba – priemonė, padedanti grąžinti vaikus į mokyklą, sužadinti jų norą mokytis, įkvepianti vaikui pasitikėjimą savo jėgomis ir optimizuojanti viso mokymosi proceso poveikį asmenybės raidai. (Indrašienė, Suboč, 2008b, p. 118). Mokinio ugdymosi sėkmė priklauso nuo to, kaip pedagogai, mokyklos darbuotojai, pats mokinys ir jo tėvai sugeba kartu sutelkti savo intelektines jėgas, padėti vieni kitiems, įsisąmoninti bendrą tikslą. Socialinis pedagogas, mokytojai, tėvai, mokiniai, mokyklos vadovybė yra vienodai atsakingi už ugdymosi ir asmenybės tobulėjimo sėkmę. Visos šios grandys suinteresuotos, kad gerėtų mokinių ugdymosi rezultatai. Tai įmanoma tik bendradarbiavimu grindžiamoje aplinkoje

Kadangi paauglystė sutampa su mokymosi bendrojo lavinimo mokykloje laikotarpiu, šio amžiaus problemos neišvengiamai sąveikauja su patiriamomis mokymosi problemomis mokykloje. Paauglystės laikotarpiu patiriami ženkliūs fizinio, kognityvinio ir psichosocialinio vystymosi pokyčiai. Tiek paauglystės amžiaus tarpsnio raidos ypatumai, tiek ir vaiko asmeninės individualios savybės daro įtaką ir yra reikšmingai susiję su mokinių mokymosi ypatumais, jų elgesiu bei psichologine savijauta mokykloje ir namuose. Šiuolaikinėse bendrojo lavinimo mokyklose nuolat akcentuojama, jog pagrindinis mokyklų tikslas – tai padėti kiekvienam ugdytiniui maksimaliai atskleisti savo sugebėjimus, kūrybiškumą, įgyti visapusišką išsilavinimą bei praplėsti savirealizacijos galimybes (Silickienė, 2005). Šio tikslo įgyvendinimui ypač svarbią reikšmę turi ne vien dalykų mokytojai, kaip mokslinių žinių perteikėjai, tačiau ir ugdymo įstaigose dirbantys socialiniai pedagogai. Paaugliui, turinčiam mokymosi problemų, svarbi ne tik dalykinė, bet ir socialinė pedagoginė pagalba. Gerų mokymosi rezultatų siekis vaikams turėtų būti išugdomas šeimose ir palaikomas bei toliau stiprinamas kompetentingų pedagogų.

Nors Merfeldaitė (2009) ir teigia, jog mokslininkai pripažįsta, kad nėra universalus, funkcionuojančio bet kurioje aplinkoje bendradarbiavimo modelio. Dabar mokyklose kuriamos programos, kuriomis siekiama lygiaverčio socialinių pedagogų, klasės mokytojų, tėvų bendradarbiavimo. Šių grandžių bendradarbiavimas vyksta įvairiomis formomis. Kaip pažymi Grikštienė ir Rupšienė (2007) pastaruoju metu Lietuvos bendrojo lavinimo mokykloje socialinių pedagogų darbo problematika vis išsamiau nagrinėjama, pasirenkant konkretų aspektą. Tačiau nepavyko rasti tyrimų, kur būtų nagrinėjamas socialinių pedagogų bendradarbiavimas su

mokinių tėvais, sprendžiant mokymosi problemas. O toks bendradarbiavimas yra ypač svarbus, nes šeima, pagrindinė vaikų socializacijos institucija, atlieka išskirtinai svarbų vaidmenį vaikų auklėjimo bei ugdymo(-si) procese. Todėl reikia ieškoti efektyvių bendradarbiavimo formų, kuriomis būtų galima kuo daugiau tėvų pritraukti į mokyklos gyvenimą. Šiuo magistro darbu tikimasi išanalizuoti ugdymo įstaigų socialinių pedagogų ir mokymosi problemų turinčių paauglių tėvų tarpusavio bendradarbiavimo galimybes, formas, problemas, tarpusavio santykius ir asmeninius gebėjimus bei pastangas spręsti mokinių mokymosi problemas.

Mokslinė problema. Mokinių nenoro mokytis priežastys, motyvacijos problemos nagrinėtos V. Rajecko (2004), V. Grincevičienės (2008), V. Rimkevičienės (2000), L. Jovaišos (2003), L. Šiaučiukėnienės, O. Visockienės, P. Talijūnienės (2005), V. Targamadzės (2000), J. H. Ballantine (2001), R. Vasiliausko (2005), darbuose. V. Indrašienė, V. Suboč (2008a, 2008b, 2009), tyrinėjo socialinės pedagoginės pagalbos teikimą vaikams, patyrusiems mokymosi nesėkmes; tėvų požiūrį į socialinės pedagoginės pagalbos organizavimą mokykloje; socialinės pedagoginės pagalbos teikimą nesėkmingai besimokantiems moksleiviams. Socialinių pedagogų bendradarbiavimą su paauglių tėvais, vykdant mokyklos nelankymo prevenciją savo tyrime nagrinėjo J. Grikštienė ir L. Rupšienė (2007). O. Merfeldaitė (2007, 2009), analizavo socialinės pedagoginės pagalbos efektyvumą tėvų požiūriu; tėvų ir mokyklos bendradarbiavimą. Tačiau problema iki šiol akivaizdi. Jai išspręsti turėtų susitelkti ne tik įvairių sričių mokslininkai bei praktikai, bet visi mūsų visuomenės nariai, ypač mokymosi problemų turinčių paauglių tėvai.

Tyrimo objektas: socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modeliavimas.

Tyrimo tikslas: išnagrinėti socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modeliavimo galimybes, sprendžiant paauglių mokymosi problemas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Taikant mokslinės literatūros ir dokumentų analizės metodus, pateikti socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo charakteristiką.
2. Taikant mokslinės literatūros analizės metodą, apibūdinti paauglystės amžiaus tarpsnio ypatumus, mokymosi problemų priežasčių teorines prielaidas.
3. Ištirti socialinių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo galimybes, sprendžiant paauglių mokymosi problemas.
4. Remiantis tyrimo duomenimis sudaryti hipotetinį, socialinio pedagogo ir mokymosi problemas patiriančių paauglių tėvų, bendradarbiavimo modelį.

Tyrimo dalyviai: 7 paauglių tėvai ir 5 soc. pedagogai. Tyrime dalyvavo 12 respondentų.

Tyrimo metodai:

Teoriniai: mokslinės, pedagoginės, psichologinės literatūros analizė.

Empiriniai: kokybinis tyrimas – socialinių pedagogų ir paauglių tėvų pusiau struktūruotas

interview, atlikta pagal iš anksto parengtą klausimyną. Duomenys apdoroti, taikant turinio (content) analizės metodą.

Pagrindinės sąvokos:

Paauglystė – tai gyvenimo tarpsnis tarp vaikystės ir suaugusiojo amžiaus. Jis trunka nuo fizinio brendimo pradžios iki asmuo pasiekia savarankiško suaugusio žmogaus socialinę padėtį (Petrulytė, 2003).

Bendradarbiauti – kartu su kitais dirbti (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 2000).

Jovaišos (1993) teigimu, **bendravimas** – tai žmogaus socialinės būties forma, pasireiškianti kontakto tarp žmonių užmezgimu ir palaikymu; keitimasis informacija, patirtimi, jos turtinimas.

Bendradarbiavimas – tai vienoje ar kitoje veikloje taikoma procedūra, kai bendradarbiavimo objektas nulemia bendros veiklos vienoje ar kitoje srityje specifiką, apibrėžia darbuotojų arba institucijų suderintą darbą pagal vieną veiklos planą (Dobranskienė, 2002).

Vyriausybės patvirtintoje socialinio pedagogo pareiginėje instrukcijoje (2002) pažymima, kad **socialinis pedagogas** – siekia padėti vaikams geriau adaptuotis visuomenėje, bendruomenėje, švietimo ar kitose socialinėse įstaigose, vykdančiose ugdymo funkcijas, racionaliau išnaudoti visas teikiamas galimybes lavintis, mokytis ir augti savarankiškais piliečiais. Socialinis pedagogas dirba kartu su pedagogais, klasių auklėtojais, kitais specialistais, tėvais ar teisėtais vaiko atstovais, bendruomene (Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinio reikalavimo, 2001).

Mokymasis – pagrindinė moksleivio veikla, sąlygojanti visavertį asmenybės vystymąsi (Barkauskaitė, Rodzevičiūtė, 2004).

Mokymosi sunkumai – universalus reiškinys, su kuriuo susiduria įvairaus amžiaus, lyties, skirtingų socialinių sluoksnių, įvairių gabumų mokiniai (Barkauskaitė, Indrašienė ir kt., 2004).

Modeliavimas – kūrimas modelių, kuomet nagrinėjami, tiriami objektai, procesai, reiškiniai. Tai vienas iš konstruktyviųjų mokymo metodų, kada visus konstruktyviuosius metodus jungia požiūris į žinių įgijimą kaip į aktyvų žinių konstravimo procesą, kuriame svarbiausias vaidmuo atitenka pačiam besimokančiajam. Pagrindiniai modeliavimo tikslai - pažinimas, valdymas, prognozavimas ir hipotezių tikrinimas (Denisovas, 2002).

„Geros“ mokyklos koncepcija Lietuvoje

Aiški „geros“ mokyklos samprata Lietuvoje būtų pirmasis žingsnis, padedantis suprasti mokyklos veidą ir ateities viziją informacinės kaitos visuomenėje. Ši samprata turėtų būti aiški ir suprantama visoms interesų grupėms: mokiniams, mokytojams, tėvams, mokyklų vadovybei ir steigėjams, nacionalinėms švietimo institucijoms bei visuomenei. (Kūrybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija, 2012). „Geros“ mokyklos sampratos turinys priklauso nuo to, kas ir koku tikslu jį apibrėžia, bei, kokios tai aplinkybės lemia. Visuomenėje dažniausiai priimtos „geros“ mokyklos samprata apima, kokybiškai, sėkmingai, rezultatyviai ir veiksmingai dirbančios mokyklos koncepcijas. Taip dirbančiose mokyklose yra skatinamas iniciatyvumas, bendradarbiavimas, savitarpio pagalba. Mokyklos bendruomenėje vyrauja bendradarbiavimu ir pasitikėjimu grįsti santykiai.

Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra prie Švietimo ir mokslo ministerijos (2012), literatūroje išskiria dažniausiai sutinkamus „geros“ mokyklos požymius: bendradarbiavimas su tėvais ir bendruomene, bendradarbiavimas ir dalinimasis gerąja patirtimi, bendradarbiavimas sprendžiant problemas, bendros vertybės, mokyklos atvirumas, pripažinimas ir skatinimas, nuolatinis pažangos stebėjimas, profesionali lyderystė, efektyvi vadyba, aukšta mokytojų kvalifikacija, dėmesys individualiems poreikiams, įsivertinimas ir grįžtamasis ryšys, aiški vizija ir tikslai, nuolatinis profesinis tobulėjimas, aukšti lūkesčiai, mokytojų ir mokinių dalyvavimas valdyme, tobulėjimą skatinanti aplinka, išvystyti partnerystės ryšiai, į mokymą orientuotas ugdymo procesas.

„Geros“ mokyklos veiklai turi įtakos mokyklos gebėjimas formuoti organizacijos kultūrą, bendradarbiauti su tėvais, bendruomene ir sutarti dėl bendrų mokyklos veiklos tikslų. Dažniausiai sutinkamuose „geros“ mokyklos požymiuose, išskiriamas mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas. Svarbu atkreipti dėmesį, kad sėkmingai dirbančios mokyklos noriai priima tėvų pagalbą ir sąmoningai nori įtraukti tėvus į organizacijos veiklą. Tėvai bendradarbiaudami su mokyklų specialistais, tarp jų ir socialiniais pedagogais, geriau supranta kokie yra mokyklos tikslai ir siekiai, bei padeda juos įgyvendinti. Veiksmingas mokyklos bendradarbiavimas su tėvais padeda mokiniams mokytis ir tapti asmenybėmis.

Siekiant „geros“ mokyklos modelį pritaikyti Lietuvoje šiandienos mokykla turi keistis, kitaip įgyvendinti Lietuvos pažangos strategijos siekius bus sudėtinga. Ieškant naujų būdų „geros“ mokyklos sąvokai apibrėžti parengtas mokslinis darbas „Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modeliai sprendžiant paauglių mokymosi problemas“, kuriuo siekiama gilintis į mokyklose dirbančių socialinių pedagogų bendradarbiavimo su tėvais galimybes šiandienos mokykloje.

1 Skyrius. SOCIALINIO PEDAGOGO IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO MODELIAVIMO GALIMYBĖS

1. 1. Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo svarba ugdymo procese

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (1992) teigiama, kad būtent tėvai ir mokykla atsakingi už vaiko ugdymą. Milaknienė ir Smirnovienė (2005) teigia, kad tėvų pareiga – skirti laiko ir asmeninio atsidavimo savo vaikams bei jų mokyklai, remti šias pastangas siekiant įgyvendinti ugdymo tikslus. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosiose programose (2002) akcentuojama, kad tik bendraudama su tėvais bendrojo lavinimo mokykla ugdo savarankišką, atsakingai savo gyvenimą sugebantį kurti žmogų. Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimas yra vienodais reikalavimais ir žiniomis pagrįstas mokyklos ir tėvų pedagoginis poveikis vaikui, susitarimas svarbiausiais auklėjimo klausimais, siekiant išvengti įvairių mokinių socialinių problemų arba su jau atsiradusiomis efektyviai susidoroti (Gay, Wilcox, 1998). Socialinis pedagogas, šioje sistemoje yra jungianti grandis, kuri kompleksiskai apima šeimą, mokyklą ir bendruomenę. Socialinio pedagogo veikla apima tinkamos auklėjimo aplinkos kūrimą, individualų darbą su mokiniais, darbą su mokinių grupėmis, komandinį darbą su mokytojais, bendradarbiavimą su mokinių tėvais bei kitų institucijų specialistais. Socialiniam pedagogui nuolat palaikant ryšius su mokinių tėvais, atveriamos galimybės siekti betarpiško bendradarbiavimo, sprendžiant įvairias ugdytinių problemas.

Mokinių patiriamos siocioedukacinės problemos mokykloje tampa kompleksinės. Vien tik pedagogų, klasių auklėtojų kompetencijos nebeužtenka. Tokių problemų sprendimo organizatoriumi tampa socialinis pedagogas, kuris turi konsultuoti pedagogus, kaip bendrauti ir bendradariauti su tėvais. Leliūgienė (1997) kalba apie socialinio pedagogo indėlį į darbą su tėvais ir produktyviam mokyklos ir šeimos bendradarbiavimui iškelia tokias sąlygas: ugdymo įstaiga ir socialinis pedagogas turi autoritetą, vyrauja demokratiniai tarpusavio santykiai, o ne moralizavimas, visi siekia susitarimo, abi pusės dalyvauja ugdyme, žodžių ir darbų vienovė.

Dilienė, Ratkevičiūtė (2004) nurodo, kad šeima yra itin svarbus ugdytojas vaikui, kurio įtaka yra didžiausia. Tačiau pradėjus lankyti mokyklą į vaiko ugdymą įsitraukia pedagogai, mokyklos bendruomenė. Milaknienė, Smirnovienė (2010), pabrėžia, kad pedagogai ir visa mokyklos bendruomenė įsipareigoja žadinti ir puoselėti kiekvieno ugdytinio kūrybingumą, atsakomybę ir meilę mokslui, atsižvelgdami į kiekvieno poreikius. Siekiant sėkmingai ugdyti bendrąsias ir esmines dalykines kompetencijas mokykloje ir už jos ribų, reikia siekti prasmingo dialogo su tėvais ir kurti šiltą klimatą – be įtampos, pagrįstą tarpusavio parama ir pasitikėjimu. Ir tėvai, ir mokykla ruošia vaiką tapti visuomenės nariu, todėl jų tikslai sutampa. Labai svarbu, kad bendradarbiavimas būtų grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu, kad tėvai jaustųsi esą mokyklai

reikalingi. Mokyklos bei ugdytinių tėvų ar globėjų bendradarbiavimo svarba akcentuojama daugelyje Lietuvos švietimo aktų: Valstybinėje švietimo strategijoje 2013 – 2022 m., Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme, 5 skirsnis išsamiai reglamentuoja tėvų (globėjų, rūpintojų) teises ir pareigas. Svarbi sėkmingo ugdymo sąlyga – mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas. Mokinių ugdymas, orientuotas į aktualių šiuolaikiškam žmogui kompetencijų ugdymą, skatina aktyviai bendradarbiauti visus ugdymo dalyvius: drauge aptarti darbo tikslus ir uždavinius, metodus ir ugdymo priemones, suderinti šeimos ir pedagogų lūkesčius.

Manoma, kad ir tėvai, ir mokykla yra vienodai atsakingi už visapusišką mokinių ugdymą. Tėvai gauna iš mokyklos visokeriopą informaciją apie darbo organizavimą, veiklos tikslus, uždavinius, mokymo turinį ir būdus. Dažniausiai klasės auklėtojas, nuolat bendrauja su tėvais taikydamas įvairius būdus ir metodus, nes tai leidžia daugiau sužinoti apie mokinius, geriau juos pažinti. Tačiau darni mokyklos veikla turi remtis ne tik tėvų, pedagogų ir moksleivių, bet ir tėvų ir socialinio pedagogo tarpusavio bendradarbiavimu. Įtraukti tėvus į mokyklos gyvenimą nėra lengva ir paprasta. Čia didelį vaidmenį turi atlikti socialinis pedagogas, kaip pagrindinis asmuo, skatinantis kuo geresnį bendradarbiavimą tarp mokyklos ir šeimos. Tik bendradarbiaudama su šeima mokykla geriau pažįsta vaiką, jo charakterį, polinkius.

Anot Dapkienės (2002a), tik bendrai dirbdami pedagogai ir tėvai gali:

- patenkinti esminius vaiko poreikius: saugumo, prierašumo, meilės orumo ir kt;
- padėti vaikui realizuoti save;
- padėti kurti savo vertybes;
- atskleisti vaiko pašaukimą;
- išmokyti vaiką kontroliuoti savo poreikius ir norus;
- teisingai suprasti mokslo reikšmę gyvenime ir ugdyti meilę mokslui.

Pagrindinis tarpininkas tarp šeimos ir mokyklos, sprendžiant mokinių socialines problemas yra socialinis pedagogas. Jis palaiko santykius su mokinių tėvais, informuoja apie mokyklos gyvenimą ir keliamus reikalavimus, apie kylančias mokinio problemas. Tiek mokykla, tiek šeima siekia skirti dėmesį kiekvienam vaikui, įveikti vaiko ugdymosi, mokymosi ir socializacijos problemas (Leliūgienė, 2002).

Šapelytė (2002), Sakalauskaitė (2004) nurodo, kad socialiniai pedagogai ir klasių auklėtojai dažnai sprendžia tas pačias socialines problemas mokykloje: pamokų praleidimo, dėl netinkamo elgesio; mokymosi problemų; finansinių problemų; vaikų neatsargumo; agresyvumo; patiriamo smurto; alkoholio ir narkotikų naudojimo, socialinės atskirties.

Socialinis pedagogas, kaip ir klasės auklėtojas, skiria ypatingą dėmesį mokinių socialinės kompetencijos ugdymui ir socializacijos proceso garantijai. Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, autorės Milaknienė ir Smirnovienė (2010) teigia, kad svarbu: įtraukti tėvus į klasės, mokyklos

gyvenimą; pažinti ir tirti mokinio šeimą; organizuoti bendrus klases ir šeimos renginius, išvykas, projektus; pedagogiškai šviesti šeimą.

Tai patvirtina ir Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos išleista „Klasės auklėtojo atmintinė“ (cit. Milaknienė, Smirnovienė, 2005), kurioje teigiama, kad stiprinant tėvų ir mokyklos bendradarbiavimą būtina: reguliariai informuoti tėvus apie vaiko ugdymosi pasiekimus; kviesti į mokyklos renginius, rengti tėvams atviras pamokas, kurių metu tėvai gali stebėti ugdymo procesą; organizuoti bendrus ir neformalius mokytojų ir tėvų susitikimus; įtraukti tėvus į drausmės klausimų sprendimą.

Tačiau sėkmė priklauso nuo pasirengimo bei gebėjimų, bendradarbiavimo būdų ir formų pasirinkimo ir nuo tėvų noro, atsakingumo už vaikų ateitį (Milaknienė ir Smirnovienė, 2010). Nors minima klases auklėtojo veiklos svarba, siekiant stiprinti tėvų ir mokyklos bendradarbiavimą, tačiau kaip ir minėta, socialinių pedagogų ir klases auklėtojų siekiai sutampa, sprendžiant mokinių problemas.

Sprendami daugumą socioedukacinių mokinių problemų, socialiniai pedagogai turi atsižvelgti ir įvertinti vaiko gyvenimo sąlygas, šeimos padėtį ir kitas socialines aplinkybes.

Merfeldaitė (2009) tyrimu apie mokinių požiūrį į socialines pedagogines problemas mokykloje nustatė, kad mokyklos nelankymo, nenoro mokytis, pervargimo, bėgimo iš pamokų, emocinės ar fizinės prievartos patiriamos mokykloje, problemos aktualesnės mokiniams, patiriantiems emocinę prievartą šeimoje, konfliktus su tėvais, gyvenantiems skurdžiose šeimose ar tik su vienu iš tėvų. Taip pat, esant šioms sąlygoms, mokiniams būdingi dažnesni konfliktai su mokytojais. Kuo aktualesnė apibūdinta situacija šeimose, tuo mažiau mokiniai linkę pozityviai leisti savo laisvalaikį. Taigi, dažniausiai socialiniam pedagogui tenka bendradarbiauti su tėvais ne tik sprendžiant vaikų socioedukacines problemas mokykloje, bet ir gerinant vaikų padėtį šeimoje.

Autoriaus Berns (2009) teigimu, jeigu šeima dalyvauja mokyklos gyvenime, vaikai turi iš to naudos: jie geriau lanko mokyklą, susiformuoja teigiamas nuostatas apie mokymąsi, elgesį mokymosi procese ir pan. Tokie mokiniai labiau pasitiki ugdymo įstaiga, mokytojais ir savimi. Labai panašiai, teigia Anafara ir Mertens (2008). Jie nurodo, kad tėvų dalyvavimas teigiamai veikia mokinių pasiekimus, lankomumą, elgesį, motyvaciją baigti mokyklą, emociškai gerą savijautą, siektinus tikslus gyvenime. Hunt, Ratcliff (2009) teigia, kad tėvus ugdymo įstaiga turi vadinti „pirmaisiais mokytojais“ arba „vaiko sėkmės advokatais“, kurie sprendžia apie vaikų ugdymą, sveikatą ir gerovę. Tokie požymiai, kaip socioekonominis šeimos statusas, išsilavinimas ir pan. nebėra reikšmingi kintamieji. Svarbiausias šiuo metu faktorius yra šeimos pareigos ir įsitraukimas į vaikų auklėjimą. Šeimai ir ugdymo įstaigai bendradarbiaujant derinamos įvairios poveikio priemonės, todėl didesnė tikimybė, jog poveikis mokiniui bus

sėkmingesnis (Mitrulevičiūtė, 2008). Todėl tėvų įsitraukimas, sprendžiant tokias mokinių problemas, padidina bei efektyvina sėkmingą problemos sprendimo proceso organizavimą ir vykdymą. Pagrindinis problemos sprendimo proceso organizatorius gali būti klasės vadovas, tačiau, jei problema tampa kompleksinė arba klasės vadovui nebeužtenka kompetencijos ją spręsti, tuomet jis į pagalbą telkia mokyklos socialinį pedagogą ar kitus esančius specialistus ugdymo įstaigoje. Socialinis pedagogas, bendradarbiaudamas su klasės vadovu, tėvais, pedagogais ar kitais specialistais, mokyklos administracija, ieško efektyvių problemos sprendimo būdų (Socialinio pedagogo pareiginė instrukcija, 2002).

Apibendrinant, galima daryti išvadą, kad šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas svarbus tuo, kad suderinti tėvų ir mokyklos bendri veiksmai padidina mokinio problemų sprendimo sėkmę. Mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas turi būti abipusis, šio proceso organizatorius gali būti tiek klasės auklėtojas, tiek socialinis pedagogas. Šiame procese abi pusės siekia bendro tikslo. Tačiau bendradarbiavimo dažniausiai siekia ir šį procesą organizuoja mokykla arba socialinis pedagogas, nes joje mokiniai susiduria su įvairiomis socioedukacinėmis problemomis. Tačiau svarbu paminėti, kad tėvai ne tik gali padėti išspręsti kylančias vaikų mokymosi problemas, bet tai yra ir jų pareiga.

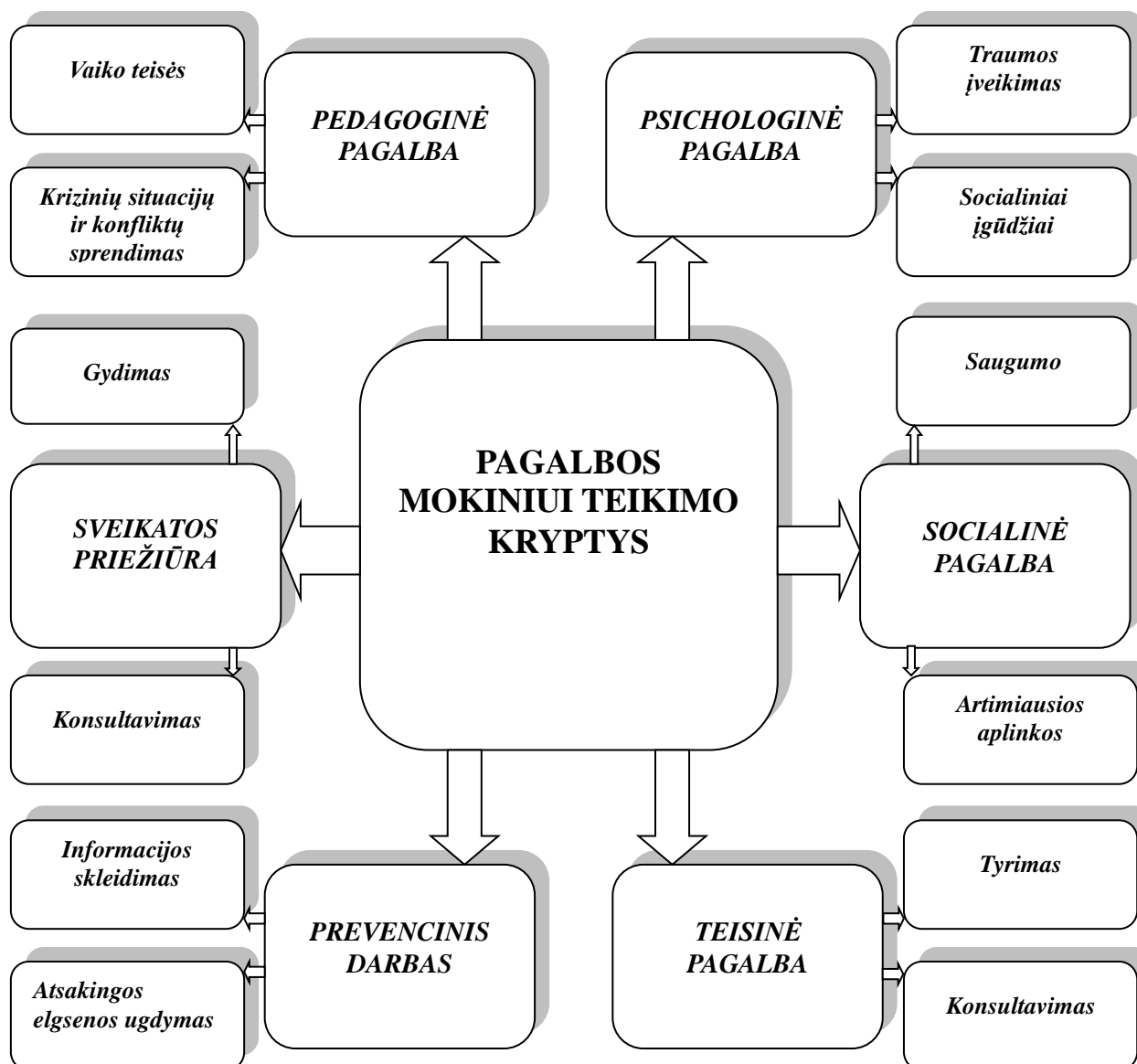
1. 2. Socialinio pedagogo vaidmuo ugdymosi procese

Anot Kučinsko ir Kučinskienės (2000), socialinis pedagogas yra pagalbos teikėjas vaikams, paaugliams, jų šeimai, pagal galimybes ginantis jų teises bei primenantis jų pareigas, padedantis jiems augti, mokytis, tobulėti asmenybiškai ir socialiai.

Socialinio pedagogo veiklos turinys ugdymo įstaigoje labai platus ir įvairus. Jis priklauso ne tik nuo socialinių ugdymo problemų, bet ir nuo ugdymo institucijos situacijos bei veiklos prioritetų. Socialinio pedagogo darbo apimtis ir atsakomybė labai didelė. Jo profesinė kompetencija grindžiama tarptautiniais vaikų teises ir jų teisėtus interesus reglamentuojančiais dokumentais, Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais ir kt. norminiais dokumentais, pedagogų etikos principais bei LR švietimo ir mokslo ministro 2002 patvirtintais Socialinio pedagogo kvalifikaciniais reikalavimais ir Socialinio pedagogo pareigine instrukcija.

Socialinis pedagogas dirba kartu su pedagogais, grupių vadovais, kuratoriais, tėvais ar teisėtais vaiko atstovais, mokyklos bendruomene (Socialinio pedagogo pareiginė instrukcija, 2002). Jis siekia padėti vaikams geriau adaptuotis mokykloje, racionaliau išnaudoti visas teikiamas galimybes lavintis, mokytis ir augti savarankiškais piliečiais (Kučinskas, Kučinskienė 2000). Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad ugdymo įstaigoje dirbančio socialinio pedagogo veikla

neatsiejama nuo mokyklos administracijos, mokytojų, bendradarbiavimo su tėvais ir kitais bendruomenės nariais.

1 pav. Pagalbos teikimo sferos

Pastaba: sudaryta autorės remiantis E. Karmaza., N. Grigutyte, E.G. Karmazė (2007)

Žinoma, kad mokykloje ugdomi mokiniai susiduria su įvairiomis mokymosi problemomis. Balnionytė (2008), atkreipė dėmesį, į mokinių ir jų patiriamų problemų specifiškumą bei įvairovę. Formalus vaikų ugdymas tradiciniais mokymo metodais nesudaro prielaidų mokymosi sunkumams, akademiniam atsilikimui įveikti, o nuolatinės nesėkmės ir įtampa stabdo vaiko raidą. Mokymosi problemas patiriančiam paaugliui, teikiama pagalbą lemia įvairūs veiksniai. Siekiant teigiamų rezultatų teikiant pagalbą mokiniui, derėtų atsižvelgti į šių veiksnių visumą, jų kompleksinį veikimą (žr. 1 pav.). Balnionytės nuomone, tik laiku ir kryptingai veikdami mokytojai, klasių vadovai, socialinis pedagogas, psichologas, logopedas,

visuomenės sveikatos priežiūros specialistas ir tėvai sudaro sąlygas mokinio poreikiams įvertinti bei kvalifikuotai pagalbai teikti, tenkinant ugdymosi poreikius, užtikrinant mokinių emocinį, fizinį ir socialinį saugumą, sėkmingą integraciją į klasės bei mokyklos bendruomenę.

Galima išskirti tris pagrindines pagalbos mokiniui teikimo kryptys: pedagoginė pagalba, psichologinė pagalba ir socialinė pagalba. Balnionytė (2008) pateikia išsamiai aprašytas pagalbos mokiniui teikimo kryptis, jų turinį, formas (žr. 2 pav.).

1 lentelė

Pagalbos mokiniui teikimo kryptys, turinys ir formos

Kryptys	Turinys	Formos
Pedagoginė pagalba	<p>1. Klasės vadovai, bendradarbiaudami su dalykų mokytojais, dirbančiais klasėje, socialine pedagoge bei psichologe ir visuomenės sveikatos priežiūros specialiste, siekia pažinti mokinius, išsiaiškina jų ypatumus ir individualius poreikius.</p> <p>2. Formuojama klasės bendruomenė, kurios nariai geba tenkinti individualius poreikius, plėtoja bendruosius gebėjimus, ugdomi bendrąsias vertybines nuostatas, sėkmingai adaptuojasi klasėje ir integruojasi į mokyklos bendruomenę.</p> <p>3. Programų kūrimas ir darbas su specialiųjų poreikių vaikais.</p> <p>4. Į ugdymo procesą įtraukiami tėvai, kurie atstovauja vaikų interesams ir padeda spręsti iškilusias problemas.</p> <p>5. Vykdoma lankomumo, kaip sėkmingo mokymosi prielaidos, nusikalstamumo prevencijos priežiūra.</p> <p>6. Informacijos kaupimas ir sklaida, vykdant profesinį švietimą, padedantį mokiniui pasirinkti tolesnę mokymosi ir veiklos sritį.</p>	<p>Mokinių pažinimo lapų pildymas</p> <p>Pokalbiai</p> <p>Anketavimas</p> <p>Klasių valandėlės</p> <p>Išvykos</p> <p>Renginiai</p> <p>Kontrolinių darbų ir namų darbų krūvio reguliavimas</p> <p>Klasių vadovų ir dėstančių mokytojų susirinkimai</p> <p>Atvirųjų durų dienos mokykloje</p> <p>Tėvų susirinkimai</p> <p>Modulių ir papildomojo ugdymo programos</p> <p>Konsultacijos</p> <p>Olimpiados</p> <p>Lankomumo lapų pildymas</p> <p>Periodiškas atsiskaitymas už lankomumą</p> <p>„seniūnas – klasės vadovas – administracija“</p> <p>Tėvų informavimas</p>
Psichologinė pagalba	<p>1. Klasės mikroklimato tyrimas ir mokinių, turinčių psichologinių sunkumų, identifikavimas.</p> <p>2. Psichologinės pagalbos teikimas mokiniams, turintiems įvairių psichologinių sunkumų, žalingų įpročių bei specialiųjų ugdymosi poreikių.</p> <p>3. Mokinių, mokinių tėvų bei</p>	<p>Individualios konsultacijos</p> <p>Anoniminis vaikų paštas</p> <p>Klasių koncentrų susitikimai</p> <p>Paskaitos</p> <p>Klasės mikroklimato ir mokinių stebėjimas</p> <p>Pokalbiai su mokiniais, jų tėvais ir pedagogais</p>

	pedagogų švietimas įvairiais psichologinių problemų sprendimo klausimais. 4. Mokinių socialinių įgūdžių bei psichologinio atsparumo ugdymas.	Anketavimas Stendiniai pranešimai Bendradarbiavimas su mokyklos bendruomene ir socialiniais partneriais (Vaikų teisių apsaugos tarnyba kt.).
Socialinė pagalba	1. Problemų, susijusių su pagrindinių vaiko reikmių tenkinimu bei vaiko saugumu, sprendimas. 2. Teigiamų vertybinių nuostatų formavimas mokiniams, stokojantiems mokymosi motyvacijos, nelankantiems mokyklos, turintiems žalingų įpročių ir pažeidžiantiems mokyklos taisykles bei priimtas visuomenės normas. 3. Pagalbos tėvams (globėjams) teikimas padedant suprasti socialinius vaiko poreikius ir jų tenkinimo svarbą, informuojant apie pakitusį vaiko elgesį ir galimybę gauti socialinę pedagoginę pagalbą.	Bendradarbiavimas su mokyklos bendruomene ir socialiniais partneriais (Nepilnamečių reikalų inspekcija ir kt.) Individualios konsultacijos mokiniams ir jų tėvams Paskaitos mokiniams ir jų tėvams Stendiniai pranešimai Darbas su mokinių grupe Stebėjimas Anketavimas Apklausa Pokalbiai

Bagdonas (1994), Kučinskas, Kučinskienė (2000), ir kt. taip pat pažymi, kad mokinių mokymosi problemoms spręsti reikalinga kompleksinė pagalba ir darbas turi vykti integruotai. Ugdytinių pedagoginėms, socialinėms ir psichologinėms problemoms spręsti reikalinga ne tik šeimos, bet ir tinkama pedagogų, socialinių pedagogų ir psichologų parama. Spręsdami mokinio problemas ugdymo įstaigoje, specialistai turi teikti kompleksinę pagalbą: analizuoti, spręsti ir padėti. Skirtingi specialistai kompleksinių mokinio problemų pavieniui išspręsti negali.

Išskiriant, socialinės pagalbos vaidmenį mokykloje, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad socialinio pedagogo užduotis yra veikti natūralioje mokyklos aplinkoje, sprendžiant mokymosi procese išskylančias problemas, o jo tikslas yra patenkinti mokinių ir pedagogų poreikius, pažymi Leliūgienė (1997).

Socialinis pedagogas, dirbdamas su paaugliais ir jaunimu, naudoja daugybę skirtingų technologijų ir metodų. Kaip ir minėta anksčiau, viena iš socialinio pedagogo veiklos sričių yra bendradarbiavimas su mokinio šeima. Socialinis pedagogas turi būti pasiruošęs priimti skirtingas, kiekvienai šeimai būdingas problemas ir atsižvelgiant į konkrečios situacijos specifiką, taikyti šeimos diagnostikos, šeimos konsultavimo, psichologinio – pedagoginio tėvų švietimo, tėvų ir vaikų santykių koregavimo.

Kuleš (2006) išskiria ir apibendrina individualaus socialinio pedagogo darbo etapus: 1) susipažinimas su situacija; 2) kliūčių identifikavimas; 3) individualios paramos eigos

numatymas. Taip pat Kuleš nurodo, kad organizuojant mokinio problemos sprendimo procesą visada svarbu laikytis tokių principų:

- Vaikui ar jo šeimai nesiūlyti iškart pasikeisti, išmukti tai, ko jie nesugeba;
- Jei pagalba neduoda rezultatų, reikia keisti jos būdus;
- Pagalbą vykdyti visiems šeimos nariams priimtinais būdais;
- Bendravimas su šeima turi būti paremtas pagyrimu, paskatinimu, inicijavimu pokyčiams.

Itin efektyvus socialinio pedagogo veiklos metodas dirbant su paaugliais – darbas su grupe. Tai padeda greičiau išspręsti esamas problemas, palengvina individo adaptaciją visuomenėje, ugdo jo fizines ir dvasines savybes. Šio metodo pagalba ugdytinis mokomas savarankiškumo, jam suteikiama galimybė pažvelgti į problemą skirtingais aspektais. Grupės nariai išmokomi pajusti atsakomybę už savo veiksmus, kitus narius. Šio metodo privalumas tas, kad jis gali būti taikomas sprendžiant įvairias ugdytinių problemas. Socialinis pedagogas yra pagalbininkas grupinės terapijos eigoje (Leliūgienė, 2002). Socialinis pedagogas turi būti tas, kuris padeda tėvams ugdyti savo vaiką, suprasti jo socialinius ir psichologinius poreikius jų tenkinimo svarbą. Padėti išsiaiškinti paauglio, turinčio problemų, poreikius, tėvų teises ir pareigas. Informuoti tėvus apie teisę gauti socialinę – pedagoginę pagalbą. Socialinis pedagogas, visus šiuos darbus atlikdamas privalo bendradarbiauti su klasių auklėtojais, kitais pedagogais, specialistais, įstaigos administracija, vadovu, mokinių tėvais.

Kvieskienė, Indrašienė, Targamadzė, ir kt. (2006) pažymi, kad sprendamas mokinių socialines – pedagogines problemas, ieškodamas efektyvių pagalbos būdų, socialinis pedagogas padeda geriau suprasti, kaip paauglių socialinės problemos veikia jų elgesį, pažangumą, lankomumą. Teikia siūlymus, kaip būtų galima gerinti socialinį – pedagoginį klimatą, sukurti jaukią ir saugią darbo aplinką. Mokyklų socialiniai pedagogai nustato veiksnius, stiprinančius teigiamą mokyklos poveikį mokiniams. Kaip ir minėta, jie dirba keliais lygiais: su mokiniais, tėvais, mokyklų bendruomene (Kvieskienė, 2003). Šimaitis (2002), kalbėdamas apie socialinius pedagogus, nurodo, kad jų veiklos tikslas – laiku pastebėti, įvertinti ir spręsti vaikų bei paauglių mokyklos nelankymo, nesimokymo, netinkamo elgesio, bendravimo ir kitas problemas. Jie prisideda prie ugdymo proceso gerinimo, padeda suprasti kokią įtaką ugdymo procesui turi šeima, bendruomenė, kultūra.

Kvieskienė (2003) pastebi, kad socialinis pedagogas yra vaikų savivaldos įkvėpėjas, socialinių projektų iniciatorius ir konsultantas, aktyviųjų mokymosi metodų ir projektinės veiklos propoguotojas. Būdamas aktyvus ugdymo proceso dalyvis ir iniciatorius ir skatindamas ugdymo institucijoje pozityviosios socializacijos procesus, socialinis pedagogas ypatingą dėmesį skiria vaikams ir jų šeimoms.

Taigi, savo darbe socialinis pedagogas, naudoja daugybę skirtingų technologijų ir metodų. Įvairių technologijų, metodų taikymas leidžia jam rasti geriausią variantą tam tikrai problemai spręsti. Geras specialistas savo profesinėje veikloje, siekia profesinio meistriškumo. Nuo metodų pasirinkimo priklauso mokinio problemų suvokimas bei sprendimas, jo asmenybės savitumo atskleidimas, socialinė adaptacija, mikrosociumo gerovė, galiausiai – paties specialisto veiklos galimybės.

1. 3. Bendradarbiavimo su mokinių tėvais organizavimas

Anot Samaitienės (2008), mokyklos bendruomenės kūrimas – labai sudėtingas ir ilgas procesas. Išskirtinis vaidmuo šiame procese priklauso tėvams, kurie turi jaustis lygiaverčiais mokyklinio gyvenimo nariais. Autorė Dapkienė (2002a), pažymi, kad šeima ir mokykla yra dvi svarbiausios auklėjimo institucijos. Mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo svarba pabrėžiama visuose mokyklai skirtuose dokumentuose, metodiniuose leidiniuose.

Tėvų ir mokyklos ryšiai grindžiami pasitikėjimu. Dapkienė (2002b) nurodo, kad veiksmingas bendravimas ir bendradarbiavimas sukuria abipusį pasitikėjimą, kad, skatindami tėvus dalyvauti mokyklos gyvenime, socialiniai pedagogai turi aktyviai ir atkakliai siekti lankstaus ir teigiamo ryšio su tėvais. Visa mokyklos bendruomenė privalo tikėti, kad tėvai yra neatsiejama mokymo proceso dalis, ir skatinti juos dalyvauti.

Mokslininkai išskiria penkis bendradarbiavimo ir partnerystės su tėvais konstravimo žingsnius. Pirmas žingsnis individualių šeimos skirtumų ir bendrybių pažinimas. Antrasis – bendradarbiavimo santykių su tėvais kūrimas. Šiame etape svarbūs geri komunikaciniai įgūdžiai. Trečiasis – sąveikos su tėvais kūrimas t.y. pakvietimas tėvus bendradarbiauti. Ketvirtasis – darbo su šeima individualizavimas. Penktasis - bendradarbiavimo santykių vertinimas (Ališauskienė, 2005). Dapkienė (2002b) bendradarbiavimo su mokinių tėvais uždavinius formuluoja taip: 1) Pažinti ir nuolat tirti mokinio šeimą; 2) Sistemingai nagrinėti šeimos ir mikroaplinkos poveikį vaiko asmenybei, o jei šeimos įtaka neigiama, jei šeima amorali, asociali, – mažinti jos poveikį vaikui; 3) Auklėjant ir mokant vaikus, organizuoti bendrus mokyklos ir šeimos renginius, išvykas, konferencijas, projektus ir kt.; 4) Kurti klasės bendruomenę ir skatinti tėvus aktyviai dalyvauti mokyklos, klasės gyvenime; 5) Suteikti šeimai būtiniausių pedagogikos žinių.

Dapkienė (2002a) akcentuoja mokinių tėvų bendradarbiavimo aktualumą dėl to, kad bendraujant su tėvais geriau susipažįsta su mokiniiais, suvokiamos jų mokymosi sėkmių ir nesėkmių priežastys, kuo vadovaudamiesi paaugliai renkasi veiklą ir partnerius. Kita vertus, galima plėtoti tėvų pedagoginę kompetenciją, gerinti tėvų ir vaikų bendravimą, sėkmingiau spręsti mokymosi problemas, įtraukti tėvus į mokyklos veiklą, įvairiomis formomis užtikrinti jų

dalyvavimą ugdymo procese. Bendradarbiavimas naudingas ir tuo, kad bendra veikla suartina tėvus ir vaikus (Hudson, 2009). Svarbu, apgalvoti tėvų dalyvavimą mokyklos gyvenime. Mokykla ir tėvai – dvi šalys, atsakingos už jaunosios kartos auklėjimą. Šiandieninėje situacijoje, dažnai pastebima, kad abi pusės, atrodo, nelabai nori suprasti, kas, kaip, kiek ir kam turi padėti.

Profesorė Lukšienė (2000) rašo, kad mokyklą sudaro mokiniai, pedagogai, o tėvai dažnai tėra priedėlis, kuris dalyvauja buitiniame mokyklos gyvenime ir informuojamas apie vaikų mokymąsi. Tėvų santykis su mokykla turėtų keistis. Tai viena iš švietimo reformos sąlygų. Tėvai yra ta visuomenės dalis, kuri labiausiai suinteresuota ir savaime jautriausiai galinti atsiliiepti į numatomą kaitą, tačiau tai pasiekama, kai tėvai supažindinami su įvairiomis ne tik tiesiogiai su jų vaikais susijusiomis problemomis. Profesorė nurodo, kad kitose šalyse tėvams ir kartu visai visuomenei teikiama įvairi informacija apie numatomą švietimo struktūrą, mokyklos darbą, programas, kad tėvai galėtų bendradarbiauti su mokykla mokant ir auklėjant vaikus, reikšti savo pageidavimus bei pasiūlymus esamai ir būsimai mokyklai.

Lukšienė (2000) pabrėžia, kad bendradarbiavimas turi būti grindžiamas ne vienpusiška informacija, bet ir dalijimusi patirtimi. Tėvai mokykloje ne svečiai, o mokyklos dalyviai: darbe ir laisvalaikiu. Siekiant bendradarbiauti su mokinių tėvais reikėtų:

- Susitarti su tėvais dėl bendrų tikslų ir siekiamų rezultatų.
- Įtraukti tėvus į mokyklos veiklos planavimą, organizavimą ir vertinimą.
- Skleisti informaciją apie mokykloje vykstančius procesus.
- Formuoti tėvams teigiamą mokyklos įvaizdį.

Tyrimais įrodyta, kad tėvams neįdomu mokykloje lankytis tik dėl informacijos apie vaikus, todėl svarbu ieškoti naujų bendravimo ir bendradarbiavimo modelių. Dažna bendravimo forma – bendri renginiai tėvams ir vaikams. Populiarios mokyklose atvirų durų dienos, kuriose tėvams teikiama įvairiapusiška informacija. Pabrėžtina tai, kad kuo nuoširdžiau, artimiau bendrausime su mokinių tėvais, tuo geriau pažinsime šeimas, tuo lengviau bus bendrauti su vaikais.

Juodeikaitė (2012) nurodo, kad mokytojams ir tėvams būtų daug lengviau spręsti iškilusias problemas ir daryti įtaką vaikų pažangai dirbant kartu, jei siekiant efektyvaus bendradarbiavimo aktyviai įsitrauktu socialiniai pedagogai kurdami įvairius bendradarbiavimo modelius. Kai kuriose mokyklose yra sukurtos bendradarbiavimo su tėvais programos keleriems metams. Jų tikslas – siekti lygiaverčio bendradarbiavimo tarp mokyklos administracijos, klasių mokytojų ir tėvų. Tačiau būtų tikslinga siekti, kad mokinių tėvų įsitraukimas į įvairias mokyklos veiklos sritis yra labai svarbus ir reikšmingas ir mokymosi problemų turinčių paauglių tėvų.

Rupšienė, Grikštienė (2007) savo tyrimu atskleidė kai kurias socialinių pedagogų įvardintas bendradarbiavimo su tėvais problemas: 1) socialinio pedagogo organizuotumo ir

kūrybiškumo organizuojant problemos sprendimą trūkumas; 2) neigiamos klasių auklėtojų nuostatos, nepakankamos pastangos kalbėtis su tėvais; 3) dalykų mokytojų neigiamos nuostatos; 4) susisiekiimo problemos; 5) tėvų užimtumas; 6) tėvų atsakomybės vengimas; 7) tėvų kvietimų bendradarbiauti ignoravimas; 8) problemos nepripažinimas; 9) problemos slėpimas; 10) tėvų autoriteto nebuvimas; 11) tėvų išankstinės neigiamos nuostatos; 12) netinkamas gyvenimo būdas; 13) socialiniams pedagogams trūksta vietos ir neskiriama lėšų kontaktams su tėvais palaikyti; 14) per didelis socialinio pedagogo darbo krūvis; 15) tėvų emigracija.

Jau minėtas Rupšienės ir Grikšienės tyrimas atskleidė, kai kurias socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo proceso detales. Individualus bendradarbiavimo su tėvais procesas yra cikliškas. Vieną ciklą sudaro: susitikimo tikslo, laiko ir vietos numatymas, pasirengimas susitikimui; susitikimas; susitarimų fiksavimas raštu; kito susitikimo numatymas/rezultatų aptarimas. Tyrimu taip pat atskleista, kad socialiniai pedagogai dažniausiai bendradarbiauja su tėvais individualiai mokykloje, namuose arba telefonu. Kiti bendradarbiavimo būdai įvardijami susirinkimai, diskusijos, paskaitos, konferencijos tėvams, susirašinėjimas, prevenciniai posėdžiai, atvirų durų dienos, tėvų informavimas lankstinukais bei sutarčių su tėvais pasirašymas. Grupiniai bendradarbiavimo su tėvais metodai, anot socialinių pedagogų, dažnai netinka arba sunkiai įgyvendinami dėl kelių priežasčių: neigiamų tėvų nuostatų, datos ir laiko suderinimo problemų, tėvų nenoro viešinti savo padėtį, paties socialinio pedagogo pasiruošimo ir gebėjimų.

Turint omenyje šiuos tyrimo duomenis, socialiniam pedagogui vertėtų pagalvoti, kaip būtų galima įtraukti tėvus į mokyklos gyvenimą. Epstein (1995) (cit. Būdienė, Zabulionis, Želvys, 2001) siūlo tokį veiklos būdų sąrašą, atskleidžiantį kaip būtų galima įtraukti tėvus į mokyklos gyvenimą: tėviškai - kiekvienuose namuose padedama kurti tokią aplinką, kuri skatintų vaikus mokytis ir patartų, kaip tai daryti. Bendraudama – aiškiai ir tiesiai informuodama tėvus apie savo veiklą, mokomąsias programas ir mokinių pažangą. Savanoriškai – naudodamasi tėvų ir bendruomenės pagalbą ir ją skatindama. Patardama tėvams, kaip padėti vaikams namuose rengti pamokas, užsiimti kita su mokomąja programa ir mokykla susijusia veikla. Priimdama sprendimus – į šį procesą įtraukdama tėvus, taip pat skatindama juos vadovauti, kai aptariami svarbūs mokyklos reikalai. Bendradarbiaudama su bendruomene – pasinaudodama tam tikrais jos ištekliais ir paslaugomis, kad padėtų šeimoms ir mokiniams.

Redding (2000) atkreipia dėmesį į galimas klaidas ir problemas, kurių reikėtų vengti, norint užtikrinti sėkmingą tėvų įtraukimą: pernelyg siauras tėvų įtraukimo proceso supratimas. Kartais manoma, kad tėvų įtraukimas – tai tiesiog oficialių susirinkimų ar kitų mokyklos renginių lankymas. Pernelyg mažai dėmesio skiriama vaikų ir tėvų santykiams namuose. Pernelyg maži mokyklos personalo lūkesčiai. Pavyzdžiui, neretai manoma, kad vienišos motinos

arba žemu socioekonominiu statusu pasižymintys tėvai nepajėgs suteikti jokios pagalbos ir neįstengs bent kiek aktyviau dalyvauti mokyklos gyvenime. Mokytojų pasirengimo stoka. Mokytojai nesugeba įtraukti tėvų taip, kad jų įsitraukimas praturtintų ugdymo procesą. Kai mokytojas susitinka su tėvais, jis turi būti gerai pasirengęs pokalbiui, turi būti parašęs, kokios turi būti vaiko elgesio problemos, ką darė mokytojas ir kaip reagavo mokinys. Mokytojas gali turėti netgi magnetofono įrašą, kuriame užfiksuota, ką daro ar sako mokinys klasėje. Jis turi pradėti pokalbį apibudindamas vaiko pasiekimus mokykloje ir paminėdamas gerąsias jo savybes (Žukauskienė, 2001). Tėvų užimtumas dažnai neleidžia jiems susitikti su mokytojais tokiu laiku, koks yra parankiausias mokyklos personalui. Neigiama tėvų patirtis ir psichologinės nuostatos, versiančios juos vengti kontaktų su pedagoginiu personalu. Bendrojo lavinimo mokyklos tikslai: puoselėti žmogaus fizinės ir dvasinės galias, ugdyti žmogaus dorovę, sveiką gyvenseną, intelektą, valią, jausmus, suteikti jaunajai kartai šiuolaikinį mokslo ir kultūros lygį atitinkantį išsilavinimą (Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos nuostatai, 1991). Nors tėvų ir mokyklos tikslai yra labai panašūs, tačiau ne visada pasiekiami norimų rezultatų. Tos pačios šeimos ir tos pačios mokyklos vaikai panašiai ugdomi, bet dažnai kuo toliau, tuo labiau ima skirtis savo elgesiu ir protavimu. Ypač tai pastebima paauglystės amžiuje.

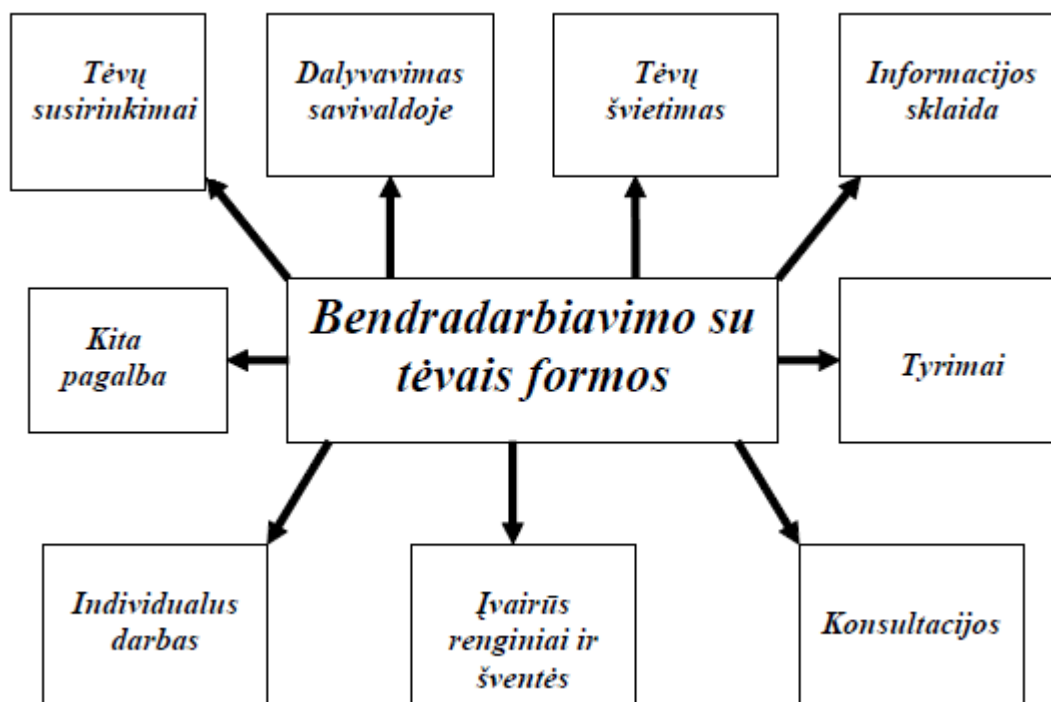
1. 4. Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo formos

Juodeikaitė, Pocevičienė (2004) tyrimu nustatė, kad pagrindinės bendradarbiavimo su tėvais formos, dažniausiai naudojamos kaip stipriausiai ir geriausiai veikiantys kontrolės būdai, siekiant įtraukti tėvus į jų vaikų ugdymo procesą – tai susirinkimai, individualus darbas ir susirašinėjimas. Kiti autoriai įvardija daugiau bendravimo ir bendradarbiavimo su ugdytinių tėvais formų ir būdų tai: tėvų susirinkimai; individualūs pokalbiai su tėvais, susitikimai; tėvų dalyvavimas projektuose ir vaikų šventėse; tėvų švietimas (seminarai, paskaitos); informacijos sklaida (informavimas raštu, žodžiu, sms žinutėmis, elektroniniais laiškais, informacija „Tamo“ sistemoje, atvirų durų dienų organizavimą); konsultacijos tėvams įvairiais klausimais; bendros vaikų ir tėvų išvykos. Bendradarbiavimo dėka socialinis pedagogas gali įtraukti tėvus į mokyklos veiklą, įvairiomis formomis užtikrinti tėvų dalyvavimą ugdymo procese. Tėvai tampa ne tik pasyviais stebėtojais, bet ir patys įsitraukia į mokyklos gyvenimą, dalyvauja renginiuose, išvykose. Įgyvendinant šiuolaikinio ugdymo nuostatas, paisoma jų nuomonės, kartu daug dėmesio skiriant tėvų švietimui, stengiantis teigiamai paveikti šeimos pedagoginę kultūrą (Lemke, 2000).

Samaitienė (2008), teigia, kad mokyklos vadovams, pedagogams vertėtų pagalbėti, kaip skleisti tėvams informaciją apie mokyklą ir joje vykstančius procesus, įtraukti tėvus į mokyklos

veiklos planavimą.

Pirmiausia reikėtų keisti įprastas ir pabodusias veiklos formas (tėvų susirinkimus, vizitus į namus ir kt.) netradicinėmis, naujomis. Bendradarbiavimo formų pasirinkimą lemia ugdymo proceso nuostatos, visuomenės požiūris į mokyklą, konkretūs mokinių tėvų poreikiai, tradicijos, prioritetai. Toliau (žr. 2 pav.) nurodoma, keletas bendradarbiavimo su mokinių tėvais formų.

2 pav. Bendradarbiavimo formos

Pastaba: perspausdinta iš J. Samaitienė (2008). *Bendradarbiavimo su mokinių tėvais organizavimas*. Kvietkauskienė, G. (Sud.). *Metodinė veikla mokytojo ir mokinio kompetencijoms ugdyti* (p.36-42.). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.

Dobranskienė (2002) rašo, kad sociologiniai tyrimai ir mokyklų praktika rodo, kad nėra tėvų, nenorinčių bendradarbiauti su mokykla ir mokytojais. Yra tik neatrasta, kaip įtraukti tėvus į šį bendradarbiavimą. Nuolat stiprinti tėvų ir mokyklos pasitikėjimo atmosferą, bendradarbiavimo santykius- svarbus socialinio pedagogo uždavinys. Autorė pateikia pasiūlymų, kaip stiprinti mokyklos ir šeimos bendradarbiavimą: įvertinti jau esamus ryšius tarp mokyklos ir tėvų; registruoti ir įvertinti visus neformalius susitikimus bei pokalbius su tėvais, kad būtų nustatyta, ar mokykla yra atvira visiems tėvams; įtraukti tėvus į drausmės problemų sprendimą; skatinti įvairų mokyklos ir tėvų bendradarbiavimą; ugdyti ir lavinti mokytojų bendradarbiavimo su tėvais bei problemų sprendimo įgūdžius; žinoti savo profesinės kompetencijos ribas.

Tėvai tampa mokyklos bendruomenės gyvenimo dalyviai ir organizatoriai tada, kai gerai tam pasirengiama: ištiriama mokyklos organizacijos aplinka, gyventojų požiūris į mokyklą,

poreikiai, kuriuos mokykla galėtų tenkinti, tariamasi su tėvais dėl mokyklos tikslų, uždavinių, veiklos kryptų, tradicijų (Dobranskienė, 2002). Tėvams ir mokytojams daug lengviau kartu negu atskirai spręsti įvairias problemas. Tėvų nuostatos daro didelę įtaką jų vaikų pažangai, todėl mokyklos, kurios imasi šviesti tėvus, praturtina ir savąją ugdymo patirtį. Be to, tėvai turi nepanaudotų galimybių bei geros valios, ir, kaip leidžia manyti daugelis tyrimų, norėtų labiau įsitraukti į mokyklos gyvenimą.

Ooms, Hara (1991) išskiria devynias sąlygas, padedančias užtikrinti mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo sėkmę: mokyklos mikroklimatas turi būti atviras, šiltas ir draugiškas tėvams, komunikacija su tėvais pagrįsta dvipusiu bendravimu, tėvai yra mokyklos bendruomenės dalis, tėvų individualios žinios ir pastebėjimai - vaiko sėkmės mokykloje užtikrinimas, mokykla prisiima atsakomybę už bendradarbiavimą su tėvais, mokyklos administracijos filosofijoje turi atsispindėti partnerystės su tėvais idėjos, mokykla skatina savanorišką tėvų pagalbą, mokykla suteikia tėvams reikalingą informaciją, patarimus, tėvų bendradarbiavimas sprendžiant įvairias mokyklos problemas yra būtinas, mokykla pripažįsta, kad jie gali būti geriausi tėvų padėjėjai ir pagalbininkai siekiant produktyvaus problemų sprendimo.

Ališauskienė, (2005) išskiria penkis bendradarbiavimo ir partnerystės su tėvais konstravimo žingsnius: *Pirmas žingsnis* individualių šeimos skirtumų ir bendrumų pažinimas. *Antrasis žingsnis* bendradarbiavimo santykių su tėvais kūrimas. Šiame etape svarbūs geri komunikaciniai įgūdžiai. *Trečiasis žingsnis* sąveikos su tėvais kūrimas t.y. pakvietimas tėvus bendradarbiauti. *Ketvirtasis žingsnis* darbo su šeima individualizavimas. *Penktasis žingsnis* bendradarbiavimo santykių vertinimas.

Dilienė, Ratkevičiūtė, (2004) teigia, kad mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas turi būti grindžiamas: bendro tikslo nustatymu, pilietiniu - humanistiniu ir socialiniu ugdymu, viešumu, atvirumu ir savitarpio pasitikėjimu, savitarpio pagalba, autoriteto palaikymu, ugdytinių įtraukimu į įvairią socialinę ir asmeniškai reikšmingą veiklą, gero psichologinio klimato kūrimu, auklėjamojo proceso optimizavimu. Dar viena labai svarbi bendravimo su mokinių tėvais forma yra mokinių žinių vertinimas ir to vertinimo rezultatų pateikimas. Tėvai turėtų aktyviai dalyvauti mokyklos gyvenime: domėtis ugdymo proceso organizavimu, dalyvauti planuojant ugdomąją veiklą, sudarant mokyklos mokymo turinį, padėti organizuoti popamokinę veiklą, remti mokyklą moraliai ir materialiai, reikalauti iš pedagogų profesionalaus pasirengimo.

Miškinis (2000) teigia, kad bendravimas su tėvais yra svarbus mokyklos vadovo darbo baras. Siekdamas, kad mokyklos pedagogai palaikytų glaudų ryšį su tėvais, vadovas ne tik daro poveikį mokyklos mokiniams per šeimą, bet veikia ir pačius tėvus: formuoja teisingą jų požiūrį į mokyklos veiklą, išsiugdo pagalbininkų, padedančių spręsti įvairius mokyklos uždavinius. Formuodamas mokyklos mokytojų kolektyvo santykius su tėvais, vadovas vaidina labai svarbų

vaidmenį.

Apibendrinant galima teigti, kad ugdymo procesą, gerina mokinių, mokytojų, tėvų, mokyklos vadovų partneryste, geranoriška nuostata. Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimas siejamas su mokyklos bendruomenės stiprinimu, tiesioginiu mokinių tėvų dalyvavimu ugdymo procese, demokratiškų, tarpusavio pasitikėjimu grindžiamų, santykių plėtojimu.

2 Skyrius. MOKYMOSI PROBLEMŲ TURINČIŲ PAAUGLIŲ CHARAKTERISTIKA

2.1. Paauglystės amžiaus tarpsnio ypatumai

Paauglystė – tai nelengvas žmogaus gyvenimo laikotarpis, kurio metu žmogus išgyvena staigius kūno pokyčius, lydimus nuotaikos kaitos bei nesaugumo jausmo. Paauglystės amžius yra labai sąlygiškas. Pasaulinė sveikatos organizacija (PSO) paauglystę apibrėžia kaip laikotarpį tarp 10 - 19 metų. Be to paauglystė yra skirstoma į ankstyvąją – 12 - 14 metų ir vėlyvąją – 16 - 18, kur 15-ieji metai apibūdinami kaip pereinamieji. Paauglystės periodizacijos sudėtingumas susijęs su nesinchroniška socialine ir psichologine raida.

Dėl to ir juridiniuose dokumentuose tiek pat metų turintis asmuo gali būti įvardijamas, kaip ribotos atsakomybės nepilnametis ir kaip pilnateisis. Be viso to paauglystės amžiaus ribų nustatymą apsunkina skirtingi požiūriai. Vieni tyrėjai teigia, kad tai savarankiškas perėjimas iš vaikystės į brandą, kur paauglystė yra susieta su išskirtiniu elgesiu, būdingomis nuostatomis, vaidmenimis ir konfliktais. Kitas požiūris teigia, kad tai raidos etapas pereinant į brandą, susijęs su iniciacijų į suaugusiuosius nykimu, ir būdingu socialiniu nesavarankiškumu, kuris išlieka ir vyresniame amžiuje (Navaitis, 2001).

Redding (2000) teigia, kad paauglystės laikotarpiu intensyvūs pokyčiai vyksta ne tik paauglio kūne, bet keičiasi ir psichika. Paauglys pamažu pajunta savo individualumą, suvokia savo vietą išoriniame pasaulyje, numato ateities planus, supranta pareigas ir teises. Jis siekia būti savarankiškas, išsilaisvinti iš tėvų globos, nustato naujus santykius su aplinkiniais. Tėvų pagarba paauglio jausmams, poreikiams, rūpesčiams yra būtina sąlyga geriems tėvų ir paauglių tarpusavio santykiams, paauglio pasitikėjimui jais.

Paauglys - augantis žmogus, stovintis ant suaugusiųjų amžiaus slenksčio. Arba kaip teigia Vaičiulienė, (2004) tai pereinamasis laikotarpis tarp vaikystės ir suaugusiojo amžiaus. Čia būtų pravartu prisiminti kai kuriuos fiziologinius, psichologinius, kognityvinius reiškinius, vykstančius paauglio organizme šiuo pereinamuoju laikotarpiu.

Fiziologiniu požiūriu paauglio vystymasis, keitimasis vyksta netolygiai. Kai kurių kūno dalių netolygus vystymasis kelia paaugliams daug rūpesčių bei nerimo. Tai sukelia ir psichologinių padarinių, pvz.: nuotaikų kaitą. Staigus nuotaikų pokyčius sąlygoja ir įvairūs hormoniniai pokyčiai vykstantys paauglio organizme. Jauniems žmonėms tampa įdomu, ar tai, kas su jais vyksta yra normalu, ar jų neatstums bendraamžiai.

Kalbant apie kognityvinį lygmenį Leliūgienė (2002) pažymi, jog paaugliai tampa pajėgūs svarstyti įvairias abstrakčias idėjas, racionaliai nagrinėti įvairias sąvokas, kritiškai vertinti kitų pasakytas mintis. Pastarasis sugebėjimas dažnai yra susijęs su identiteto paieška. Taigi, paauglystė yra savęs tyrinėjimo, savęs atradimo ir savo galimo vaidmens gyvenime nustatymo

metas. Emocijų požiūriu paauglystė gali būti ir netikrumo laikotarpis, susijęs ne vien su perdėtu domėjimusi savimi, bet ir nerimu dėl ateities, ar jaunas žmogus bus pajėgus patenkinti suaugusiųjų viltis, suvaidinti savo naujus vaidmenis ir šis pereinamasis laikotarpis dažnai sukelia įvairius paaugliams būdingus išsišokimus, kartais net depresijas, apatiją.

Protinis vystymasis paauglystės amžiuje glaudžiai susijęs su charakterio ir veiklos formų pasikeitimais. Rimta ir įvairiapusė darbinė veikla, padidėjęs proto smalsumas reikalauja aukštesnės ir labiau organizuotos protinės veiklos. Paauglys darosi pajėgus suprasti sudėtingesnes daiktų ir reiškinių sąvokas (Pivorienė, Sturlienė, 2005). Stebėjimai, kaip kryptingas ir organizuotas pasaulio suvokimas užima vis daugiau vietos protinėje paauglio vietoje. Mokomųjų dalykų turinys ir logika, žinių įsisavinimo būdas formuoja sugebėjimą savarankiškai mąstyti, lyginti, daryti išvadas ir apibendrinimus. Tobulėja sugebėjimas abstrakčiai mąstyti. Paauglystei būdingas intensyvus loginės atminties vystymasis, auga sugebėjimas logiškai apdoroti informaciją įsiminimui. Dėmesys tampa labiau organizuotas, vis labiau įsigali iš anksto apgalvotas poelgis.

Ilgą laiką paauglystės amžiaus tarpsnis buvo įvardijamas terminais, apibūdinančiais sąvoka „vystymosi krizė“. Daug dalykų, leidžiamų suaugusiajam, draudžiama vaikui. Vaikystėje paauglys saistomas visuomenės normų ir reikalavimų. Šios normos ir reikalavimai vaikui tampant suaugusiu, keičiasi. Paauglio supratimas apie save kaip žmogų, jau peržengusį vaikystės ribas, lemia jo persiorientavimą nuo vienu normų ir vertybių į kitas. Paauglio lygiavimasis į suaugusius pasireiškia siekimu būti panašiam į juos išore, pritapti prie kai kurių jų gyvenimo ir veiklos sričių, įgauti suaugusiųjų savybių, įgūdžių, teisių, privilegijų, pirmiausia tų, kurias nusako ryškiausia suaugusiųjų skirtumą ir panašumą, palyginti su vaikais. (Leliūgienė, 2002)

Gudžinskienė ir kt. (2007), teigia, kad paauglys nuolat susiduria su daugybe sunkumų: prieš jį iškyla profesinio, moralinio, socialinio apsisprendimo dilemos. Nors ir pasiekama fizinė branda, tačiau socialine prasme paauglys ilgą laiką išlieka priklausomas nuo tėvų. Jis neturi galimybės gyventi atskirai ir savarankiškai. Fizinė branda pasiekama anksčiau, o socialinė – vėliau. Tai jiems sukelia vidinį konfliktą

Šiame amžiuje žmogus pradeda domėtis, kas jis esąs, ko siekia gyvenime. Pagrindinė šio laikotarpio problema yra intensyvus savęs suvokimas, savo vaizdo susidarymas, gyvenimo pozicijos ieškojimas. Šiuolaikinėje visuomenėje, kai vyksta staigūs socialiniai ir technologiniai pokyčiai, paaugliams gali būti sunku susidoroti su įvaromomis kylančiomis problemomis, ne išimtis ir mokymosi problemos. Kai paauglys negali susidoroti su kylančiomis problemomis, ko jis nori, ko jam siekti. Tuomet jis tampa paviršutiniškas, egoistiškas, tenkinasi potyrių malonumais, pats sau tampa tikslu, teigia Gudžinskienė (2007).

Petrulytė (cit. Vosylienė, 2009) nurodo šiuos svarbiausius paauglio uždavinius: kurti savo

tapatumą – tautybės, gebėjimų, karjeros, ideologijos ir pasaulėžiūros, tikėjimo ir vertybių sistemą; įsisąmoninti lyčių socialinius vaidmenis, ugdyti brandesnius santykius su abiejų lyčių atstovais; išmokti tinkamai naudotis ir priimti savo kūno pokyčius; tapti emociškai neprklausomais nuo tėvų ir suaugusiųjų; siekti ekonominio savarankiškumo; pasirinkti profesiją ir jai rengtis; ruošti santuokai, šeimyniniam gyvenimui; ugdyti intelektualinius gebėjimus ir savybes, būtinas visuomeninei kompetencijai įgyti; mokytis, atsakingai elgtis; formuoti vertybių ir etinė sistemą, kuria reikės vadovautis ateityje.

Paauglio savijauta priklauso nuo jo sugebėjimo spręsti šias užduotis. Siekiant teikti pagalbą, svarbu analizuoti, kaip paauglys sprendžia šiuos uždavinius, kur daro klaidų ir kokios konkrečios pagalbos jam reikia (Vosyliienė, 2009).

Asmenybės raidos procesas paauglystėje sudėtingas ir prieštaringas. Paauglio „moralės kodeksas“ labai savitas ir dažnai prieštarauja priimtoms visuomenės normoms bei principams. Labai svarbu žinoti, kad paauglystėje vyksta laikinas vaiko psichologinis nutolimas nuo šeimos ir mokyklos, t.y. paaugliui jie tampa mažiau svarbūs. Tuo tarpu bendraamžių daroma įtaka žymiai padidėja. Jaunas žmogus turi pasirinkti formalią bei neformalią grupes, kurioms jis priklausys. Pirmenybę paauglys suteikia tai grupei, kurioje jis jaučiasi geriausiai, kurioje jam rodoma pagarba. Tokia grupė gali tapti ir sporto klubas, koks nors meno kolektyvas, tačiau tokia grupė taip pat gali tapti ir bendraamžių grupė, kuri rinksis gyvenamųjų namų rūsiuose, o juos siejanti bendra veikla bus rūkymas, alkoholio vartojimas, o gal ir narkotikai (Vaičiulienė, 2004).

Paauglystė yra labai svarbi tolimesnei žmogaus raidai, tuo, kad šiame etape yra pasirenkami socialiniai vaidmenys. Pagal Eriksoną (cit. Kuzmienė, 2006) paauglio sąmonėje kyla konfliktas: kaip jis įsivaizduoja savo ateitį ir tai, kokią socialinę kryptį jiems siūlo aplinkiniai, tėvai, bendraamžiai, mokytojai, kaimynai. Tai viena iš daugelio žmogaus raidos krizių, vadinam identiteto krize. Be to, dar Eriksonas išskiria tai, kad tik šioje stadijoje visuomenė suteikia paaugliui tiek daug laiko tyrinėti, įsivaizduoti ir eksperimentuoti su savo tapatumu. Šiais eksperimentais paauglys privalo išspręsti šias problemas: 1) Laiko perspektyva arba laiko difuzija. Pradedama suvokti praeities šaknis ir egzistavimą ateityje. 2) Pasitikėjimas savimi arba abejingumas. Paauglys turi pastebėti, kad jo veiksmai yra vertinami ir kad tai jam svarbu. Paties veiksmai ir kitų vertinimai yra pasitikėjimo savo tapatumu esmė, ir tai padeda suprasti, kas jis yra iš tikrųjų. 3) Eksperimentavimas vaidmenimis arba negatyvus tapatumas. Paauglys neturi bijoti eksperimentuoti su naujais ir skirtingais vaidmenimis. Šiame etape galima prisiimti įvairius vaidmenis neprisiimant įsipareigojimų. 4) Sėkmės numatymas arba darbinis paralyžius. Šiam etapui paaugliui būtinas kuo įvairesnių darbų atlikimas, tam, kad kuo labiau išryškinti unikalius gebėjimus. 5) Seksualinis tapatumas arba biseksualinė difuzija. Šiuo atveju paauglys privalo išspręsti konfliktus susijusius su seksualiniu tapatumu. 6) Lyderiavimo

poliarizacija arba autoriteto difuzija. Tai etapas kuriame turi išsiugdyti supratimas, kad lyderiavimas įpareigoja atsakomybei, o dėl sėkmingos socialinės sąveikos paklusti ir kitų įtakai. 7) Ideologinė poliarizacija arba idealų difuzija. Paauglys turi susikurti asmeninių vertybių sistemą, kuri leistų jam priimti individualius sprendimus, liečiančius jo gyvenimą (cit. Kuzmienė, 2006).

Tačiau Ozolaitė, Zablockytė (2008) pažymi, kad visų prieštaravimų išsprendimas veda į teigiamą tolesnę asmens raidą. Bet yra ir nesėkmių, viena iš jų tai priešlaikinis įsiliejimas į suaugusiųjų tarpą, atima iš paauglio galimybę sukurti savo asmeninį, nepakartojamą tapatumą. Taip pat negalėdami patenkinti į juos dedamų aplinkos lūkesčių ir neieškodami alternatyvų paaugliai gali pasirinkti negatyvų tapatumą t.y. pradedama elgtis priešingai negu tikimasi. Tai gali privesti prie nusiminimo, mokymosi problemų, narkotikų vartojimo ar net savižudybių (Kuzmienė, 2006).

Anot Vosylienės (2009), paauglystėje, kaip ir kitais vaiko raidos etapais, yra itin svarbus artimas ryšys su tėvais. Santykius su šeima reikėtų panagrinėti pirmiausia, nes tai pirmoji aplinka su kuria susiduria paaugliai. Pakalkaitė (2006) šeimą apibūdina, kaip labai svarbią instituciją besiformuojančiam paauglio tapatumui. Manoma, kad šeimoje paauglys mato ir įgauna pagrindines elgesio formas, kurios yra būdingos tėvams, taip pat sąveikaujant su tėvais, gali susiformuoti tokios reakcijos, kurios gali būti panaudotos bendraujant su kitais žmonėmis. Paaugliai renkasi tolimesnius socialinius vaidmenis, o tėvams iškyla rūpestis: kaip padėti vaikams pasirinkti teisingą kelią. Tėvus dažniausiai jaudina paauglių mokymasis ir asmeninis jų saugumas. Paaugliai galvoja, kad yra jau suaugę ir gali patys savarankiškai priimti sprendimus, tačiau tėvai nenori jų visiškai išlaisvinti ir nori laikyti prie savęs. Didžiausi konfliktai kyla tada kai tėvai stengiasi griežtai kontroliuoti paauglį kaip ir vaikystėje. Paaugliai yra linkę kritiškai vertinti suaugusiųjų nuomonę, patarimus. Tuo tarpu bendraamžių nuomonė tampa svaresnė, ja labiau pasitikima. Keičiasi jauno žmogaus santykių pobūdis su suaugusiais: paauglys iš paklusnumo pozicijos bando pereiti į lygiavertiškumo poziciją. Vosylienės (2009) nuomone, kai artimųjų suteikta pagalba nebeduoda norimų rezultatų, socialinis pedagogas bendradarbiaudamas su mokinių tėvais, gali padėti pažinti problemą ir nurodyti paaugliui galimybę pasikeisti pačiam arba pakeisti savo gyvenimą taip, kad tuo visų pirma būtų patenkintas jis pats galiausiai ir jo tėvai, bei mokykla.

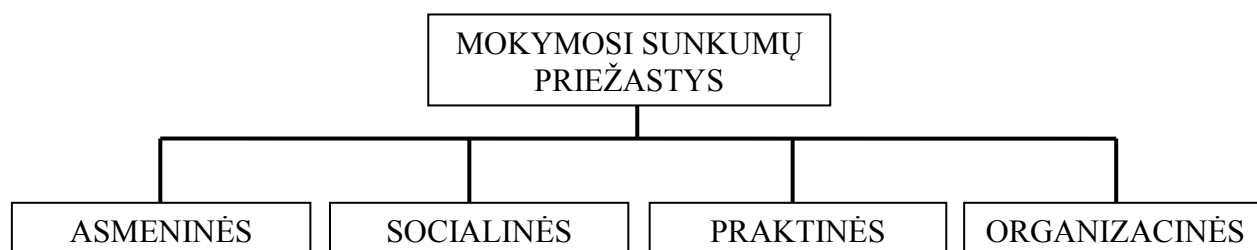
Taigi, galima būtų išskirti tokius paauglystės laikotarpiui būdingus bruožus: emocinis nebrandumas, nepakankamai išsivystęs gebėjimas kontroliuoti savo veiksmus, nesugebėjimas suderinti norus su galimybėmis, tenkinant savo poreikius, padidintas noras atrasti savo identitetą bei tapti suaugusiu. Socialiniam pedagogui dirbant su mokymosi problemų turinčiais paaugliais, svarbu įsidėmėti šiam laikotarpiui būdingus bruožus. Kadangi tai gali būti lemiantys faktoriai,

kurie padeda išsiaiškinti paauglių mokymosi problemų priežastis.

2.2. Paauglių mokymosi sunkumai ir priežastys

Mokymasis — svarbiausias mokinio darbas, įtakojantis pilnavertę asmenybės vystymąsi. Sėkmingas mokymasis siejamas su teigiamu savęs suvokimu ir priėmimu. Kaskart mokykloje patiriantis sunkumus mokinys, o ypač paauglys dažnai praranda norą mokytis, susilpnėja jo mokymosi motyvacija, o tai dažniausiai neigiamai veikia jo tolimesnį gyvenimą. Barkauskaitės (2003, 2004), Rupšienės (2000), Navaičio (1999) atlikti tyrimai, atskleidė, kad mokymosi problemos dažniausiai išryškėja paauglystės periode, o pirminės užuomazgos formuojasi dar ikimokykliniame amžiuje.

Neretai mokymosi problemų priežastimi yra paauglio nesuvokimas, dėl ko mokomasi, todėl dažnai verta apmąstyti ir net pasižymėti raštu mokymosi motyvus, pažymint svarbiausius iš jų. Knasel, Meed ir kt. (cit. Stanišauskienė, 2006), nurodo, kad jei dominuoja vidiniai mokymosi motyvai, mokymasis teikia džiaugsmo ir yra daug efektyvesnis. Tačiau jei trūksta motyvacijos, mokymosi pravartu detaliai susiplanuoti, numatant siekiamus rezultatus, savikontrolės ir savęs paskatinimo būdus. Autoriai išskiria pagrindines mokymąsi lemiančių veiksnių grupes: asmeninės, praktinės, organizacinės ir socialinės mokymosi kliūtys (žr. 3 pav).

3 pav. Mokymosi kliūtys

Pastaba: sudaryta autorės remiantis V. Stanišauskiene (2006)

Asmeninėmis mokymosi problemų priežastimis, galima įvardinti vidines mokinio nuostatas. Dažniausiai tai neigiamas požiūris į mokymąsi arba nemaloni mokymosi patirtis (patiriami mokymosi sunkumai), ypač didelis nerimas dėl mokymosi pasiekimų, mokymosi įgūdžių stoka ir kt. Praktinės mokymosi problemų priežastys neretai susijusios su ištekliais (pvz. pinigų stoka, mokymosi priemonėms įsigyti). Organizacinės mokymosi problemų priežastys įtakojamos mokymosi institucijos, kurioje žmogus mokosi (tai gali būti netinkamai sudarytos besimokančiųjų klasės, pedagogų nesugebėjimas motyvuoti ir kt.). Socialinės mokymosi problemų priežastys dažnai siejamos su socialine ugdytinio aplinka. Skirtinguose socialiniuose

sluoksniuose bei subkultūrose išsilavinimas vertinamas skirtingai. Paauglio požiūrį į mokslus dažnai lemia tai, kokią vietą, išsilavinimas užima šeimos ar giminės vertybių sistemoje (pvz. neigiamas draugų požiūris į mokymąsi gali įtakoti paauglio nesymokymą mokykloje).

Mokymosi problemos dažnai siejami su mokinio asmenybe, tad jie gali būti priskiriami asmeninėms mokymosi kliūtims. Barkauskaitės ir kt. (2004) atliktas tyrimas atskleidė, kad daugiausia sunkumų kyla dėl: nesupratimo, ką mokytojas aiškina; dalyko sunkumo; mokytojų aiškinimo; mokytojų reikalavimų. Minimos ir kitos sunkumų išorinės (žemi mokytojų vertinimai; santykiai su mokytojais; netinkamas darbo organizavimas; triukšmas per pamokas) ar vidinės (menkos asmeninės pastangos, turimi pagrindai) priežastys, tačiau jos nėra tokios reikšmingos. Norą mokytis lemia asmeninis požiūris; mokomųjų dalykų svarba gyvenime; noras sužinoti; santykiai su pedagogu; turimi gebėjimai; dalyko sudėtingumas. Mokomasi dažniausiai dviem skirtingais atvejais: kai sekasi gerai ir mokytis lengva, smagu arba kai sunku suprasti ir stengiamasi užpildyti mokymosi spragas. Ozolaitė ir Zablockytė (2008), savo tyrime atskleidė, pagrindinės nenoro mokytis priežastys, pedagogų požiūriu, yra tokios: menkos mokinių pastangos (tingėjimas), neigiama draugų įtaka, per sunki mokymosi programa, nesėkmės moksle ir nepasitikėjimas savimi. Mokiniai įvardija tokias nenoro mokytis priežastis: menkos mokinių pastangos (tingėjimas), nesėkmės moksle, neigiama draugų įtaka, konfliktai su bendraklasiais, neįdomios pamokos. Taigi, mokymosi sunkumai, nesėkmės mokantis lemia nepasitikėjimą savimi ir nenorą mokytis.

Manytina, kad mokymosi problemas dažniausiai lemia bendri mokymosi sunkumai, per dideli namų darbų krūviai, mokinių nesugebėjimas sutelkti dėmesio. Į šias priežastis svarbu atsižvelgti, siekiant efektyviai spręsti paauglių mokymosi problemas. Mokykla kaip socializacijos institucija turi trūkumų. Joje aptinkama nemažai veiksnių, tiesiogiai ar netiesiogiai įtakančių nenorą mokytis. Vienas iš tokių veiksnių yra ir mokiniams kylantys mokymosi sunkumai (Rupšienė, 2000). Vadinasi, mokyklos siekis turi būti padėti moksleiviams susidoroti su šiais sunkumais. Tai – visos mokyklos bendruomenės uždavinys, tačiau dažniausiai jam vadovauja klasės auklėtojas ir socialinis pedagogas, bendradarbiaudami su mokinio šeima ir kurdami tikslingą, kompetentingą komandą, kurios siekis ir pareiga – mokinių mokymosi problemų priežasčių šalinimas, mokymosi motyvacijos skatinimas.

Remiantis Civinsko ir kt. (2006) atlikto mokyklos nelankymo tyrimu galima teigti, kad mokymo proceso veiksniai turi didžiausią poveikį mokyklos nelankymui. Vienas iš tokių veiksnių – tai žinių įsisavinimo sunkumai, pernelyg maža mokytojų pagalba įveikiant mokymosi sunkumus, monotoniškas ir nekūrybingas mokymo stilius, disciplinos stoka pamokose. Barkauskaitė (2005) išskiria tokius pagrindinius mokymosi sunkumus: ne visuomet sugeba atlikti kai kurių dalykų namų darbus, nespėja atlikti namų darbų, nes jų būna per daug, būna

pavargę, neturi jėgų ruošti namų darbus, tingi ruošti pamokas, sunku sukaupti dėmesį, nuobodu ir neįdomu. Indrašienė, Suboč (2008b) pastebi, kad mokymosi sunkumus lemia motyvuotos, nukreiptos į tikslą veiklos stoka, netinkama mokytojo ir mokinių tarpusavio sąveika, vaiko gabumai ir mokymosi negalės. Šios autorės mokymosi nesėkmių priežastims priskiria ir mokyklos fobiją. Anot autorių, mokymosi nesėkmes dažniausiai lemia ne viena, o keletas priežasčių, todėl į pagalbos organizavimo procesą turi įsijungti visa mokyklos bendruomenė: psichologai, socialiniai pedagogai, dalykų mokytojai, klasės auklėtojas ir mokymosi problemas patiriančių paauglių tėvai. Socialinio pedagogo vaidmuo ypač svarbus, nes būtent nuo jo gebėjimo bendrauti ir bendradarbiauti įtraukiant visą mokyklos bendruomenę, priklausys organizuojamos pagalbos veiksmingumas ir naudingumas, atsižvelgiant į kiekvieną probleminę situaciją.

Apibendrinant galima teigti, kad įvairius mokymosi sunkumus dažniausiai lemia vidinės bei išorinės priežastys, t.y. asmeninės mokinių savybės bei mokymo(si) proceso ypatumai. Smulkiau klasifikuojant mokymosi problemas arba, kitaip tariant – mokymosi sunkumus – galima išskirti asmeninius, praktinius, organizacinius ir socialinius mokymosi procesą įtakojančius veiksnius.

2.3. Mokymosi problemų pasekmės ir pagalbos mokiniams būdai

Visos patiriamos mokymosi problemos turi įtakos paauglio elgesiui, emocijoms, mokymosi motyvacijai. Dėl mokymosi sunkumų dažnai susiduriama su mokymosi nesėkmėmis. Mokymosi nesėkmių išgyvenimas, kaip teigia Jovaiša (2007), yra subjektyvi veiklos ar bendravimo tikslų neįgyvendinimo išraiška. Nesėkmės išgyvenimas pirmiausia sukelia norą gintis, paskui aktyvumas mažėja, kol galiausiai veikla ar bendravimas nutrūksta. Sunkūs nesėkmės išgyvenimai gali sukelti neurozę, apatiją. Mokymosi nesėkmės, jų nuolatinis pasikartojimas ir nesugebėjimas susidoroti su mokymosi sunkumais taip pat gali iššaukti mokinių norą priešintis, nesimokyti, o vėliau – ir abejingumą, mokymosi motyvacijos praradimą, nenorą mokytis.

Rimm (1998) aptaria pagalbos mokymosi nepažangumui įveikti modelį, kurį sudaro: *vertinimas* (skirtas tam, kad būtų galima nustatyti vaiko nepažangumo priežastis, jų atsiradimo prielaidas); *bendravimas* (siekiant įveikti nepažangumą, svarbus sąmoningas, pasitikėjimu pagrįstas bendravimas); *ekspektacijų keitimas* (labai svarbu, kad mokinys, padedamas tėvų bei mokytojų, pakeistų savo neigiamą įsitikinimą, jog jam amžinai nesiseka, parodytų mokinio įdėtų pastangų svarbą ir galią mokymosi rezultatams. Tai pasiekama nuolat stebint vaiką, pagrįstai pagiriant jį už menkiausią pažangą); *vaidmenų modelio identifikacija* (vaikui labai svarbu, ką

apie jį mano klasės draugai, kuriai neformaliai grupei jis priklauso); *trūkumų taisymas ir pastiprinimų keitimas* (norint padėti mokymosi nesėkmių ištiktam mokiniui, reikia pasistengti, kad mokymosi veikla būtų organizuota taip, jog užtikrintų bent minimalų sėkmės jausmą. Taip organizuotas mokymosi procesas suteiks stiprybės, pasitikėjimo savimi bei padrąsins tolimesniam veikimui).

Pasak Indrašienės, Suboč (2008a) paaugliui, patyrusiam mokymosi nesėkmes, svarbi ne tik dalykinė, bet ir socialinė pedagoginė pagalba. Kompleksinė, sociopedagoginė, pagalba yra svarbi kiekvienam patiriančiam sunkumus mokiniui. Jos veiksmingumą galima apibrėžti kaip pedagogų pastangas pastebėti mokinių mokymosi nesėkmes ir padėti jiems įveikti mokymosi sunkumus. Siekdami užtikrinti veiksmingą pedagoginę pagalbą mokytojai pirmiausiai turėtų gebėti atskirti mokinius, turinčius specifinių pažinimo procesų sutrikimų, nuo ribinio intelekto ir lėtesnės psichinės brandos vaikų .

Indrašienė, Suboč (2008b) pabrėžia sociopedagoginės pagalbos svarbą padedant mokymosi problemas patiriantiems paaugliams. Siekiant veiksmingo mokymo bei auklėjimo, nepaprastai vertingas tampa kiekvienas ugdymo proceso aspektas: mokomosios medžiagos turinys, pamokos planavimas, jos struktūra. Gerai suplanuota ir organizuota pamoka – svarbiausia mokytojo dalykininko pagalba mokiniams, patyrusiems mokymosi nesėkmių. Ypač reikšmingas veiksnys – mokytojo asmenybė: asmeninis pavyzdys, bendravimo stilius, jo profesinis pasirengimas, meistriškumas. Dėl šių priežasčių pedagogas tampa pagrindiniu veikėju, nuo kurio priklauso mokinių noras ar nenoras mokytis, teigiamo požiūrio į mokymąsi egzistavimas arba visiškas jo nebuvimas. Mokinių santykiai su mokytojais gali duoti teigiamą impulsą mokslėivio, kaip asmenybės, savikūrai ir lemti jo tolesnio gyvenimo sėkmę, bet gali ir atstumti jį nuo savęs bei nuo mokymosi apskritai, o kartu užkirsti kelią visavertei asmenybės sklaidai.

Apibendrinant galima teigti, kad ugdymo procesas, siejantis mokinius, jų tėvus, pedagogus į mokyklos bendruomenę, yra viena iš socialinio pedagogo veiklos sričių, teikiant pagalbą mokymosi problemas patyriantiems mokiniams. Teikiama pagalba yra įvairialypė, socialinis pedagogas aktyviai dalyvauja suteikiant reikiamą pagalbą ir optimaliai, geba organizuoti reikiamų specialistų pagalbos grupę. Norint įveikti, bet kokio pobūdžio sunkumus, būtinas nuodugnus psichologinis ir pedagoginis asmenybės tyrimas. Tik geras mokinio asmenybės, jo socialinės aplinkos ir mokymosi gebėjimų pažinimas sudaro prielaidas pagalbos organizavimui, suteikiant galimybes mokiniui patirti sėkmę ir išsiugdyti reikiamus mokymosi gebėjimus.

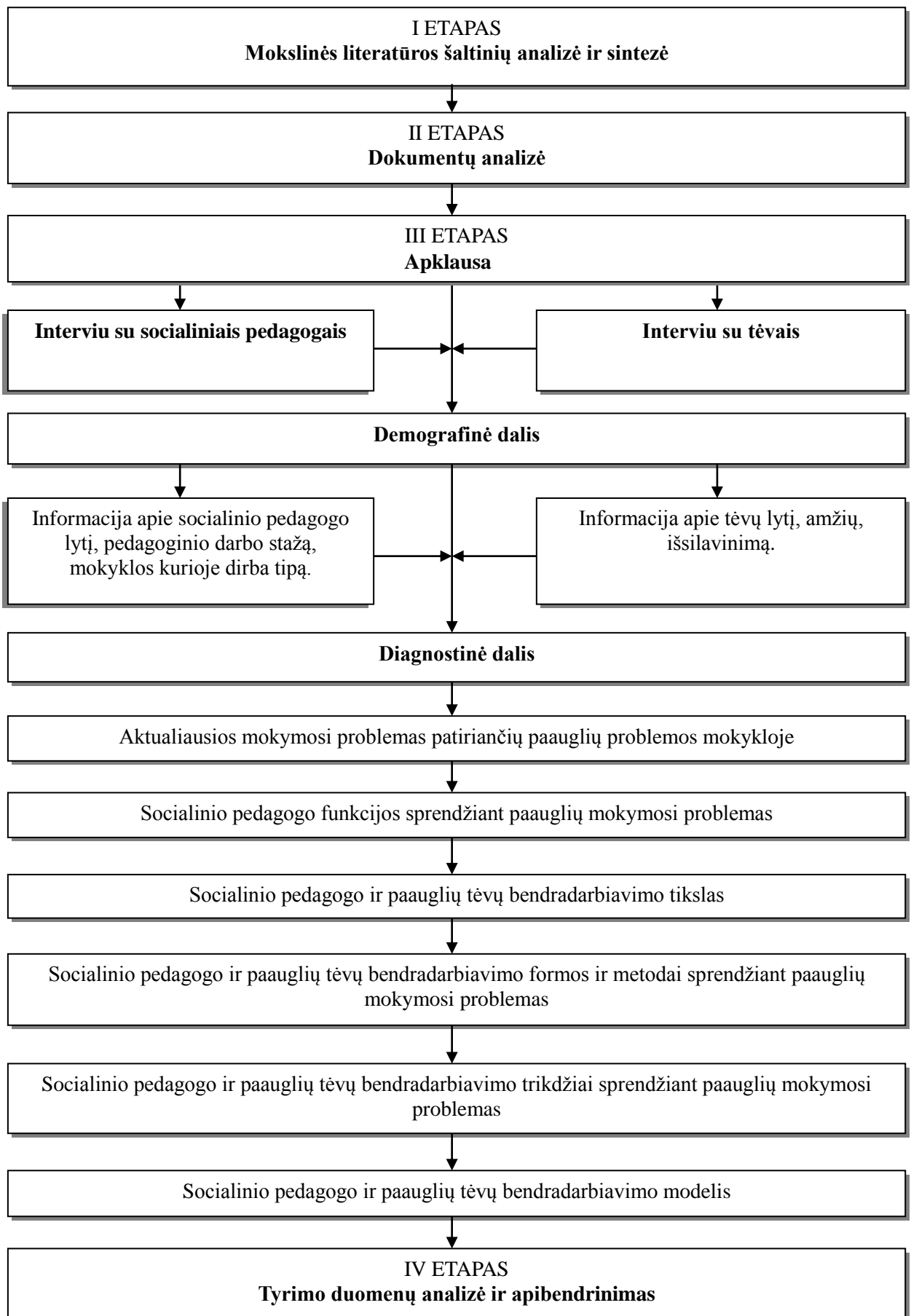
3 Skyrius. SOCIALINIO PEDAGOGO IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO MODELIAVIMAS SPRENDŽIANT PAAUGLIŲ MOKYMOSI PROBLEMAS

3.1. Tyrimo metodika

Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo efektyvumas sprendžiant paauglių mokymosi problemas gali būti įtakojamas įvairių veiksnių. Siekiant suprasti, kokie veiksniai, socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavime, yra reikšmingi sprendžiant paauglių mokymosi problemas, reikalinga teoriškai ir empiriškai pagrįsta bendradarbiavimo modeliavimo, tyrimo instrumento struktūra, kuri pavaizduota 4 pav.

Tyrimo metodas. Darbo tikslui pasiekti buvo taikytas kokybinio tyrimo metodas - interviu. Prakapas, Butvilas (2011) teigia, kad kokybiniai tyrimai pasižymi didesnėmis gautų tyrimo duomenų interpretacinėmis galiomis nei kiekybiniai tyrimai, savaime reikalaujantys griežtos tiriamųjų imties bei statistinio duomenų apdorojimo taikant sudėtingus matematinės statistikos metodus. Atliekant apklausą interviu metodu respondentas yra klausinėjamas žodžiu. Jo atsakymai žymimi klausimyne, atsakymų lape arba įrašomi į diktofoną, o vėliau iššifruojami. Interviu apibūdinamas kaip giluminis vienos nedidelės socialinės realybės pjūvis, kai išsamiai, nestruktūruotai, sistemingai renkamos žinios apie reiškinį ar individą (Girdzijauskienė, 2006). Anot Andrašiūnienės (2007), interviu - delikatesinė, intymesnė apklausa, vykstanti tyrėjui bendraujant tik su vienu individu. Luobikienė (2010) pažymi, kad kokybinis tyrimo metodas taikomas tada, kai reikalingas išsamus dalyko suvokimas bei paaiškinimas, individai turi būti tiriami natūralioje aplinkoje. Kokybinis tyrimas tinkamiausias siekiant atskleisti požiūrį, nes gaunama įvairiapusė informacija, kuri leidžia praplėsti tiriamą problemą, nagrinėti ją platesniu aspektu.

Tyrimo instrumentas. Interviu tipas – pusiau struktūruotas, išanksto sudaryti tyrimo klausimai. Pusiau struktūruoto interviu metodo pasirinkimą lėmė tai, jog šiuo metodu gaunami išsamūs, susisteminti duomenys, o interviu lieka neformalus, vyksta pokalbio forma (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008). Išskiriami šie metodo privalumai: galima surinkti daug naudingos informacijos, sužinoti svarbių detalių, kas dažnai nulemia ir naujas įžvalgas; yra vizualus kontaktas su respondentu; tyrėjas gali paaiškinti savo klausimus, kas padidina tikimybę išgirsti naudingos informacijos; tyrėjas gali lanksčiai vykdyti interviu su išskirtiniais žmonėmis arba ypatingomis aplinkybėmis (Rupšienė, 2007). Pusiau struktūruoti interviu yra lankstūs, leidžia greitai prisitaikyti prie tyrimo situacijos. Pasirinktu metodu siekiama išryškinti bendradarbiavimo trūkumus bei privalumus, kad būtų galima gerinti šį procesą, ieškoti naujų bendradarbiavimo su tėvais būdų bei formų. Šiuo interviu siekiama nustatyti esamą situaciją, t. y. atskleisti tėvų ir socialinio pedagogo bendradarbiavimo galimybes sprendžiant paauglių mokymosi problemas.

4 pav. Tyrimo instrumento struktūra

Pastaba: sudaryta autorės, remiantis mokslinės literatūros šaltinių analize

Pusiau struktūruotą interviu sudarė 13 klausimų (žr. 1 priedas) socialiniams pedagogams ir 13 klausimų (žr. 2 priedas) paauglių tėvams. Įvadinėje interviu klausimyno dalyje pateikiami demografiniai klausimai, kuriais siekiama išsiaiškinti paauglių tėvų amžių, lytį, išsilavinimą ir socialinių pedagogų lytį, išsilavinimą ir darbo patirtį, bei mokyklos kurioje dirba respondentas tipas. Ruošiantis tyrimui buvo iš anksto numatytos temos, problemos, kurios tyrimo metu reikėtų aptarti su respondentais. Buvo išskirta keletą kategorijų: aktualiausios paauglių mokymosi problemos mokykloje, socialinio pedagogo funkcijos mokykloje, socialinio pedagogo ir paauglių tėvų bendradarbiavimo tikslas, socialinio pedagogo ir paauglių tėvų bendradarbiavimo formos ir metodai, bendradarbiavimo trikdžiai, siūlymai bendradarbiavimui gerinti (bendradarbiavimo modelis).

Tyrimo metu buvo naudojamas ekspertavimo metodas siekiant validuoti gautus rezultatus, bei patikrinti, ar sudarytas tyrimo instrumentas atskleidžia nagrinėjamą problemą. Prieš pateikiant respondentams interviu klausimai buvo pateikti ekspertams. Jie patvirtino, kad klausimai padės atskleisti socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modelius, sprendžiant paauglių mokymosi problemas. Ekspertai sutiko su tyrimo rezultatais ir patvirtino, kad jie yra teisingi.

Tyrimo etika. Visi respondentai prieš tyrimą buvo supažindinti su interviu tikslu ir kur bus panaudoti gauti duomenys. Vienam interviu numatyta iki 60 minučių. Jei respondentas sutinka, interviu metu yra naudojamas diktofonas tiksliaiems dalyvių pasisakymams užfiksuoti. Kiekvieno respondento atsakymai buvo perrašyti į interviu protokolus ir pateikiami prieduose. Interviu data ir laikas su respondentais derinti iš anksto telefonu. Kadangi empirinis tyrimas atliktas laikantis anonimiškumo ir konfidencialumo principų, visi tiriamieji etikos sumetimais buvo koduojami.

Tyrimo duomenų apdorojimas. Pusiau struktūruoto interviu turinys nagrinėtas taikant kokybinės turinio (content) analizės metodą. Luobikienės (2010) teigimu, turinio analizės metodas, apima daugkartinį teksto skaitymą, manifestinių kategorijų išskyrimą remiantis raktažodžiais, kategorijų turinio skaidymą į subkategorijas, kategorijų bei subkategorijų interpretavimą bei pagrindimą patvirtinančiais teiginiais iš teksto. Rezultatų pagrindimas remiasi tiriamojo teksto turiniu bei analizuotais duomenimis kategorijų pavidalu. Kadangi turinio (content) analizė remiasi interpretacija, todėl kategorijų išskyrimas nėra automatiška, mechaninė technika, bet kūrybiškas interpretavimo procesas, siekiant atkoduoti tekste esančias prasmes (Tidikio, 2003; Bitinas, Rupšienė, Žydzūnaitė 2008). Šio metodo privalumai – objektyvumas, darbas su dideliais tekstų masyvais, reprezentyvumas, galimybė lyginti (Prakapas, Butvilas 2011). Socialinių pedagogų ir tėvų atsakymai į interviu klausimus darbe nagrinėti taikant minėtą turinio analizės metodą. Bitino (2006) teigimu, kategorijų analizė nutraukiama, kai tyrėjas suvokia, kad situacija (turinys) kartojasi ir naujos informacijos nebegaunama.

3.2. Respondentai

Atliekant kokybinį tyrimą rekomenduojama pasirinkti tokius atvejus, kurie yra informatyvūs tiriamuoju požiūriu, t.y. taikyti tikslinės imties vienetų atranką (Rupšienė, 2007). Pasak Bitino (2006), maža tiriamųjų imtis, nors ir nėra patikima bei reprezentatyvi, negali paneigti analizavimo ir interpretavimo galimybių. Respondentams atrinkti buvo naudojama tikslinė atranka, kai pats tyrėjas nusprendžia, kokius respondentus atsirinkti ir įžvalgos daromos tik apie pasirinktą grupę bei nagrinėjamą reiškinį (Bitinas, Rupšienė, Žydzūnaitė, 2008). Buvo apklausti 5 socialiniai pedagogai. Respondentų atsakymai darbe koduojami P1, P2, P3, P4, P5 (žr. 2 lentelė). Ir 7 paauglių tėvai. Respondentų atsakymai darbe koduojami T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7. (žr. 3 lentelė).

2 lentelė

Demografinė respondentų (socialinių pedagogų) charakteristika

Interviu nr.	Lytis	Pareigos	Darbo stažas	Mokyklos tipas	Respondentas
1.	moteris	Socialinė pedagogė	9 metai	Gimnazija	P1
2.	moteris	Socialinė pedagogė	8 metai	Pagrindinė mokykla	P2
3.	moteris	Socialinė pedagogė	5 metai	Pagrindinė mokykla	P3
4.	moteris	Socialinė pedagogė	6 metai	Pagrindinė mokykla	P4
5.	moteris	Socialinė pedagogė	5 metai	Profesinė mokykla	P5

Apklaustų socialinių pedagogų, kaip ir tėvų, didžiąją dalį sudarė moterys. Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, (2013), galime teigti, jog taip yra todėl, kad pedagogines profesijas renkasi didesnis procentas moterų nei vyrų. Vertinant specialistų pasiskirstymą tyrime pagal darbo stažą, dauguma pedagogo darbą dirba daugiau nei 5 metus. Tyrime dalyvavę socialiniai pedagogai daugiausiai dirba pagrindinėse mokyklose.

3 lentelė

Demografinė respondentų (tėvų) charakteristika

Interviu nr.	Lytis	Amžius	Išsilavinimas	Respondentas
1.	moteris	41	vidurinis	T1
2.	moteris	43	aukštasis	T2
3.	moteris	32	vidurinis	T3
4.	moteris	56	aukštasis	T4
5.	moteris	41	aukštasis	T5
6.	moteris	37	aukštasis	T6
7.	moteris	33	vidurinis	T7

Atlikus tyrimą pastebėta, kad didesnė dalis tėvų yra vyresni nei 31 metų amžiaus ir siekia iki 56 metų amžių. Didžiausią dalį respondentų sudaro turintys aukštąjį išsilavinimą. Mažesnę dalis respondentų turi vidurinį išsilavinimą.

3.3. Tyrimo rezultatų analizė

3.3.1. Tėvų požiūris į bendradarbiavimą su socialiniu pedagogu. Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimui yra labai svarbu, kad šio proceso dalyviai suvoktų kokios paauglių mokymosi problemos skatina siekti vykdyti bendrą veiklą, sprendžiant paauglių mokymosi problemų klausimus. Paauglių tėvų, atsakymai (teiginiai) buvo sugrupuoti, suskirstyti į subkategorijas, sudarančias tam tikras kategorijas. Gauti tyrimo rezultatai leidžia atidžiau žvilgtelėti į socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo tikslą. Į klausimą „Kokios šiandien aktualiausios problemos Jūsų vaiko mokykloje?“, respondentai nurodė keturias dažniausiai pastebimas paauglių problemas - tai yra patyčių atvejai, paauglių mokymosi motyvacijos stoka, nuolatinė konkurencija tarp paauglių, noras lyderiauti, bei problemos dėl prastos kokybės maisto mokyklose (4 lentelė). Respondentų teiginiai pagrįstai leidžia sudaryti tris aktualiausių paauglių mokymosi problemų kategorijas tai – pedagoginės problemos, socialinės ir mokinių elgesio problemos.

4 lentelė

Aktualiausių paauglių problemos mokykloje

<i>Kategorija</i>	<i>Subkategorija</i>	<i>Teiginiai</i>	<i>Dažnis*</i>
PEDAGOGINĖS PROBLEMOS	Mokyklos nelankymas	“Pastaruoju metu tenka susidurti su dukros mokyklos lankomumo problema. Pasitaiko, kad dukra apsimetinėja serganti ir atsisako eiti į mokyklą<...>” (T6)	1
	Mokymosi motyvacijos stoka	“Žinoma, egzistuoja ir kitos problemos <...> nesimokymas<...>” (T2); “Nėra mokymosi motyvacijos <...>” (T4); “Didžiausia problema silpnas dukros mokymasis<...>” (T7).	3
SOCIALINĖS PROBLEMOS	Patyčios	“Aktualiausia problema tai patyčios” (T1); “Žinoma, egzistuoja ir kitos problemos patyčios<...>” (T2); “Patyčios <...>” (T3, T4).	4
	Konkurencinė elgsena	“Vaikų bandymas lyderiauti, vaikytis madų, stengtis atrodyti geriau už kitus. Ypač mergaitės labai konkuruoja viena su kita.” (T2) “<...> konkurencija būti geriausiu.” (T3)	2
	Nekokybiškas maistas mokykloje	“Kita jau įsisenėjusi mokyklos valgyklos maitinimo problema. Dukra, dažnai skundžiasi neskanium, nekokybišku, nešviežiu maistu mokykloje.” (T6) “<...> nuolatiniai dukros skundai dėl prasto maitinimo mokykloje, maistas yra neskanus.” (T7)	2
MOKINIŲ ELGESIO PROBLEMOS	Konfliktai	“Žinoma, egzistuoja ir kitos problemos <...> konfliktai su mokytojais” (T2)	1
	Smurtas	smurtas (T3)	1
	Iš viso:		14

* Dažnis suprantamas, kiek kartų respondentų paminėtas teiginys.

Rezultatai pagrįstai leidžia formuluoti šias išvadas kad, aktualiausias paauglių problemos mokykloje, skatinančios socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimą yra patyčios ir mokymosi motyvacijos stoka. Įdomu pažymėti ir tai, kad respondentai aktualiausiomis problemomis įvardija konkurencinę paauglių elgseną vienas kito atžvilgiu, bei prastos kokybės maitinimą mokykloje, kas kelia respondentų vaikų nepasitenkinimą mitybą mokykloje.

Kadangi, šeima yra pagrindinė ugdymo institucija, tėvai yra pirminiai pagalbininkai sprendžiant įvairias paauglių problemas, ne išimtis ir problemos kylančios mokykloje. Todėl respondentų teirautasi „Kaip padedate spręsti kylančias mokymosi problemas?“. Visi respondentai vienbalsiai atsakė, kad padeda bendraudami su savo vaikais. Tačiau tyrimo duomenys atskleidė, kad tėvai neretai vieni nėra pajėgūs išspręsti paauglių mokymosi problemų. Dėl specifinių problemų, tenka kreiptis pagalbos į specialistus, todėl skiriamos pagalbos būdų kategorijos - asmeninės tėvų pagalbos būdai ir pagalbos būdai, remiantis specialistų pagalba. Dėl mokymosi sunkumų, respondentai priversti kreiptis pagalbos į tam tikrų mokymosi dalykų korepetitorius. O spręsdami patyčių atvejus kreipiasi pagalbos į psichologą. Respondentų atsakymai rodo, kad tėvai siekia padėti vaikams panaudodami asmenius gebėjimus bei patirtį, padėdami ruošti namų darbų užduotis mokyklai.

5 lentelė

Pagalbos būdai mokymosi problemas patiriantiems paaugliams

<i>Kategorija</i>	<i>Subkategorija</i>	<i>Teiginiai</i>	<i>Dažnis</i>
ASMENINĖS TĖVŲ PAGALBOS BŪDAI	Bendravimas	„Daug bendraujame tarpusavyje, visada stengiuosi išklausyti ir patarti sūnui. <...>” (T1); „Daug bendraujame <...>“ (T2, T4, T5, T6); „Manau geriausia pagalba bendravimas, pokalbiai, rekomendacijos.“ (T3); „Padedu kiek galiu pati, apie tai diskutuojame <...>“ (T6).	7
	Pagalba ruošiant namų darbus	„Dažniausiai padedu paruošti namų darbus, kai aš ko negaliu padėti dukra pagalbos kreipiasi į vyresnį brolių. <...> padedu ruošti atsiskaitymams <...>” (T2). „Paklausinėju prieš atsiskaitymus anglų, rusų kalbos žodžių, testuoju geografijos atlasą. Mokinantis kartu padedu greičiau įsiminti. „ (T6) „Padedu kiek galiu pati <...>” (T7).	3
PAGALBOS BŪDAI REMIANTIS SPECIALISTŲ PAGALBA	Psichologinė pagalba	„Dėl patyčių problemos teko kreiptis pas psichologą, kad sūnus atgautu pasitikėjimą savimi ir norą eiti į mokyklą” (T1).	1
	Korepetitorių paslaugos	„<...> korepetitorės konsultacijos“ (T4, T5,); „Spręsimė pasirinkdami kitais metais dalyko modulį arba korepetitoriaus pagalbą.“ (T6). „<...> neretai po pamokų dukrai tenka eiti mokintis papildomai to dalyko kurio nesupranta.” (T7)	4
	Iš viso:		15

Siekiant teigiamų rezultatų reikia nuolat ieškoti priemonių, kurios skatintų lygiaverčius tėvų ir pedagogų santykius, kurių dėka būtų pasiektas rezultatyvus tarpusavio bendradarbiavimo procesas, kuriame svarbų vaidmenį atlieka socialinis pedagogas, kuris tarpininkauja su visais ugdymo dalyviais. Siekiant išsiaiškinti respondentų požiūrį į tėvų ir socialinio pedagogo partnerystę buvo klausiamas: „Ar sutinkate, kad tėvai lygiaverčiai pedagogo partneriai? Kodėl?” Visi respondentai vienbalsiai sutiko, kad tėvai ir pedagogai yra lygiaverčiai partneriai: „*Taip <...>*” (T1, T2, T3, T6, T7); „*Turėtų būti lygiaverčiai <...>*” (T4); „*Sutinku <...>*” (T5). Apibendrinus tėvų ir socialinių pedagogų, kaip lygiaverčių partnerių kategoriją detalizuojamos tokios subkategorijos: 1) Tėvams reikalinga specialistų pagalba: „*<...> kadangi ne visada tėvai vieni gali išspręsti mokinių problemas. Kartais tikrai padeda specialistų pagalba.*” (T1). 2) Mokinio gerovės svarba: „*<...> jei tiek vieni tiek kiti suprastų, kad svarbiausias yra vaikas ir jo pasiekimai.*” (T4); „*<...> nes ir tėvai, ir pedagogai ugdo vaiko kompetencijas, padeda jam bręsti ir tobulėti kaip asmenybei. Skiriasi tik aplinka.*” (T6). Nors respondentai ir suvokia, kad yra lygiaverčiai pedagogų partneriai, kad svarbiausia tėvų ir socialinių pedagogų bendradarbiavime yra vaiko gerovė, kad svarbu pasinaudoti mokyklos specialistų pagalba, tačiau lygiavertiškos partnerystės svarbą įvardija tik sprendžiant jau esamas problemas. Tačiau, vertėtų prisiminti prevencijos svarbą, bei rasti naujų ir efektyvių būdų užkirsti kelią problemų atsiradimui.

Siekiant skatinti tėvų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimą, svarbu, kad tėvai aiškiai žinotu, kokiais atvejais galima, kreiptis į mokyklos socialinį pedagogą, reikia apibrėžti socialinio pedagogo atliekamas funkcijas ir veiklas. Todėl respondentų teirautasi „Kaip manote, kokios socialinio pedagogo funkcijos mokykloje? Ar esate supažindintas su šiomis funkcijomis?” (6 lentelė).

6 lentelė

Socialinio pedagogo funkcijos mokykloje

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
SOCIALINIO PEDAGOGO FUNKCIJOS	Darbas su mokiniais	„ <i>Socialinė pedagogė padeda spręsti vaikų problemas, kurios iškyla mokykloje <...></i> ” (T1); „ <i><...> problemų sprendimas</i> “ (T5); „ <i>Lankomumas <...></i> ” (T5, T6, T7); „ <i><...> pažangumas, drausmė, patyčios.</i> ” (T7). „ <i>Soc. pedagogas, tai mokinių „advokatas“ <...></i> ” (T4).	7
	Tarpininkavimas	„ <i><...> kad socialinis pedagogas bendrauja su socialinės pagalbos reikalaujančiais vaikais, jų tėvais. Bando išsiaiškinti vaikų, tėvų, pedagogų socialinių problemų pobūdį, socialinius poreikius.</i> ” (T6).	3
	Informavimas	„ <i>Informuoja tėvus apie jų teisę gauti socialinę-pedagoginę pagalbą (nemokamą maitinimą, mokymo priemones ir pan.). <...></i> ” (T6).	1
	Prevencinė veikla	„ <i>Vykdo mokymosi motyvacijos, lankomumo, bei kitų problemų sprendimo prevencines programas.</i> ” (T6).	1
	Iš viso:		12

Dauguma respondentų yra supažindinti su socialinio pedagogo funkcijomis, analizuojant šią kategoriją išskiriamos pagrindinės respondentų minimos subkategorijos: darbas su vaikais, tarpininkavimas (žr. 6 lentelė). Tačiau iš tyrime dalyvavusių respondentų buvo ir nežinančių kokios svarbiausios šio specialisto veiklos mokykloje: „*Nežinau ir nesu supažindinta.*” (T2); *Funkcijų nežinau, niekas nesupažindino.*” (T3). Kas leidžia daryti išvadą, kad tėvams neretai trūksta informacijos apie socialinio pedagogo funkcijas mokykloje.

Yra nemažai įvairių mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo formų, kurios taikomos ir tėvų bei socialinių pedagogų bendradarbiavime. Todėl respondentų teirautasi „Kokiais būdais mokykla informuoja Jus apie sūnaus/dukros pasiekimus, problemas, laimėjimus, mokyklos veiklą?” (7 lentelė). Dažniausia respondentai mini informacinės sistemos „Tamo“ naudojimą, kaip informacijos šaltinį apie vaiką mokykloje. Taip pat kaip svarbi bendradarbiavimo forma išskiriami tėvų susirinkimai, individualūs susitikimai, pokalbis telefonu. Minima ir tokia bendradarbiavimo forma kaip renginiai mokykloje. Respondentų atsakymai leidžia socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo formas skirti į dvi kategorijas - bendradarbiavimo formos susitinkant ir nuotolinės bendradarbiavimo formos.

7 lentelė

Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo formos

<i>Kategorija</i>	<i>Subkategorija</i>	<i>Teiginiai</i>	<i>Dažnis</i>
BETARPIŠKO SUSITIKIMO FORMOS	Tėvų susirinkimai	„ <i>Per tėvų susirinkimus. <...></i> ” (T1, T2, T3, T6).	4
	Renginiai	„ <i>Be to, mokykla 3 kartus per mokslo metus organizuoja tėvų diena <...>. “</i> (T6).	1
	Individualūs susitikimai	„ <i><...> bendraujame individualiai su dalykų mokytojais apie vaiko pasiekimus.</i> ” (T4)	1
NUOTOLINĖS BENDRADARBIAVIMO FORMOS	Informacinė sistema „Tamo“	„ <i><...> Tamo elektroninį dienyną.</i> ” (T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7);	7
	Bendravimas telefonu	„ <i><...> kartais atskirais klausimais bendrauju telefonu.</i> ” (T2, T3, T4).	3
	Iš viso:		16

Nors, dažniausia bendradarbiavimo forma respondentai įvardija informacinę sistemą „Tamo“, į klausimą „Kokios, Jums asmeniškai, priimtinausios bendradarbiavimo formos, sprendžiant įvairias problemas?” respondentai dažniausiai minėjo individualų „*<...> bendravimas susitinkant <...>*” (T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7); ir grupinį bendravimą „*Klasės mokytojos, socialinio pedagogo, tėvo ir vaiko pokalbis <...>*” (T3, T4, T5, T6, T7). O „Tamo“ sistemą kaip priimtinausią būdą paminėjo viena respondentė „*<...> informaciją randu TAMO dienynė.*” Taigi gauti tyrimo rezultatai leidžia atidžiau pažvelgti į paauglių tėvų individualaus bendravimo poreikį.

Kad socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimas būtų efektyvus yra būtina žinoti kokie veiksniai galėtų padėti pagerinti šį procesą todėl respondentų buvo paklausta: „Gal galėtumėte išvardinti keletą veiksnių, kurie skatina sėkmingą bendradarbiavimą?“ Respondentai įvardija tokius bendradarbiavimą skatinančius veiksnius - abipusis supratimas: „*Manau, svarbu siekti abipusio atvirumo, pažinimo ir supratimo <...>*” (T7); „*Pirmiausia, tai kalbėjimasis ir susikalbėjimas.*” (T6), pasitikėjimas: „*Pasitikėjimas, pagalba tarpusavyje, ryžtingumas <...>*” (T1); tėvų poreikių paisymas: „*Siekiant sėkmingo bendradarbiavimo reikia atsižvelgti į tėvų poreikius ir galimybes.*” (T3); tėvų informavimas: „*<...> nuolat tėvams teikti kuo daugiau informacijos apie mokyklą, mokymą, vertinimą.*” (T7); „*Labai svarbu išklausti mūsų tėvų teikiamus pasiūlymus, tiesiog leisti kalbėti, kad būtų išsakytos visos pretenzijas mokyklai, mokytojams, mokyklos vadovams.*” (T7)

Literatūros šaltinių analizė atskleidė, kad socialinis pedagogas savo darbe atlieka daug funkcijų, todėl norint dirbti kokybiškai, jo veikla turi būti kryptinga. Tačiau sprendžiant paauglių mokymosi problemas mokykloje socialiniai pedagogai turi siekti bendradarbiavimo su tėvais ir kitais specialistais. Todėl siekiant išsiaiškinti kas trukdo sklandžiam socialinių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimui respondentų klausiamo: „Kokie sunkumai jums trukdo sėkmingai bendradarbiauti, gal galėtumėte išvardinti?“ (8 lentelė).

8 lentelė

Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo problemos

<i>Kategorija</i>	<i>Subkategorija</i>	<i>Teiginiai</i>	<i>Dažnis</i>
BENDRADARBIAVIMO PROBLEMOS LEMIAMOS IŠORINIŲ VEIKSNIŲ	Laiko stoka	„ <i><...> tiesiog nebelieka laiko nuvykti į mokyklą aptarti kylančius klausimus.</i> ” (T1, T4). „ <i><...> tiesiog dėl darbų sudėtinga suderinti susitikimus.</i> ” (T6).	3
BENDRADARBIAVIMO PROBLEMOS LEMIAMOS VIDINIŲ VEIKSNIŲ	Asmeninės savybės	„ <i>Manau didelę įtaką turi, specialisto gebėjimas bendrauti kartais <...>.</i> ” (T6)	1
	Žema motyvacija	„ <i>Yra tekę susidurti su pedagogų abejingumu vaiko problemos, kai tiesiog vengiama gilintis į problemas <...></i> “ (T2);	1
	Iš viso:		5

Iš 8 lentelės matyti, kad pagrindinėmis problemomis bendradarbiaujant socialiniam pedagogui su tėvais yra laiko stoka, žema motyvacija bei asmeninės savybės. Respondentų teigimu, laiko stoka yra opi problema, nes tėvai negali skirti tinkamo dėmesio paauglių problemoms spręsti bendradarbiaujant su socialiniu pedagogu.

Siekiant plėtoti bendradarbiavimo problemų kategoriją analizuojami respondentų atsakymai į klausimus: „Jūsų nuomone, ar tėvai pakankamai aktyviai dalyvauja mokyklos gyvenime?“ ir „Kaip manote, ar mokykla rodo pakankamą iniciatyvą, siekiant pagerinti tėvų ir mokyklos ryšį?“. Respondentų nuomone, tėvai pakankamai aktyviai dalyvauja mokyklos

gyvenime: „*Taip, per susirinkimus susirenka apie 90 % tėvų.*” (T3); „*Manau, kad mokyklos tėvai yra aktyvūs, nes mokykloje yra sustiprintas muzikinis ugdymas, todėl yra dažni koncertiniai pasirodymai, kuriuose tėvai aktyviai dalyvauja. Taip pat mokykla yra organizavusi paskaitų ciklą tėvams prevencijos klausimais, psichologijos temomis. Šiose paskaitose tėvai noriai, bet negausiai dalyvavo. Kaip anksčiau minėjau yra susibūrusi tėvų taryba, tik neturiu duomenų kiek joje yra narių.*” (T6); „*Manau gana aktyviai, pavyzdžiui rinkom parašus, kad mokykloje būtų įvestos uniformos, ir sėkmingai tai buvo įgyvendinta .*” (T7). Nors dauguma respondentų, teigia, kad tėvai yra aktyvūs, tačiau ties šiuo klausimu respondentų nuomonės išsiskyrė, kiti respondentai atsakė, kad tėvai galėtų būti ir aktyvesni: „*Mano manymu nepakankamai, galėtų ir daugiau*” (T1); „*Manau nepakankamai*” (T5); Taip pat respondentai, pastebi, kad neretai tėvai aktyvumą demonstruoja tik esant būtinybei: „*Manau, kad dauguma dalyvauja tik tada jei tai yra būtina. Iškyla kokios problemos dėl vaikų mokymosi, mokyklos lankymo.*” (T2) Arba, kad aktyvesni dažniausiai būna pažangių mokinių tėvai: „*Aktyviau dalyvauja pažangių mokinių tėvai.*” (T4).

Vertinant mokyklos iniciatyvumą bendradarbiavimui su tėvais respondentų atsakymai taip pat nevieningi. Tyrimu atskleista, kad respondentai pasigenda renginių mokykloje: „*<...> mokykloje pasigendu informacinio pobūdžio renginių tėvams.*” (T1). Kad aktyvumas rodomas tik esant būtinybei: „*Manau, kaip ir tėvai, taip ir mokykla tą bendradarbiavimą inicijuoja tik esant būtinybei iškilus kažkokioms tai bėdoms .*” (T2). Arba, kad mokykla nerodo iniciatyvos skatindama bendradarbiavimą: „*Manau nelabai, mokykla daro viską, kad nebūtų sugadintas jų įvaizdis, kad būtų naudinga jai.*” (T7).

Gauti tyrimo rezultatai leidžia atidžiau pažvelgti į tėvų lūkesčius, mokyklos ir tėvų bendradarbiavime. Rezultatai pagrįstai leidžia formuluoti šias išvadas. Respondentai atsakydami į klausimą „*Kokias perspektyvas galite nurodyti stiprinant mokyklos ir tėvų bendradarbiavimą?*” nurodo įvairius proceso veiksmingumą lemiančius veiksnius:

- 1) Renginių organizavimas: „*Rengti daugiau renginių susijusių šia tema<...>*” (T1); „*Organizuoti susitikimus <...>*” (T4); „*<...> bendri renginiai.*” (T5); „*Galėtų rengti daugiau renginių šiuo klausimu <...> sudominti patraukti dėmesį.*” (T7)
- 2) Ekskursijos: „*Galbūt organizuojant bendras veiklas, kokias ekskursijas pavyzdžiui, kuriose dalyvautu ir tėvai, kad ryšiai tėvų ir pedagogų nebūtų tokie oficialūs, būtų pravartu pabendrauti ir neoficialioje aplinkoje.*” (T2).
- 3) Informacinės sistemos tobulinimas: „*<...>daugiau informacijos dienyne<...>*” (T5)
- 4) Tėvų švietimo organizavimas: „*<...>seminarus, paskaitas su psichologais, soc. pedagogais. Dalintis gerąja patirtimi.*” (T4); „*Būtų įdomu dalyvauti konferencijose ar kokiose mokymuose, kuriuose specialistai galėtų suteikti informacijos apie vaikų psichologiją.*” (T6).

- 5) Apklausų organizavimas: „<...>turėtų tėvai gauti daugiau apklausų nuo mokyklos vadovų. ” (T1); „<...>daryti apklausas, sudominti patraukti dėmesį. ” (T7).
- 6) Tėvų susirinkimai: „Dažnesni susirinkimai<...>” (T5)

Apibendrinant galima teigti, kad tėvai norėtų daugiau socialinio pedagogo iniciatyvos panaudojant plačiai žinomas bendradarbiavimo formas. T.y. renginių organizavimas, ekskursijos su tėvais, informacijos teikimas, tėvų švietimo organizavimas, apklausų organizavimas, tėvų susirinkimai. Tai leidžia teigti, kad būtina ir toliau tobulinti tėvų ir socialinio pedagogo bendradarbiavimą netik ieškant inovatyvių būdų, bet ir plačiai taikyti įprastas, gerai žinomas bendradarbiavimo formas.

Apibendrinant tėvų apklausos tyrimo rezultatus apie socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modelius, svarbu paminėti, kad rezultatai pagrįstai leidžia teigti, jog socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo tikslas paauglių mokymosi problemų sprendimas. Respondentų nuomone, paaugliai mokykloje dažniausiai patiria šias problemas: patyčių atvejai, paauglių mokymosi motyvacijos stoka, nuolatinė konkurencija tarp paauglių, noras lyderiauti, bei problemos dėl prastos kokybės maisto mokyklose. Tėvai kaip pirminiai pagalbininkai sprendžiant įvairias paauglių problemas, vaikams dažniausiai padeda šiais būdais - asmeninės tėvų pagalbos būdai (bendravimas, pagalba ruošiant namų darbus) ir pagalbos būdai remiantis specialistų pagalba (korepetitorių, psichologo pagalba). Tyrimu atskleista, kad tėvai save laiko lygiaverčiais pedagogų partneriais siekdami mokinių gerovės, bei atvirai tikėdamiesi specialistų pagalbos iš mokyklos darbuotojų. Manytina, kad socialiniai pedagogai savo darbe atlieka daug funkcijų, tačiau tyrimo rezultatai pagrįstai leidžia teigti, kad tėvams trūksta išsamios informacijos apie socialinio pedagogo veiklą mokykloje, kadangi nevisi respondentai yra supažindinti su šio specialisto funkcijomis mokykloje. Nors yra nemažai įvairių mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo formų, kurios taikomos tėvų bei socialinių pedagogų bendradarbiavime. Dažniausia respondentai mini informacinės sistemos „Tamo“ naudojimą, taip pat išskiriami tėvų susirinkimai, individualūs susitikimai, pokalbiai telefonu, renginiai mokykloje. Pagrindinėmis problemomis bendradarbiaujant su socialiniu pedagogu respondentai įvardija laiko stoką, žemą motyvaciją bei asmeninės savybės. Tėvai kaip bendradarbiavimo iniciatoriai save vertina pakankamai teigiamai priešingai, negu mokyklą arba šiuo atveju ją atstovaujantį socialinį pedagogą iš kurio tikimasi didesnės iniciatyvos. Tyrimu atskleista, kad bendradarbiavimo stiprinimui respondentai siūlo, kad visų pirma kokybiškai būtų taikomos įprastos, gerai žinomas bendradarbiavimo formas.

3.3.2. Socialinių pedagogų požiūris į bendradarbiavimą su tėvais. Bendradarbiavimas sudaro sąlygas socialiniams pedagogams ir tėvams mokytis vieniems iš kitų, sąlygoja

veiksmingą paauglių mokymosi problemų sprendimą. Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo pagrindinis tikslas siekti paauglių mokymosi problemų šalinimo. Tad itin svarbu išskirti esmines mokinių problemas įtakojančias šį bendradarbiavimą. Į klausimą „Kokias mokinių problemas dažniausiai sprendžiate kartu su tėvais?“, respondentai nurodė keturias dažniausiai pastebimas paauglių problemas mokykloje: paauglių mokymosi motyvacijos stoka, pamokų nelankymas, netinkamas mokinių elgesys, patyčių atvejai. (10 lentelė). Socialinių pedagogų, atsakymai (teiginiai) buvo sugrupuoti, suskirstyti į subkategorijas, sudarančias esmines aktualiausių paauglių problemų mokykloje kategorijas: mokinių elgesio problemos, psichologinės, socialinės ir pedagoginės paauglių problemos, bei smurto atvejai. Nors paminėtos didžiausius dažnius surinkusios problemos, tačiau vertėtų atkreipti dėmesį, kad respondentų nuomone paauglių patiriamų problemų spektras itin platus.

10 lentelė

Aktualiausios paauglių problemos mokykloje

<i>Kategorija</i>	<i>Subkategorija</i>	<i>Teiginiai</i>	<i>Dažnis</i>
ELGESIO PROBLEMOS	Netinkamas elgesys	„Dažniausiai tenka susidurti su mokinių netinkamu elgesiu, klasės draugų arba mokytojų atžvilgiu <...>” (P1, P3); „<...> destruktivaus vaikų elgesio pamokų metu <...>” (P2); „Dėl tvarkos ir mokinių drausmės stokos pamokų ir pertraukų metu.” (P5).	4
	Žalingi įpročiai	„<...> tai paauglių žalingi įpročiai” (P3); „Paauglių rūkymo mokyklos teritorijoje <...>” (P5).	2
PSICHOLOGINĖS PROBLEMOS	Agresija	„<...> agresyvus elgesys” (P2,P3).	2
SOCIALINĖS PROBLEMOS	Patyčios	„Vis dar viena iš opiausių problemų patyčios mokykloje.” (P2); „<...> patyčios.” (P3,P4).	3
	Tėvų abejingumas	„<...> iškilus problemai pirmiausia susisieki su tėvais, tačiau jie kaip taisyklė elgiasi abejingai.” (P2).	1
	Vertybės	„<...> mokinių moralinių vertybių niveliacija.” (P3); „<...> kad kai kurie mokiniai visiškai negerbia suaugusių, nei pedagogų, nei savo tėvų.” (P4).	2
SMURTAS	Psichologinis	„<...> psichologinis smurtas <...>” (P2).	1
	Fizinis	„<...> fizinis <...> smurtas <...>” (P2).	1
PEDAGOGINĖS PROBLEMOS	Pamokų nelankymas	„Mokinių bėgimas iš pamokų ar mokyklos nelankymas.” (P4); „<...> pamokų nelankymas.” (P1,P2); „Taip pat dėl nuolatinio pamokų praleidinėjimo.” (P5).	4
	Mokymosi motyvacijos stoka	„<...> taip pat dėl mokymosi problemų.” (P1); „<...> nenoras mokytis.” (P2); „<...> motyvacijos stoka mokymuisi.” (P3); „<...> prasto mokymosi.” (P5).	4
	Iš viso:		24

Kaip rodo tyrimo rezultatai, paauglių patiriamų problemų spektras platus ir įvairus, o tėvams neretai reikalinga specialistų pagalba sprendžiant paauglių mokymosi problemas. Tik bendra socialinių pedagogų ir tėvų sąveika, gali sustiprinti bendradarbiavimą bei pagalbos paaugliams teikimo efektyvumą. Todėl respondentų klausiama „Kokią paramą mokinių tėvams suteikiate iškilus mokymosi problemoms mokykloje?“ (11 lentelė). Tyrimu nustatyta, kad socialiniai pedagogai teikdami pagalbą paauglių tėvams vadovaujasi pagalbos teikimo strategija bei tinkamiausiais respondentui darbo metodais. Šios kategorijos atskleidė išsamias pagalbos teikimo subkategorijas.

11 lentelė

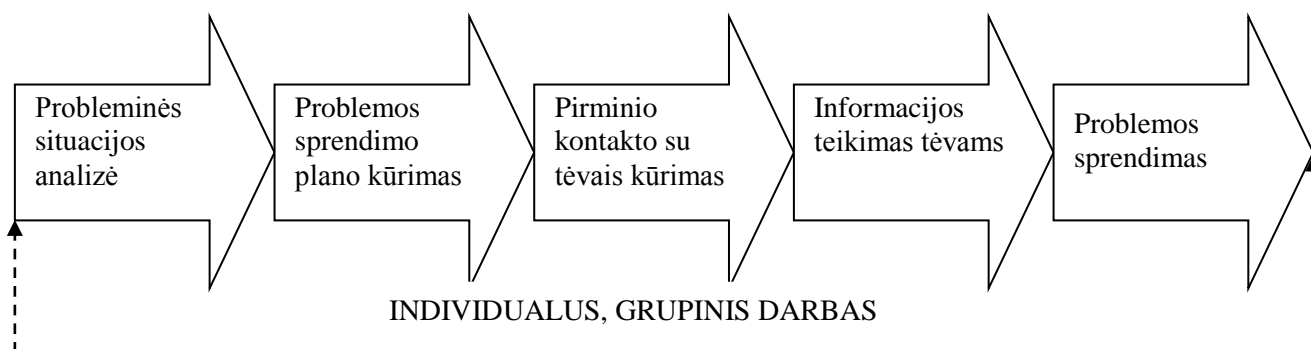
Socialinių pedagogų pagalbos teikimo kryptys tėvams

<i>Kategorija</i>	<i>Subkategorija</i>	<i>Teiginiai</i>	<i>Dažnis</i>
PAGALBOS TEIKIMO STRATEGIJA	Situacijos analizė	„Pirma bandom išsiaiškinti, dėl kokių priežasčių iškilo mokymosi problemos mokykloje. <...>“ (P1); „Iš pradžių tenka nuosekliai analizuoti kilusias problemas situaciją.“(P4).	2
	Problemos sprendimo plano kūrimas	„Antra susidėliojam veiksmų planą, kaip galima būtų pašalinti tas priežastis, kurios kenkia.“ (P1).	1
	Kontakto užmezgimas	„Pirmiausia stengiuosi su jais susisiekti ir kviečiu į pokalbį, konsultaciją.“ (P2).	1
	Informacijos teikimas	„Mano svarbiausias tikslas perduoti tėvams reikiamą informaciją apie jų vaiko mokyklos lankomumo, elgesio problemas <...>“ (P2); „Pirmiausia informuoju tėvus apie iškilusias problemas<...>“ (P3).	2
PAGALBOS TEIKIMO METODAI	Grupinis darbas	„<...> taikau grupinį darbą, kviečiuosi tėvus į mokyklą, klasės auklėtoją, mokinių turintį problemų ir visi kartu stengiamės spręsti kilusias problemas.“ (P3); Dažnai tenka atlikti tarpininko vaidmenį tarp mokinio, tėvų ir pedagogų, organizuoju visų šalių susitikimą ir sprendžiame susidariusią situaciją.“ (P5).	2
	Individualus darbas	„Po to dažniausiai tėvams stengiuosi padėti individualiomis konsultacijomis.“ (P4).	1
	Šviečiamasis darbas	„Tėvų susirinkimų metų dažnai tenka ruošti pristatymus tėvams dėl aktualiausių mokinių problemų mokykloje.“ (P5).	1
	Iš viso:		10

Kaip matome iš 11 lentelės, gauti keturi nuoseklūs žingsniai sudarantys pagalbos teikimo strategijos kategoriją tai, susidariusios galimai probleminės mokinio situacijos analizė, problemos sprendimo plano kūrimą, pirminis siekis užmegzti kontaktą su paauglių tėvais ir galiausiai informacijos teikimas apie susidariusią probleminę situaciją. Antrąją pagalbos teikimo kategoriją respondentai įvardija konkrečius pagalbos teikimo metodus kuriuos naudoja savo darbe siekiant socialinių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo. Minimi tokie metodai, kaip grupinis darbas, kai problemos sprendime dalyvauja tėvai, vaikas, socialinis pedagogas ir klasės

auklėtojas. Taip pat individualus darbas, asmeniškai konsultuojant tėvus bei šviečiamasis darbas.

Kaip minėta, socialiniai pedagogai bendradarbiavimo su paauglių tėvais procese naudoja pagalbos teikimo strategija. Remiantis subjektyviais respondentų pasisakymais, nustatyta, kad tokios pagalbos teikimo kryptys sudaro ciklą, kiekvienas ciklas turi tam tikrą schemą (žr. 5 pav.):

5 pav. Socialinių pedagogų pagalbos teikimas tėvams, strategija ir metodai

Pastaba: sudaryta autorės, remiantis tyrimo duomenimis.

Nors yra nemažai įvairių mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo formų, svarbu ieškoti naujų bendravimo ir bendradarbiavimo metodų. Kad dirbant kartu būtų lengviau spręsti iškilusias problemas, daryti įtaką paauglių pažangumui. Norint išsiaiškinti respondentų nuomonę apie dažniausiai naudojamas bendradarbiavimo formas su tėvais teirautasi „Kokiais būdais informuojate tėvus apie mokinio ugdymosi poreikius, pasiekimus, problemas, laimėjimus, mokyklos veiklą?“ (12 lentelė).

12 lentelė

Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo formos

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
BETARPIŠKO SUSITIKIMO FORMOS	Tėvų susirinkimai	„Kaip ir minėjau bendrą informaciją teikiu ir tėvų susirinkimų metu.“ (P5).	1
	Vizitai į šeimos namus	„<...> retais atvejais vykstu į tėvų namus.“ (P2); „Pasitaiko ir atvejų kai tenka vykti į mokinių namus<...>“ (P3)	2
	Susitikimai mokykloje	„<...> jei problema rimta pasiūlau susitikti mokykloje ir pakalbėti.“ (P2); „<...> arba tėvams atvykus į mokyklą.“ (P4); „Stengiuosi, kad informaciją tėvai iš manęs gautų bendraujant gyvai mokykloje“ (P5)	3
NUOTOLINĖS BENDRADARBIAVIMO FORMOS	Informacinė sistema „Tamo“	„<...> informaciją siunčiu per TAMO sistemą.“ (P3, P5.).	2
	Informacijos teikimas telefonu	„<...> telefonu <...> (P2,P3,P4,P4); „Telefonu Jei matau, kad tai būtina visada pranešu tėvams, apie netinkamą vaiko elgesį ar mokymosi problemas.“ (P1).	5
	Iš viso:		13

Respondentų pasisakymai liudija, kad dauguma socialinių pedagogų kaip dažniausiai taikoma bendradarbiavimo forma įvardija informacijos teikimą telefonu. Respondentų atsakymai leidžia socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo formas skirti į dvi kategorijas - bendradarbiavimo formos susitinkant ir nuotolinės bendradarbiavimo formos, kurios plačiau apibūdinamos subkategorijomis.

Įdomu pažymėti ir tai, kad nors dažniausiai naudojama bendradarbiavimo forma bendravimas telefonu, tačiau, paklausus respondentų „Kuri bendradarbiavimo su tėvais forma Jums labiausiai patinka?“, išsiaiškinta, kad socialiniai pedagogai vieniningi šiuo klausimu, pirmenybę teikia individualiam bendravimui susitinkant: „*Individualus bendravimas.* ” (P1); „<...>*geriausia informacijos perdavimo formą tai bendravimas su tėvais akis į akį, kai tėvai atvyksta pasidomėti vaiko padėtimi, nes bendraujant pavyzdžiui telefonu gali kilti nesuskalbėjimas.*” (P2); „*Bendravimas susitikus mokykloje.*” (P3); „<...>*individualius pokalbius su tėvais, susitikimus.*” (P4); „*Turbūt pirmenybę teikčiau individualioms konsultacijoms su tėvais, kadangi dalyvaujant klasių auklėtojams ar dalykų mokytojams, tėvai neretai jaučiasi puolami ir tiesiog nepriima jokios neigiamos informacijos apie vaikus, akiai juos gina.* ” (P5). Šiuo atveju galime daryte prielaidą, kad socialiniai pedagogai nors ir geriausiai vertina individualų kontaktą su tėvais, galimai nėra pajėgūs nuolat taikyti šios bendradarbiavimo formos, tad renkasi paprastesnį būdą, susisiekimą telefonu.

Siekiant apibendrinti tyrime dalyvavusių socialinių pedagogų patirtį bendradarbiaujant su paauglių tėvais, respondentų klausta „Kokios šiandien yra aktualiausios bendradarbiavimo su tėvais problemos?“ (13 lentelė).

13 lentelė

Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo problemos

<i>Kategorija</i>	<i>Subkategorija</i>	<i>Teiginiai</i>	<i>Dažnis</i>
BENDRADARBIAVIMO PROBLEMOS LEMIAMOS IŠORINIŲ VEIKSNIŲ	Laiko stoka	„<...> <i>laiko stoka.</i> ” (P5); „<...> <i>mažiau laiko skiriama vaikų auklėjimui, domėjimusi apie vaiko gerovę mokykloje.</i> ” (P2).	2
	Užimtumas	„ <i>Visų pirma, turbūt didelis tėvų užimtumas <...></i> ” (P5); „ <i>Tai pat iš kitos pusės reikia suprasti, kad tėvai yra labai užimti dirba daug <...></i> ” (P2).	2
	Stereotipai	„ <i>Stereotipai <...></i> ” (P3).	1
BENDRADARBIAVIMO PROBLEMOS LEMIAMOS VIDINIŲ VEIKSNIŲ	Išankstinės nuostatos	„<...> <i>išankstinis nusiteikimas prieš darbuotoją.</i> ” (P3); „<...> <i>neigiamos nuostatos.</i> ” (P1); „<...> <i>kad tėvai yra susidarę neigiamą nuomonę apie mokyklą, to pasekoja jie nenori bendradarbiauti.</i> ” (P2).	3
	Asmeninės savybės	„<...> <i>neretai net stoka bendravimo kultūros.</i> ” (P4).	1

Abejingumas ir žema motyvacija	„Žinoma, pasitaiko ir atvejų kai tėvai ignoroja bandoma užmegzti kontaktą ir neigia vaiko problemas.“(P5); „Tėvai akiai tiki vaikais ir nenori pripažinti esamų problemų, bei prisidėti prie vaiko elgesio gerinimo mokykloje.“ (P4); „<...> vaiko problemų neigimas.“ (P3); „Abejingumas sprendžiant problemas, gal net nenoras priimti ir suprasti esamų problemų.“(P2); „Tėvai neturėtų dangstyti savo vaiko netoleruojamo elgesio, taip pat turi reaguoti į pedagogų pastabas.“(P1).	5
Atsakomybės stoka	„Tėvų atsakomybės už savo vaikus vengimas <...>“(P4).	1
Vengimas prisiimti aktyvesni vaidmens	„Pasitaiko, kad tėvai yra linkę demonstruoti susidomėjimą mokyklos veikla, tačiau pasiūlius įsitraukti aktyviai dalyvauti dažniausiai atsisako.“ (P5).	1
Iš viso:		16

Iš 13 lentelės matyti, kad pagrindinėmis problemomis bendradarbiaujant su tėvais socialiniai pedagogai įvardija tėvų abejingumą ir motyvacijos stoką vaiko problemoms, išankstines neigiamas tėvų nuostatas mokyklos atžvilgiu. Gauti tyrimo rezultatai leidžia formuluoti išvadą, kad, nemažai dėmesio reikėtų skirti tarpusavio sąveikos tobulinimui, neigiamų nuostatų šalinimui. Norėtusi, kad socialiniai pedagogai ir tėvai išmoktų derinti savo veiksmus siekiant bendro tikslo – tai yra efektyvios pagalbos teikimas paaugliui, atsižvelgiant į kiekvieno poreikius. Socialiniams pedagogams svarbu daug dėmesio skirti bendradarbiavimo trikdžiams šalinti, nes bendradarbiavimo efektyvumas pirmiausiai priklauso nuo jo, gebėjimo, sumaniai bendraujant su tėvais formuoti teigiamus santykius, kurie gali daryti įtaką palankiems bei teigiamiems ilgalaikiams tarpusavio bendradarbiavimo santykiams.

Siekiant atidžiau pažvelgti į bendradarbiavimo problemų kategoriją analizuojami respondentų atsakymai į klausimus: „Kaip manote, ar mokykla rodo pakankamą iniciatyvą, siekiant pagerinti tėvų ir mokyklos ryšį, kaip tai daroma?“ ir „Kas ir kaip, Jūsų nuomone, turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiavime su tėvais?“. Respondentų nuomone, mokykla dirba aktyviai dėdama pastangas įtraukti tėvus į bendradarbiavimo procesą: „Manau, mokykla tikrai stengiasi parodyti pakankamą iniciatyvą siekiant pagerinti tėvų ir mokyklos ryšį, dažniausiai mokyklos darbuotojai tai- socialinis pedagogas, klasės auklėtojas kviečia tėvus į mokyklos organizuojamus renginius, išvykas ir kita.“ (P3); „Manau taip, organizuojame įvairius renginius tėveliai visada kviečiami ir laukiami, tačiau neretai trūksta jų pačių noro nors dalyvauti renginiuose jau nekalbu apie tėvų iniciatyvas kažką organizuoti.“ (P5). Tačiau ties šiuo klausimu respondentų nuomonės išsiskyrė, kiti respondentai atsakė, kad mokykla visgi galėtų būti ir aktyvesni: „Šiuo metu mano darbo vietoje, nėra skirta daug pastangų į geresnį ryšį tarp

mokyklos ir tėvų. Visas darbas yra klasių auklėtojoms, kurių taip pat požiūris yra skirtingas.” (P4); „*Na negaliu sakyti, kad mokykla visai neprisideda prie to ryšio padidinimo ar palaikymo. Pavyzdžiui į renginius ar išvykas mūsų mokykloje yra kviečiami tėvai. Aišku galėtų būti ir daugiau papildomos veiklos kurioje būtų įtraukti tėvai, vaikai ir specialistai, tokiu būdu galėtume atverti galimybes sklandžiam, produktyviam bendradarbiavimui.*” (P2).

Socialinių pedagogų nuomone, bendradarbiavimo iniciavimo procese mokykla ir tėvai turėtų būti lygeverčiais partneriais: „*Pagal poreikį tiek tėvai, tiek mokykla.*” (P1); „*Bendradarbiavime su tėvais manau, turėtų būti abipusė rodoma iniciatyva. <...> Taigi manau abipusė aktyvi, atvira ir saugi iniciatyva yra svarbiausia.*” (P2). Tačiau itin svarbi tėvų iniciatyva: „*Manau, turėtų patys tėvai norėti bendradarbiauti su mokykla, o kai jau yra noras tuomet mokykla geranoriškai bendradarbiauja su tėvais.*” (P3); „*Kaip ir minėjau, būtų smagu sulaukti tėvų iniciatyvos prisidedant prie mokyklos veiklos.*” (P5). Tyrimu atskleista, kad socialiniai pedagogai pasigenda vadovų paramos: „*Turėtų rodyti daugiau iniciatyvos pačios mokyklos vadovas ar jo įgalioti asmenys. Realybė šiuo metu truputi skiriasi dažniausiai visas darbas yra skirtas klasės auklėtojams ir socialiniams pedagogams už organizuotumą, tačiau kaip ir minėjau viskas priklauso nuo mokyklos vadovo.*” (P4).

Gauti tyrimo rezultatai leidžia atidžiau pažvelgti į socialinių pedagogų lūkesčius, mokyklos ir tėvų bendradarbiavime. Rezultatai pagrįstai leidžia formuluoti šias išvadas. Respondentai atsakydami į klausimą „*Kokias perspektyvas galite nurodyti stiprinant mokyklos ir tėvų bendradarbiavimą?*” nurodo įvairius proceso veiksmingumą lemiančius veiksnius:

- 1) Renginių organizavimas: „*<...> tam galėtų padėti daugiau organizuojamų švenčių, neformalių susitikimų, kas paskatintų tėvus būti drąsesnius, suartintų bendriems tikslams, idėjoms.*” (P2); „*Mokiniam itin svarbus tėvų dalyvavimas renginiuose <...>*” (P3).
- 2) Ekskursijos: „*<...> vykstant kartu su jais ir mokykla į ekskursijas, svarbiausia, kad tėvai neliktų abejingi.*” (P3)
- 3) Socialinių pedagogų kompetencijos tobulinimas: „*<...> socialiniams pedagogams kaip ir kitiems specialistams reikia nuolat tobulinti savo žinias mokymuose, kursuose. Specialistai neturėdami tam tikrų bendradarbiavimo ar organizuotumo įgūdžių, nėra efektyvūs darbuotojai. Taip žinoma labai svarbus tėvų iniciatyvumas ir noras įsitraukti į mokyklos gyvenimą.*” (P5)
- 4) Socialinio pedagogo asmeninės savybės: „*Socialinis pedagogas turi sugebėti sudominti, pritraukti tėvus <...>*” (P2).
- 5) Mokyklos vadovo parama: „*Mokyklos vadovas turėtų būti suinteresuotas labiau motyvuoti socialinius pedagogus, sudaryti sąlygas tam bendradarbiavimui.*” (P4).
- 6) Tėvų atsakomybė ir motyvacija: „*Siekiant pagerinti bendradarbiavimą visų pirma tėvams reikėtų atsakingiau žiūrėti į susirinkimus, jei juose nedalyvaujama, tai nors individualiai*

susisiekti.” (P1); „*Taip žinoma labai svarbus tėvų iniciatyvumas ir noras įsitraukti į mokyklos gyvenimą.*” (P5).

Gauti tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad socialiniai pedagogai, kaip perspektyvas bendradarbiavimo tobulinimui įvardija keletą veiksnių. Visų pirma svarbi pačių tėvų bendradarbiavimo iniciatyva, dalyvavimas renginiuose ir ekskursijose. Socialiniams pedagogams svarbus asmeninis tobulėjimas, mokyklos vadovo parama skatinant bendradarbiavimą su tėvais. Taip pat svarbiu bendradarbiavimo veiksmu minimos ir asmeninės socialinio pedagogo savybės, palaikant kontaktą su tėvais. Tai leidžia teigti, kad būtina ir toliau tobulinti tėvų ir socialinio pedagogo bendradarbiavimą ieškant inovatyvių būdų bendradarbiavimui skatinti.

Apibendrinant socialinių pedagogų apklausos tyrimo rezultatus apie socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modelius, svarbu paminėti, kad rezultatai pagrįstai leidžia teigti, jog socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo tikslas paauglių mokymosi problemų sprendimas. Respondentų nuomone, paaugliai mokykloje dažniausiai patiria šias problemas: mokinių elgesio problemos, žalingi įpročiai, agresyvus elgesys, dažnos ir socialinės problemos (patyčios, tėvų abejingumas, vertybės). Taip pat egzistuoja fizinio ir psichologinio smurto apraiškos paauglių tarpe. Bei pedagoginės problemos – pamokų praleidinėjimas ir mokymosi motyvacijos stoka. Kaip rodo tyrimo rezultatai, paauglių patiriamų problemų spektras platus, o tėvams neretai reikalinga specialistų pagalba sprendžiant paauglių mokymosi problemas. Tik bendra socialinių pedagogų ir tėvų sąveika, gali sustiprinti bendradarbiavimą bei pagalbos paaugliams teikimo efektyvumą. Tyrimu nustatyta, kad socialiniai pedagogai teikdami pagalbą paauglių tėvams vadovaujasi pagalbos teikimo strategija – pirmiausia atliekama nuodugni situacijos analizė dėl kilusios paauglio problemos, kuriamas problemos sprendimo planas, pirminis kontakto užmezgimas su tėvais ir išsamus informacijos teikimas tėvams. Pagalbos teikimo metodus socialiniai pedagogai savo darbe taiko šiuos – grupinis darbas, individualus darbas su tėvais ir šviečiamasis darbas. Nors yra nemažai įvairių bendradarbiavimo formų, svarbu ieškoti naujų bendravimo ir bendradarbiavimo metodų. Tyrimu atskleista, kad socialiniai pedagogai savo darbe taiko šias bendradarbiavimo formas: tėvų susirinkimai, vizitai į šeimos namus, susitikimai mokykloje, informacinės sistemos „Tamo“ naudojimas, pokalbiai telefonu. Įdomu pažymėti ir tai, kad nors dažniausiai naudojama bendradarbiavimo forma bendravimas telefonu, tačiau, mėgstamiausia bendradarbiavimo forma socialiniai pedagogai vieniningai įvardija, kad pirmenybę teikia individualiam bendravimui susitinkant. Pagrindinėmis problemomis bendradarbiaujant su tėvais socialiniai pedagogai įvardija tėvų abejingumą ir motyvacijos stoką vaiko problemoms, išankstines neigiamas tėvų nuostatas mokyklos atžvilgiu. Gauti tyrimo rezultatai leidžia formuluoti išvadą, kad, nemažai dėmesio reikėtų skirti tarpusavio sąveikos tobulinimui, neigiamų nuostatų šalinimui. Norėtuši, kad socialiniai pedagogai ir tėvai išmoktų

derinti savo veiksmus siekiant bendro tikslo – tai yra efektyvios pagalbos teikimas paaugliui. Socialiniams pedagogams svarbu daug dėmesio skirti bendradarbiavimo trikdžiams šalinti, nes bendradarbiavimo efektyvumas pirmiausiai priklauso nuo jo, gebėjimo, sumaniai bendraujant su tėvais formuoti teigiamus santykius, kurie gali daryti įtaką palankiems bei teigiamiems ilgalaikiams tarpusavio bendradarbiavimo santykiams.

3.3.3. Tėvų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo vertinimo lyginamoji analizė.

Palyginus tėvų ir socialinių pedagogų apklausos tyrimo rezultatus, svarbu paminėti, kad rezultatai pagrįstai leidžia teigti, jog socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo tikslas paauglių mokymosi problemų sprendimas. Palyginus atsakymus galima teigti, kad sutapo abiejų grupių požiūris dėl tokių aktualiausių paauglių problemų kaip patyčios, mokymosi motyvacijos stoka. Tačiau išryškėjo ir skirtumų. Socialiniai pedagogai išskiria ir tokias problemas apie kurias tėvai neužsimena, tai mokinių elgesio problemos, žalingi įpročiai, agresyvus elgesys, socialinės problemos (tėvų abejingumas, vertybės). Taip pat fizinio ir psichologinio smurto apraiškos paauglių tarpe bei pamokų praleidinėjimas. Tuo tarpu tėvų atsakymai atskleidžia tokias problemas, kaip nuolatinė konkurencija tarp paauglių, noras lyderiauti, bei problemos dėl prastos maisto kokybės mokyklose, kurių nepastebi socialiniai pedagogai. Tai leidžia teigti, kad tik suvienijus tėvų ir socialinių pedagogų jėgas galime pastebėti platesnį problemų spektrą. Nei tėvai nei socialiniai pedagogai nėra pajėgūs vieni pastebėti visas problemas ir efektyviai jas spręsti, todėl abiem pusėm pravartu vieniems į kitus žiūrėti kaip į pagalbininkus. Bendradarbiavimo kokybės tobulinimas, tai pagalbos teikimas vienas kitam, mokant pamatyti, atpažinti ir bendromis jėgomis stabdyti paauglių mokymosi problemas.

Kaip rodo tyrimo rezultatai, paauglių patiriamų problemų spektras platus, o tėvams neretai reikalinga specialistų pagalba sprendžiant paauglių mokymosi problemas. Tik bendra socialinių pedagogų ir tėvų sąveika, gali sustiprinti bendradarbiavimą bei pagalbos paaugliams teikimo efektyvumą. Tėvai, kaip pirminiai pagalbininkai, sprendžiant jau minėtas paauglių problemas, vaikams dažniausiai padeda šiais būdais – bendravimu, pagalba ruošiant namų darbus, korepetitorijų, psichologų pagalba. Tyrimu atskleista, kad tėvai save laiko lygiaverčiais pedagogų partneriais siekdami mokinių gerovės, bei atvirai tikėdamiesi specialistų pagalbos iš mokyklos darbuotojų. Tuo tarpu socialiniai pedagogai teikdami pagalbą paauglių tėvams vadovaujasi pagalbos teikimo strategija – pirmiausia atliekama nuodugni situacijos analizė dėl kilusios paauglio problemos, kuriamas problemos sprendimo planas, pirminis kontakto užmezgimas su tėvais ir išsamus informacijos teikimas tėvams. Pagalbos teikimo metodus socialiniai pedagogai savo darbe taiko šiuos – grupinis darbas, individualus darbas su tėvais ir

šviečiamasis darbas. Nors yra nemažai įvairių bendradarbiavimo formų, svarbu ieškoti naujų bendravimo ir bendradarbiavimo metodų.

Socialiniai pedagogai savo darbe atlieka daug funkcijų, tačiau tyrimo rezultatai pagrįstai leidžia teigti, kad tėvams trūksta išsamios informacijos apie socialinio pedagogo veiklą mokykloje, kadangi ne visi respondentai yra supažindinti su šio specialisto funkcijomis mokykloje. Svarbu atkreipti dėmesį, kad siekiant skatinti abipusį bendradarbiavimą, tėvai turi tiksliai žinoti į kokią specialistą gali kreiptis vienu ar kitu klausimu, tad labai svarbu plėtoti informacijos teikimą.

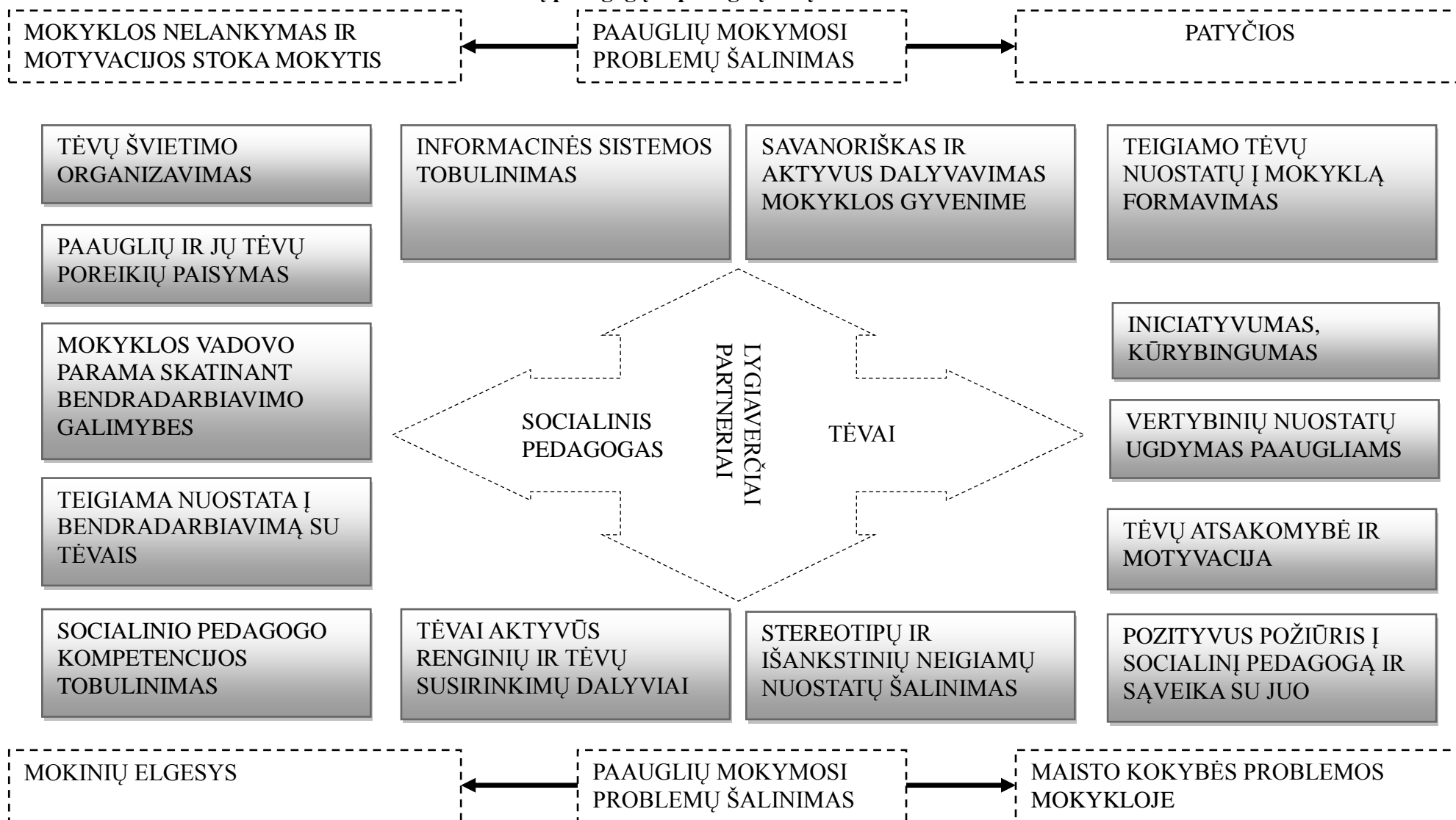
Nors yra nemažai įvairių bendradarbiavimo su tėvais formų, respondentai nurodė labai panašias dažniausiai naudojamas tėvų ir socialinio pedagogo bendradarbiavimo formas. Tai informacinės sistemos „Tamo“ naudojimą, tėvų susirinkimus, individualius susitikimus, pokalbius telefonu ir renginius mokykloje. Tėvai kaip dažniausiai naudojamą informacinę priemonę mini „Tamo“ sistemą, o socialiniai pedagogai pokalbius telefonu su tėvais. Įdomu pažymėti ir tai, kad nors dažniausiai naudojama socialinių pedagogų bendradarbiavimo forma bendravimas telefonu, tačiau, kaip mėgstamiausiai bendradarbiavimo formai socialiniai pedagogai vieniningai pirmenybę teikia individualiems susitikimams. Tai leidžia teigti, kad bendradarbiavimo procese socialiniai pedagogai inicijuoja bendravimą, siekdami užmegsti kontaktą pokalbiais telefonu ar individualiais susitikimais, tuo tarpu tėvai pasitenkina bendra informacija, kuri pateikiama „Tamo“ sistemoje.

Socialiniai pedagogai įžvelgia daugiau bendradarbiavimo problemų negu tėvai. Pagrindinėmis problemomis bendradarbiaujant su socialiniu pedagogu tėvai įvardija pačių laiko stoką, žemą socialinių pedagogų motyvaciją bei asmeninės šių specialistų savybės. Tačiau šias problemas labiau akcentavo tėvai. Tuo tarpu socialiniai pedagogai bendradarbiavimo problemas išskiria šias – tėvų abejingumą, motyvacijos stoką vaiko problemoms ir išankstines neigiamas tėvų nuostatas mokyklos atžvilgiu. Tėvai, kaip bendradarbiavimo iniciatorius save vertina pakankamai teigiamai priešingai negu mokyklą, arba šiuo atveju ją atstovaujantį socialinį pedagogą iš kurio tikimasi didesnės iniciatyvos. Tyrimu atskleista, kad bendradarbiavimo stiprinimui respondentai siūlo, kad visų pirma kokybiškai būtų taikomos įprastos, gerai žinomos bendradarbiavimo formos. Gauti tyrimo rezultatai leidžia formuluoti išvadą, kad nemažai dėmesio reikėtų skirti tarpusavio sąveikos tobulinimui, neigiamų nuostatų šalinimui. Norėtusi, kad socialiniai pedagogai ir tėvai išmoktų derinti savo veiksmus siekiant bendro tikslo – tai yra efektyvios pagalbos teikimo paaugliui. Socialiniams pedagogams svarbu daug dėmesio skirti bendradarbiavimo trikdžiams šalinti. Nes bendradarbiavimo efektyvumas pirmiausiai priklauso nuo jo gebėjimo, sumaniai bendraujant su tėvais formuoti teigiamus santykius, kurie gali daryti įtaką palankiems bei teigiamiems ilgalaikiams tarpusavio santykiams.

Taigi, kalbėdami apie savo ir mokyklos bendradarbiavimo efektyvumą tėvai taip pat, kaip ir pedagogai minėjo abipuses pastangas ir sutelktumą bendradarbiavimui. Pedagogai akcentavo tėvų iniciatyvos trūkumą ir dėmesio vaikams stoką, o tėvai, priešingai – teigė, kad pedagogai turėtų rodyti daugiau noro bendrauti, imtis iniciatyvos. Tėvai norėtų, kad juos pasiektų ne tik informacija apie vaiko nusižengimus, bet ir naujienos apie jo pasiekimų rezultatus. Pedagogai mano, kad bendradarbiavimas būtų efektyvus, jei tėvai atsakingiau žiūrėtų į dalyvavimą susirinkimuose (nedalyvaujantys vėliau turėtų individualiai susisiekti). Tiek viena, tiek ir kita pusė minėjo nuolatinio mokyklos bendruomenės narių ryšio palaikymo svarbą, tėvų švietimą.

Apibendrinant gautus atsakymus galima teigti, kad visi respondentai teigiamai vertina bendradarbiavimo būtinybę. Tai rodo, kad bendradarbiavimas tarp socialinio pedagogo ir tėvų yra būtinas norint efektyviai spręsti paauglių mokymosi problemas. Nors dauguma respondentų bendradarbiavimą vertina kaip itin svarbų, abi respondentų grupės pripažįsta, kad jį reikia nuolat tobulinti bei bendradarbiavimui skirti daugiau laiko. Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad socialiniai pedagogai ir tėvai pastebi nemažai bendradarbiavimo problemų, kurias pašalinus problemų sprendimai būtų efektyvesni. Abiejų respondentų grupių nuomonė sutapo dėl tokių pagrindinių problemų: laiko stokos, socialinio pedagogo būtinybės tobulintis, kelti kompetenciją. Socialiniai pedagogai mano, kad siekiant gerinti bendradarbiavimą reikėtų išspręsti tėvų motyvacijos problemą ir sistemingiau bei nuosekliau vykdyti bendradarbiavimo veiklą. Tuo tarpu tėvų nuomone bendradarbiavimas pagerėtų, jeigu atsirastų abipusė pagarba. Respondentų nuomone socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo trūkumus būtų galima pašalinti pakeitus požiūrį į problemų sprendimą. Kitaip tariant reikia į šį bendradarbiavimo procesą labiau įtraukti tėvus. Taip pat reikia tobulinti ir pačio bendradarbiavimo sistemą, jos procedūrų aiškumą ir nuoseklumą. Apibendrinant respondentų atsakymus galima teigti, kad tėvai į socialinį pedagogą žiūri kaip į pagalbinką sprendžiant paauglių problemas. Tuo tarpu socialiniai pedagogai norėtų, kad tėvai patys gebėtų ieškoti būdų kaip spręsti problemas ir pripažintų jas esant. Tai rodo, kad ne visada sutampa socialinio pedagogo ir tėvų požiūris į jų bendradarbiavimą sprendžiant paauglių mokymosi problemas.

3.3.4. Socialinių pedagogų ir paauglių tėvų bendradarbiavimo modelis.

6 pav. Socialinių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo modelis

Pastaba: sudaryta autorės, remiantis tyrimo duomenimis.

Išvados

1. Atlikus tėvų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo proceso charakteristikos teorinę analizę ir išanalizavus mokslinę literatūrą, išsiaiškinta, kad mokykloje socioedukacinės problemos tampa kompleksinės. Todėl ypač svarbus tampa tėvų ir socialinio pedagogo bendradarbiavimas, kadangi suderinti šių dviejų pusių bendri veiksmai padidina mokinio problemų sprendimo sėkmę. Išsiaiškinta, kad bendradarbiavimas yra procesas, paremtas partnerystės principu, komandiniu darbu. Todėl siekiant teigiamų rezultatų svarbu nuolat ieškoti priemonių, kurios skatintų lygiaverčius tėvų ir pedagogų santykius, kurių dėka būtų pasiektas rezultatyvus tarpusavio bendradarbiavimo procesas. Tik sukūrus sėkmingą socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo sistemą yra veiksmingai dirbama su moksleiviais ir jų tėvais. Tokios sistemos dėka socialinis pedagogas, gali tinkamai konsultuoti paauglius ir jų tėvus, prisidėti prie kompleksinės pagalbos teikimo. Kadangi bendradarbiavimo procesas yra sudėtinga socialinio pedagogo ir tėvų sąveika, reikia, kad šio proceso dalyviai nuolat tobulintų bendradarbiavimo įgūdžius, ypač sprendžiant paauglių mokymosi problemas mokykloje.

2. Paauglystės amžiuje išryškėja šiam amžiaus tarpsniui būdingi bruožai, lemiantys asmenybės elgesio pobūdį ir kasdieninės veiklos sėkmingumą. Kartais tam tikrų bruožų dominavimas trukdo paaugliui mokymosi ir tarpasmeninių santykių srityse. Paaugliams būdingas savęs įtvirtinimo, savarankiškumo siekimas. Paauglių nepritarimas suaugusiems dažnai pasireiškia tam tikromis elgesio reakcijomis: protesto, sumažėjusia mokymosi motyvacija, konfliktais, pamokų nelankymų, patyčiomis. Atsižvelgiant į šiuos paauglystės amžiaus elgesio ypatumus, galima lengviau suprasti priežastis, turinčias įtakos paauglio mokymosi problemoms ir surasti tinkamos pagalbos būdus.

3. Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo efektyvumas sprendžiant paauglių mokymosi problemas gali būti įtakojamas įvairių veiksnių. Atlikus turinio analizę gauti tyrimo rezultatai padeda suprasti kokie veiksniai yra reikšmingi siekiant spręsti šias problemas.

- *Aktualiausios paauglių mokymosi problemos mokykloje.* Socialiniai pedagogai išskiria tokias problemas, tai mokinių elgesio problemos, žalingi įpročiai, agresyvus elgesys, socialinės problemos (tėvų abejingumas, vertybės). Taip pat fizinio ir psichologinio smurto apraiškos paauglių tarpe bei pamokų praleidinėjimas. Tuo tarpu tėvai mato tokias problemas, kaip nuolatinė konkurencija tarp paauglių, noras lyderiauti, bei problemos dėl prastos maisto kokybės mokyklose, kurių nepastebi socialiniai pedagogai. Abiejų respondentų grupių atsakymai sutapo dėl tokių aktualiausių paauglių problemų kaip patyčios, mokymosi motyvacijos stoka.

- *Socialinio pedagogo ir paauglių tėvų bendradarbiavimo tikslas.* Tyrimo rezultatai pagrįstai leidžia teigti, jog socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo tikslas – paauglių

mokymosi problemų sprendimas.

- *Socialinio pedagogo ir paauglių tėvų bendradarbiavimo formos ir metodai.* Bendradarbiavimas tarp tėvų ir socialinio pedagogo apima individualias konsultacijas, bendravimą telefonu, dalyvavimą susirinkimuose ir mokyklos renginiuose, bendrosios informacijos priėmimą „Tamo“ elektroninio dienyno pagalba.

- *Bendradarbiavimo trikdžiai, siūlymai bendradarbiavimui gerinti (bendradarbiavimo modelis).* Socialiniai pedagogai pagrindinėmis bendradarbiavimo problemomis išskiria tėvų abejingumą, motyvacijos stoką vaiko problemoms ir išankstines neigiamas nuostatas mokyklos atžvilgiu. Tėvai mano, kad šio bendradarbiavimo problemomis yra jų pačių laiko stoka ir užimtumas, žema socialinių pedagogų motyvacija bei asmeninės šių specialistų savybės. Šias problemas, respondentų nuomone, galima spręsti pasitelkiant pedagoginį tėvų švietimą, bendradarbiavimą skatinančių santykių su tėvais puoselėjimą.

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus galima teigti, kad svarbu suvienyti tėvų ir socialinių pedagogų jėgas, kad būtų galima pastebėti platesnį problemų spektrą. Kadangi nei tėvai, nei socialiniai pedagogai nėra pajėgūs vieni pastebėti visas problemas ir efektyviai jas spręsti, todėl abiem pusėm pravartu vieniems į kitus žiūrėti kaip į pagalbininkus. Kaip rodo tyrimo rezultatai, paauglių patiriamų problemų spektras platus, o tėvams neretai reikalinga specialistų pagalba sprendžiant jas. Interviu atskleidė, kad ir toliau reikia tobulinti socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo sistemą, jos procedūrų aiškumą ir nuoseklumą. Taip pat tyrimu išryškinta, jog trūksta bendradarbiavimui reikalingų įgūdžių. Todėl būtina organizuoti socialinių pedagogų mokymus kaip skatinti bendradarbiavimą su tėvais. Daugumos respondentų nuomone socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo trūkumus būtų galima pašalinti pakeitus požiūrį į problemų sprendimą. Kitaip tariant reikia į šį bendradarbiavimo procesą labiau įtraukti tėvus, taikant tokius inovatyvius metodus, kaip pavyzdžiui „Tamo“ sistemos plėtojimas, didinant socialinio pedagogų galimybes.

4. Išanalizavus socialinių pedagogų ir paauglių tėvų bendradarbiavimo teoriją, atlikus tyrimą, padėjusį atskleisti socialinių pedagogų ir mokinių tėvų bendradarbiavimo padėtį, paruoštas socialinių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo modelis, kuris pateikiamas 6 paveiksle. Socialinių pedagogų ir tėvų sėkmingą bendradarbiavimą lemia daugelis veiksnių, kurie įtakoja paauglių gerovę – motyvaciją mokytis, mokyklos lankomumą, elgesį, vertybines nuostatas. Šis veiklos modelis yra tik hipotetinis pamatas, leidžiantis socialiniams pedagogams kurti savo strategijas, skirtas bendradarbiavimui tobulinti. Pateiktas bendradarbiavimo modelis – viena iš socialinių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo tobulinimo galimybių.

Projektinė dalis

1. Projekto aprašymas

1.1. projekto anotacija (trumpas projekto pristatymas nuo 1000 iki 2000 spaudos ženklų)

Vienas svarbiausių Lietuvos mokyklos uždavinių minimas bendravimas ir bendradarbiavimas su tėvais. Šiandienos mokykla turi keistis, kitaip įgyvendinti minimą uždavinį bus vis sudėtingiau. Ieškant naujų būdų tikslui pasiekti svarbu taikyti naujas technologijas, plačiai naudojamas kasdieniame mūsų gyvenime. Ilgą laiką bendradarbiavimas buvo aiškinamas tik vienpuse informacija apie mokinio pasiekimus mokykloje per tėvų susirinkimus. Tačiau šiuo metu pagrindinis informacijos šaltinis apie mokinių veiklą mokykloje yra „Tamo“ elektroninio dienyno sistema. X mokykloje kuriamos programos, kuriomis siekiama lygiaverčio bendradarbiavimo tarp socialinių pedagogų, tėvų ir vaikų. Šių grandžių bendradarbiavimas vyksta įvairiomis formomis. Šiandieninėje visuomenėje bendradarbiavimo tema išlieka aktuali. Todėl mes, projekto organizatoriai, siekiame ieškoti dar efektyvesnių bendradarbiavimo formų, kuriomis būtų galima kuo daugiau tėvų įtraukti į mokyklos gyvenimą. Remiantis mokslinio darbo „Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modeliai sprendžiant paauglių mokymosi problemas“ tyrimo duomenimis, projektu bus siekiama tobulinti „Tamo“ elektroninės sistemos galimybes. Siūloma sistemoje sukurti langą skirtą socialiniam pedagogui, kuriame bus pateikta tėvams lengvai pasiekiamą informacija apie socialinio pedagogo funkcijas ir veiklą mokykloje. Projektu sieksime, kad socialiniam pedagogui „TAMO“ sistemos pagalba būtų suteikta galimybė organizuoti periodines tėvų ir mokinių apklausas apie patiriamas socioedukacines mokinių problemas. Gauti mokslinio tyrimo „Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modeliai sprendžiant paauglių mokymosi problemas“ rezultatai atskleidė, kad tėvai, kaip vieną iš aktualiausių mokinių problemų išskiria prastos kokybės maitinimą mokykloje. Projektu siūloma spręsti šią problemą pritaikant inovatyvius metodus. Tai yra sukurti išmaniųjų telefonų programėlę, kurios pagalba patys mokiniai kasdien galėtų įvertinti maisto kokybę, o vertinimo rezultatai būtų matomi mokyklos bendruomenei, bei mokyklos maisto tiekėjams. Projekto metu bus organizuojami renginiai, skirti mokyklos bendruomenei pristatyti projekto idėją ir pasiektus rezultatus. Sieksime skatinti aktyvų tėvų įsitraukimą, stiprinti pedagogų ir tėvų tarpusavio bendradarbiavimą, ugdyti gebėjimą identifikuoti šeimoje ir mokykloje kylančias problemas bei sėkmingai jas spręsti.

1.2. Projekto tikslas

Plėsti mokinių, jų tėvų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo ryšius, taikant inovatyvius metodus.

1.3. Projekto uždaviniai

1. Organizuoti šventinį projekto idėjos „Interaktyvus bendradarbiavimas“ pristatymą visuomenei.
2. Elektroninės sistemos „TAMO“ tobulinimas, skirtos socialiniams pedagogams, tėvams ir mokiniams.
3. Išmaniųjų telefonų programėles mokiniams – „Maisto kokybės vertinimas“ kūrimas.
4. Surengti baigiamąjį renginį. Projekto rezultatų apidėrinimas ir pristatymas visuomenei (informacijos sklaida mokyklos, miesto ar respublikos mastu).

2. Projekto poreikio pagrindimas

2.1. Situacijos (problemos) analizė: atlikti tyrimai, kiti duomenys

Tėvai yra neatskiriama mokyklos bendruomenės dalis, todėl vienas iš svarbiausių besimokančios mokyklos tikslų skatinti tėvus įsijungti į mokyklos bendruomenės veiklą. Mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas sudaro sąlygas socialiniams pedagogams ir tėvams mokytis vieniems iš kitų, sąlygoja veiksmingą problemų sprendimą. Sociologiniai tyrimai ir mokyklų praktika rodo, kad nėra tėvų nenorinčių bendradarbiauti su mokykla, yra tik neatrastos priemonės, veiklos būdai kaip įtraukti tėvus į šį bendradarbiavimą (Dobranskienė, 2002).

Edukologų empirinių tyrimų rezultatai rodo, kad tose mokyklose, kuriose į ugdymo

procesą įtraukiami tėvai, mokiniai pasiekia geresnių mokymosi rezultatų (Comer, 1986; Epstein, 1991), jų elgesys tampa socialiau (Comer, Haynes, 1992; Steinberg, Mounts, Lamborn, Dornbusch, 1989), pagerėja mokinių savivarba (Collins, Moles, Cross, 1982), sumažėja narkotines ir psichotropines medžiagas vartojančių vaikų skaičius, pagerėja mokyklos lankomumas (Sattes, 1985). (cit. Merfeldaitė, 2009).

Parengtas mokslinis darbas „Socialinio pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo modeliai sprendžiant paauglių mokymosi problemas“, kuriuo siekiama gilintis į mokyklose dirbančių socialinių pedagogų bendradarbiavimo su tėvais galimybes šiandienos mokykloje. Tyrimu atskleista, kad tėvai kaip pirminį informacijos šaltinį apie mokinį, naudoja „Tamo“ elektroninį dienyną, kuriame deja socialinio pedagogo vaidmuo yra itin menkas arba šio specialisto sistemoje įtraukto, tiesiog nėra. Taip pat pastebėta, kad vis dar yra tėvų kurie nėra supažindinti su socialinio pedagogo funkcijomis mokykloje. Remiantis šiais tyrimo duomenimis šiuo projektu bus siekiama tobulinti „Tamo“ elektroninės sistemos galimybes. Siūloma sistemoje sukurti langą skirtą socialiniam pedagogui, kuriame bus pateikta tėvams lengvai pasiekiamą informaciją apie socialinio pedagogo funkcijas ir veiklą mokykloje. Tyrimu atskleista, kad tėvai kaip vieną iš bendradarbiavimo tobulinimo perspektyvų įvardija apklausų organizavimą. Todėl projektu bus siekiama, kad socialiniam pedagogui „TAMO“ sistemos pagalba būtų suteikta galimybė organizuoti periodines tėvų ir mokinių apklausas apie patiriamas socioedukacines mokinių problemas.

Gauti tyrimo rezultatai atskleidė, kad aktualiausias paauglių problemos mokykloje, išlieka patyčios ir mokymosi motyvacijos stoka. Tačiau įdomu pažymėti ir tai, kad tėvai, kaip vieną iš aktualiausių mokinių problemų išskiria prastos kokybės maitinimą mokykloje. Projektu siūloma spręsti šia problemą pritaikant inovatyvius metodus. Tai yra sukurti išmaniųjų telefonų Android mobiliosios aplikacijos programėlę, kurios pagalba patys mokiniai kasdien galėtų įvertinti maisto kokybę, o vertinimo rezultatai būtų matomi mokyklos bendruomenei, bei mokyklos maisto tiekėjams.

Projekto metu bus organizuojami renginiai, skirti mokyklos bendruomenei pristatyti projekto idėja ir pasiektus rezultatus. Projektu sieksime skatinti aktyvų tėvų įsitraukimą, stiprinti pedagogų ir tėvų tarpusavio bendradarbiavimą.

2.2. Nacionaliniai ir/ar tarptautiniai (ES) dokumentai, pagrindžiantys projekto reikalingumą

Šis projektas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 2 straipsniu („Mokyklos bendruomenė – vienos mokyklos mokytojai, mokiniai, jų tėvai ir kiti asmenys, siejami toje mokykloje santykių ir bendrų švietimo tikslų“), 62 straipsniu („Mokyklos savivalda“) ir 65 straipsniu („Mokyklos bendruomenės narių dalyvavimas švietimo valdyme“). Šis projektas siekia spręsti vieną iš bendrojo lavinimo mokyklų problemų, kuri yra įvardinta „Dėl valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo nuostatuose – t.y. menkas tėvų dalyvavimas mokyklų gyvenime.“

3. Projekto tikslinės grupės

1.1. Projekto tikslinės grupės

X mokyklos socialiniai pedagogai, mokiniai ir jų tėvai.

Iš viso: x dalyvių.

4. Projekto planas ir veiklos

Veiklos pav.	1 mėn.	2 mėn.	3 mėn.	4 mėn.	5 mėn.	6 mėn.	7 mėn.	8 mėn.	9 mėn.	10 mėn.	11 mėn.	12 mėn.
I veikla Renginys mokykloje projekto idėjos pristatymas visuomenei	+											

2 veikla Elektroninės sistemos „TAMO“ tobulinimas		+	+	+								
3 veikla Elektroninės sistemos „TAMO“ tobulinimų naudojimas					+	+	+	+	+	+	+	
4 veikla Išmaniųjų telefonų programėles mokiniam – „Maisto kokybės vertinimas“ kūrimas.		+	+	+	+	+						
5 veikla Išmaniųjų telefonų programėles mokiniam – „Maisto kokybės vertinimas“ diegimas ir naudojimas							+	+	+	+	+	
6 veikla Baigiamasis renginys - projekto rezultatų apidenrinimas ir pristatymas visuomenei												+

5. Planuojami rezultatai

5.1. Projekto poveikis tikslinėms grupėms

Sukurta nuosekli socialinių pedagogų, tėvų ir mokinių bendradarbiavimo sistema: socialiniai pedagogai „Tamo“ sistemoje organizuoja periodines apklausas apie socioeducacines mokinių problemas, vedama statistika, teikiama nuolatinė informacija apie apklausų rezultatus. Išmaniųjų telefonų programėles mokiniams pagalba mokiniai nuolat vertina maisto kokybę mokykloje. Projekto metu tėvai ir jų vaikai aktyviai dalyvauja organizuojamose renginiuose.

5.2. Projekto metu planuojami sukurti inovaciniai produktai (metodai, programos, mokomoji medžiaga, publikacijos, etc.)

Išmaniųjų telefonų Android mobilioji aplikacija (programėlė) mokiniams – „Maisto kokybės vertinimas“.

5.3. Projekto testinumas

Sėkmingas sistemos „Tamo“ patobulinimas ir išmaniųjų telefonų programėles mokiniams – „Maisto kokybės vertinimas“ diegimas, gali paskatinti visas Lietuvos mokyklas pritaikyti šias inovatyvias idėjas bendradarbiavimui su tėvais gerinti.

5.4. Numatomas poveikis:

5.4.1. horizontaliu lygiu (politikai) (teisės aktai, viešumas, etc.)

Projekto pridėtinė vertė ir inovatyvumas pasireiškia tuo, jog projekto rezultatai visų pirma orientuoti į projekto tikslinių grupių informavimo sistemos ir galimybės pareikšti savo nuomonę tobulinimą. Remiantis principu „iš vidaus į išorę“ (pirma asmeninės pergalės, po to viešos) siekiama ir aiškių organizacinių, ir institucinių pokyčių pačiose mokyklose, jų valdyme ir sprendimų priėmimo mechanizme, bendruomenių organizavime ir bendradarbiavimo su partneriais galimybėse. Šio projekto metu užsienyje praktiškai išbandyti modeliai, sukurs tvarias prielaidas esminiams pokyčiams visuose lygmenyse nuo individualaus iki nacionalinio.

5.4.2. vertikaliu lygiu (praktikai)

1. Aktyvus mokinių tėvų dalyvavimas organizuojamose socioedukacinėse mokinių problemų apklausose, renginiuose.
2. Sukurta gerai veikianti tėvų informavimo ir bendradarbiavimo su socialiniu pedagogu sistema.
3. Mokinių maisto kokybės mokykloje gerėjimas.
4. Aktyvus tėvų dalyvavimas mokyklos savivaldoje, įvairiose programose bei projektuose.

6. Numatomos išlaidos

Eil. Nr.	Projekto išlaidos	2015 metai	2016 metai	Išlaidos iš viso
1.	Projekto administracinės išlaidos			
	Spaustuvės „Plunksna“ paslaugos 3000vnt. skarajučių kuriuose pristatoma projekto idėja	162 eur		162 eur
	Spaustuvės „Plunksna“ paslaugos 3000vnt. skarajučių kuriuose pristatoma projekto metu sukurti produktai, išsamios instrukcijos kaip jais naudotis ir jų teikiama nauda		162 eur	162 eur
	Ryšio paslaugos	30 eur	30 eur	60 eur
	Reklaminis straipsnis vietiniame leidinyje	10 eur	10 eur	20 eur
	Iš viso:			404 eur
2.	Renginiai			
	Renginys mokykloje, projekto idėjos pristatymas visuomenei: Renginio scenarijaus kūrimas Renginio organizavimas	30 eur	30 eur	60 eur
	Baigiamasis renginys - projekto rezultatų apidėrinimas ir pristatymas visuomenei: Renginio scenarijaus kūrimas Renginio organizavimas	30 eur	30 eur	60 eur
	Iš viso:			120 eur
3.	Apmokėjimas pagal autorines sutartis			
	IT mokyklos specialisto paslaugos „Tamo“ sistemos tobulinimui	1000 eur	-	1000 eur
	Priedai mokyklos darbuotojams vykdančiams projektą	500 eur	500 eur	1000 eur
	Įmonės paslaugos			
	Android mobiliosios aplikacijas (programėles) „Maisto kokybės vertinimas“ kūrimas	2000 eur	-	2000 eur
	Android mobiliosios aplikacijas (programėles) „Maisto kokybės vertinimas“ diegimas ir pristatymas	1000 eur	1000 eur	2000 eur
	Iš viso:			5000 eur
	IŠ VISO:			5524 eur

7. Finansavimo šaltiniai

Šaltinis	Suma. eur
1. Paramos lėšos	30 eur
2. Pareiškėjo ir partnerių lėšos	120eur
3. Nacionalinės lėšos (valstybės biudžeto, savivaldybės biudžeto lėšos)	500 eur
4. Privačios lėšos	1000 eur

Simona Grušmanauskytė

**THE MODELS OF COLLABORATION BETWEEN SOCIAL PEDAGOGUES AND
PARENTS IN THE PROCESS OF COPING WITH TEENAGERS' LEARNING
DIFFICULTIES**

The Master's Degree Thesis

Summary

The scientific literature is widely spoken on teen learning problems and social activities as a teacher, helping them to deal with, but little analysis of the possibilities to provide social educator and parent cooperation models tailored to address teen learning problems. *The object of research* - social educator and parent co-simulation. *The aim* - to analyze the social educator and parent co-simulation capabilities in addressing adolescent learning problems. *Objectives of the study*: 1) For the purposes of scientific literature and document analysis techniques to provide a social educator and parent cooperation characteristic. 2) For the purposes of scientific literature analysis method to characterize adolescence phase characteristics of the learning problems causes theoretical assumptions. 3) To investigate the social educators and parents for cooperation in dealing with adolescent learning problems. 4) According to the study conclude a hypothetical social educator and educational issues facing teen parents, collaborative model. *Research methods*: scientific, pedagogical and psychological literature and document analysis, qualitative research - social pedagogues 5 and 7 of teen parents semi-structured interview conducted in accordance with a pre-prepared questionnaire. The data were processed using the content analysis.

The main conclusions of the study: The study analyzed the most pressing problems of adolescent learning, social pedagogue and teen parents cooperation of the social educator and parent cooperation forms and methods of cooperation between interference and suggestions to improve cooperation. Summarizing the results of the research it can be said that it is important to unite parents and teachers of social forces that could be seen in a wider range of issues. Since neither the parents nor social workers are not able alone to note any problems and deal with them effectively, so mutually useful to each other to see how to help them. As shown by the results of the study, teen problems facing broad spectrum, and parents are often needed professional help in solving these problems. Interviews revealed that the continued need to improve social educator and parent cooperation framework, the procedures for clarity and consistency. The investigation also revealed that the lack of cooperation necessary skills. According to the respondents of a social educator and parents lack of cooperation could be overcome through a modification approach to problem solving. In other words, this cooperation needs to be more closely involved parents, through such innovative approaches, such as "Tamo" system development by increasing social opportunities for teachers in the system.

Keywords: social educator, collaboration, simulation, learning problems.

Literatūra

1. Ališauskienė, S. (2005). *Ankstyvoji intervencija vaikystėje*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
2. Anafara, V. A., Mertens, S. B. (2008). *Varieties of parents involvement in schooling*. <http://www.ebscohost.com> (žiūrėta 2015-02-10).
3. Andrašūnienė, M. (2007). *Socialinio darbo terminų žodynelis*. Vilnius: Vilniaus kolegija.
4. Bagdonas, A. (1994). *Socialinis darbas Lietuvoje: Raidos, praktikos ir akademinis aspektas. Socialinė teorija, empirika, politinė praktika*. Vilnius: VU.
5. Balnionytė, R. ir kt. (2008). Pagalbos mokiniui teikimo programa. Kvietkauskienė, G. (Sud.). *Metodinė veikla mokytojo ir mokinio kompetencijoms ugdyti* (p.23-36.). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
6. Ballantine, J. H. (2001). *The Sociology of Education: asystematic analysis*. New Jersey.
7. Barkauskaitė, M., Indrašienė, V., Vasiliauskas, R. ir kt. (2004). Nesėkmingo mokinių mokymosi priežasčių tyrimo teoriniai ir empiriniai aspektai. *Pedagogika*, 70, 32-37.
8. Barkauskaitė, M., Martišauskienė, E., Gaigalienė M. ir kt. (2004). *Mokymosi krūviai bendrojo lavinimo mokykloje: Tiriamojo darbo ataskaita*. www.smm.lt/uploads/documents/kiti/mok_kruviai_atask_04.doc (žiūrėta 2015-01-06).
9. Barkauskaitė, M., Rodzevičiūtė, E. (2004). Nenoro mokytis priežastys mokinių ir mokytojų požiūriu. *Pedagogika*, 73, 89-94.
10. Barkauskaitė, M., Vasiliauskas, R., Gaigalienė, M. ir kt. (2003). *Nesėkmingo mokymosi mastai ir priežastys: Tiriamojo darbo ataskaita*. www.smm.lt/uploads/documents/kiti/NMMP_ataskaita.doc (žiūrėta 2015-01-09).
11. Berns, R. M. (2009). *Vaiko socializacija: šeima, mokykla, visuomenė*. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
12. Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
13. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla.
14. Būdienė, V., Zabulionis, A., Želvys, R. (2001). *Moksleivių tėvų požiūris į dabartines švietimo problemas*. Tyrimo ataskaita. http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/tevu_tyrimas_ataskaita.pdf (žiūrėta 2015-02-20).
15. Civinskas, R., Levickaitė, V., Tamutienė, I. (2006). *Vengiančių lankyti mokyklą vaikų problemos ir poreikiai*. Kaunas: Garnelis.
16. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. (2000). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

17. Dapkienė, S. (2002a). *Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
18. Dapkienė, S. (2002b). *Klasės auklėtojo vaidmuo kuriant mokinių ir tėvų bendruomenę. Socialinis ugdymas: mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
19. Dilienė, E., Ratkevičiūtė, R. (2004). *Glaudus šeimos ir gimnazijos bendradarbiavimas ugdant pradinį klasių mokinių vertybines nuostatas*.
<http://www.paltarokogimnazija.lt/PDF/Glaudus%20seimos%20ir%20gimnazijos%20bendradarbiavimasE.%20Dilienne%20R.%20Ratkeviciute.pdf> (žiūrėta 2015-03-23).
20. Denisovas, V. (2002). *Mokomasis kompiuterinis modeliavimas. Modeliavimo programa Model Builder*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
21. Dėl valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo (2013).
<http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/strategija.pdf> (žiūrėta 2015-02-12).
22. Dobranskienė, R. (2002). *Mokyklos bendruomenės vadyba*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
23. Gay, J., Wilcox, B. (1998). *Good school, bad school. Evaluating performance and encouraging improvement*. Buckingham: Open university press.
24. Girdzijauskienė, S. (2006). *Kokybinis interviu. Metodiniai nurodymai*. Vilnius: Vilniaus universiteto Specialiosios psichologijos laboratorija.
25. Grincevičienė, V. (2008). *Gerų rezultatų motyvacija: mokytojų požiūris. Jaunimas ir šiuolaikinis pasaulis : socialinių patirčių įžvalgos*. Vilnius: VPU leidykla.
26. Grikštienė, J. Rupšienė, L., (2007). Socialinių pedagogų bendradarbiavimas su paauglių tėvais, vykdant mokyklos nelankymo prevenciją. *Tiltai*, 2(39), 79-99.
27. Gudžinskienė, V., Ustilaitė, S., Jakučiūnienė D. ir kt. (2007). *Vaikų ir jaunimo rengimo šeimai programų rengimas: Mokomoji metodinė priemonė*.
<http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/neformalus%20ugdymas/SPPC.pdf> (žiūrėta 2015-03-01).
28. Hara, S., Ooms, T. (1991). *The family – school partnership: a critical component of school reform*. Washington, DC: Family Impact Seminar.
29. Hudson, D. (2009). *Good Teachers, Good Schools – How to Create a Successful School*. Routledge.
30. Hunt, G., Ratcliff, N. (2009). *Building teacher – family partnerships: the role of teacher reparation programs*. <http://www.ebscohost.com> (žiūrėta 2014-01-10).
31. Indrašienė, V. (2009). *Pedagoginė facilitacija ugdymo procese*. Vilnius: VPU.
32. Indrašienė, V., Suboč, V. (2009). Socialinė pedagoginė pagalba nesėkmingai besimokantiems

- moksleiviams. *Socialinis ugdymas*, 8 (19), 23-34.
33. Indrašienė, V., Suboč, V. (2008a). Tėvų požiūris į socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje organizavimą. *Socialinis ugdymas*. 5 (16), 59-72.
34. Indrašienė, V., Suboč, V. (2008b). Sociopedagoginės pagalbos vaikams, patyrusiems mokymosi nesėkmes, prielaidos. *Pedagogika*, 89, 115-122.
35. Juodeikaitė, A. (2012). Daugiadalykis požiūris į rizikos grupės vaiko socioedukacines problemas mokykloje. *Socialinis ugdymas*. 20 (31), 5-16.
36. Juodeikaitė, A.; Pocevičienė, R. (2004). Socialinis ugdymas: socialinė teorija ir praktika. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
37. Jovaiša, L. (1993). *Edukologijos įvadas*. Kaunas: Technologija.
38. Jovaiša, L. (2003) *Hodegetika: auklėjimo mokslas*. Vilnius: Agora.
39. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
40. Karmaza, E., Grigutytė, N., Karmazė, E. G. (2007). *Smurtas mokykloje: metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Presvika.
41. Kučinskas, V., Kučinskienė, R. (2000). *Socialinis darbas švietimo sistemoje. Teoriniai aspektai*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
42. Kuleš, A. (2006). *Socialinės pagalbos mokiniams bendrojo lavinimo mokyklos organizavimas*. Magistro darbas.
- http://vddb.library.lt/fedora/get/LTeLABa0001:E.02~2006~D_20060710_14150924139/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2015-01-12).
43. Kuzmienė, V. (2006). *Paauglystė – ne diagnozė*.
- <http://www.psichoterapija.ot.lt/fpdb/2006/straipsniai/paauglystė.htm> (žiūrėta 2015-04-17)
44. Kvieskienė, G. (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
45. Kvieskienė, G., Indrašienė, V., Targamadžė, V., Valeckienė, D., Merfeldaitė, O. ir kt. (2006). *Pedagoginės psichologinės pagalbos mokykloje veiksmingumas (mokyklų psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų, mokytojų padėjėjų funkcijos: mokyklose pagal pareigines instrukcijas ir realų darbo turinį): Tyrimo ataskaita*.
- http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/ppp_mokykl_veiksmingumas.pdf (žiūrėta 2015-04-14).
46. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2013). *Lietuva. Švietimas regionuose 2013. Pedagogai*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
47. Lietuvos Respublika. *Konstitucija*. (1992). Vilnius: Lietuvos informacijos centras prie Teisingumo ministerijos.
48. Lietuvos Respublika. *Socialinio pedagogo pareiginė instrukcija* (2002). Vilnius.

49. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2001). *Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinių reikalavimų ir pareiginių instrukcijų patvirtinimo*. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=161532 &p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2014-09-28).
50. Leliūgienė, I. (1997). *Žmogus ir socialinė aplinka*. Kaunas: Technologija.
51. Leliūgienė, I. (2003). *Socialinė pedagogika*. Kaunas: Technologija.
52. Lemke, J. L. (2000). *Articulating communities: sociocultural perspectives on science education*. <http://www-personal.umich.edu/~jaylemke/papers/jrst2000.htm> (žiūrėta 2014-10-18).
53. Lukšienė, M. (2000). *Jungtys*. Vilnius: Alma littera.
54. Luobikienė, I. (2010). *Sociologinių tyrimų metodika*. Kaunas: Technologija.
55. Merfeldaitė, O. (2009). Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo stiprinimas sprendžiant vaikų socializacijos problemas. *Socialinis ugdymas*, 8(19), 59-61.
56. Merfeldaitė, O. (2013). *Socialinė partnerystė: mokykla – šeima – bendruomenė*. http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mdiena11/Merfeldaite_Odeta.pdf (žiūrėta 2015-04-11).
57. Milaknienė, V., Smirnovienė, R. (2010). *Klasės vadovo bendravimo ir bendradarbiavimo su ugdytinių tėvais formos ir būdai*. <http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/mddb/Pradinis%20ugdymas/Pagalba%20klas%C4%97s%20vadovui/Methodinis%20darbas%20%E2%80%9EKlas%C4%97s%20vadovo%20bendravimo%20ir%20bendradarbiavimo%20su%20ugdytini%C5%B3%20t%C4%97vais%20b%C5%ABdai%20ir%20formos%E2%80%9C.pdf> (žiūrėta 2014-11-12).
58. Miškinis, K. (2000). *Pokalbiai su tėvais: mokomoji knyga*. Kaunas: LKKA.
59. Mitrulevičiūtė, J. (2008). *Šeimos įtraukimo į mokyklos veiklą prielaidos ir galimybės*. Magistro darbas. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LTeLABa0001:E.02~2008~D_20080904_132026-58601/DS.005.0.02.ETD (žiūrėta 2015-01-15).
60. Myers, D.G. (2000). *Psichologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
61. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra prie Švietimo ir mokslo ministerijos. (2012). *Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija*. http://www.nmva.smm.lt/wpcontent/uploads/2012/12/2012_Projekto_Gera_mokykla_studija1.pdf (žiūrėta 2015-03-28).
62. Navaitis, G. (1999). *Psichologinė parama vaikui*. Vilnius: Kronta.
63. Navaitis, G. (2001). *Psichologinė parama paaugliams ir jų tėvams*. Vilnius: Kronta.
64. Ozolaitė, V., Zablockytė, E. (2008). Nenoro mokytis priežastys: Ugdytojų ir ugdytinių požiūris. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 2 (18), 176-179.
65. Pakalkaitė, L. (2006). Emocinis įsipareigojimas. *Vadovo pasaulis*. 6, 4-9.
66. Petrulytė, A. (2003). *Jaunesniojo paauglio socialinė raida*. Vilnius: Presvika.

67. Pivorienė R. V., Sturlienė N. (2005). *Mūsų klasė*. Knyga klasės auklėtoji. Vilnius: Tyto Alba
68. Prakapas, R., Butvilas, T. (2011). *Mokslinio tiriamojo darbo logografika studijoms*. Mokomasis leidinys. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
69. Rajeckas, V. (2004). *Pedagogikos pagrindai*. Vilnius: VPU.
70. Redding, S. (2000). *Parents and learning*. Brussels: International Academy of Education.
71. Rimkevičienė, V. (2001). *Mokyklos nelankymo ir antramečiavimo kaina*. Vilnius: Atviros Lietuvos fondo Švietimo studijų centras.
72. Rimm, S. B. (1998). *Sumažėjusio pažangumo sindromas: priežastys ir gydymas*. Vilnius: Solertija.
73. Rupšienė, L. (2000). *Nenoras mokytis – socialinis pedagoginis reiškinys: monografija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
74. Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
75. Sakalauskaitė, V. (2004). *Socialinio pedagogo bendradarbiavimas su vaiko teisių apsaugos institucijomis*. Magistro darbas.
http://vddb.laba.lt/fedora/get/LTeLABa0001:E.02~2004~D_20040608_15232526947/DS.005.0.0.2.ETD (žiūrėta 2014-10-22).
76. Samaitienė, J. (2008). Bendradarbiavimo su mokinių tėvais organizavimas. Kvietkauskienė, G. (Sud.). *Metodinė veikla mokytojo ir mokinio kompetencijoms ugdyti* (p.36-42.). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
77. Silickienė, N. (2005). *Pedagoginė pagalba nesėkmingai besimokantiems moksleiviams*. Magistro darbas. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2005~D_20050615_180306-27372/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2015-01-22).
78. Stanišauskienė, V. (2006). *Mokymasis mokytis mokykloje*.
http://www.mkc.lt/dokumentas/mokymosi_medziaga/mokomes_mokytis.doc (žiūrėta 2014-01-29).
79. Šapelytė, O. (2002). Socialinio pedagogo veiklos modeliavimas reguliuojant tarpusavio santykius mokykloje. *Socialinis darbas*, 2 (2), 64–72.
80. Šiaučiukėnienė, L., Visockienė, O., Talijūnienė, P. (2005). *Šiuolaikinės didaktikos pagrindai*. Kaunas: KTU leidykla Technologija.
81. Šimaitis, A. (2002). Socialiniai pedagogai švietimo įstaigose. *Socialinis ugdymas*, 5, 32-33.
82. Švietimo aprūpinimo centras. (2012). *Kas yra gera mokykla?* <http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/2012%20SPANr3Kas%20yra%20gera%20mokykla.pdf> (žiūrėta 2014-12-15).
83. Targamadžė, V. (2000). *Bendrojo lavinimo mokykla: mokinių edukacinio stimuliavimo aspektas*. Kaunas: Technologija.

84. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidybos centras.
85. Vasiliauskas, R. (2005). *Vertybių pedagogika: įžvalgos į vertybių ugdymo teoriją ir praktiką*. Vilnius: VPU.
86. Vaičiulienė, A. (2004). *Paauglio psichologija. Vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams*. Vilnius: Presvika.
87. Vosylienė, E. (2009). *Socioeducacinis darbas su vaiku. Mokomoji knyga*. Vilnius: baltos lankos.
88. Žukauskienė, R. (2001). *Kodėl vaikai neklauso?* Vilnius: LR ŠMM.

PRIEDAI

Interviu klausimai socialiniams pedagogams

Jūsų lytis:

Jūsų darbo stažas:

Jūsų išsilavinimas:

Mokyklos tipas:

1. Kokias mokinių problemas dažniausiai sprendžiate kartu su tėvais?
2. Kokią paramą mokinių tėvams suteikiate iškilus mokymosi problemoms mokykloje?
3. Kokiais būdais informuojate tėvus apie mokinio ugdymosi poreikius, pasiekimus, problemas, laimėjimus, mokyklos veiklą?
4. Nurodykite svarbiausias Jūsų ir tėvų bendradarbiavimo mokykloje būtinumo priežastis (pagrįskite savo nuomonę).
5. Kokios šiandien yra aktualiausios bendradarbiavimo su tėvais problemos?
6. Kaip manote, ar neigiama tėvų patirtis mokykloje, nuostatos verčia vengti kontaktų su mokykla taip apsunkinant bendradarbiavimo galimybių plėtotę?
7. Ką darote, kad tėvai jaustųsi laukiami ir vertinami mokykloje?
8. Kokiais būdais įtraukiate tėvus į bendradarbiavimą?
9. Kuri bendradarbiavimo su tėvais forma Jums labiausiai patinka?
10. Kaip manote, ar mokykla rodo pakankamą iniciatyvą, siekiant pagerinti tėvų ir mokyklos ryšį, kaip tai daroma?
11. Kas ir kaip, Jūsų nuomone, turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiavime su tėvais?
12. Kokias perspektyvas galite nurodyti stiprinant mokyklos ir tėvų bendradarbiavimą?
13. Ar Jums teko dalyvauti mokymuose bendradarbiavimo su tėvais klausimais? Jei ne ar sutiktumėte dalyvauti tokio pobūdžio mokymuose?

Interviu klausimai tėvams

Jūsų lytis:

Jūsų amžius:

Jūsų išsilavinimas:

1. Kokios šiandien aktualiausios problemos Jūsų vaiko mokykloje?
2. Kaip Jūs padedate sūnui/duktai spręsti kylančias mokymosi problemas?
3. Ar sutinkate, kad tėvai lygiaverčiai pedagogo partneriai? Kodėl?
4. Kaip manote, kokios socialinio pedagogo funkcijos mokykloje? Ar esate supažindintas su šiomis funkcijomis?
5. Kaip manote, ar būtinas tėvų ir socialinio pedagogo bendradarbiavimas, sprendžiant įvairias problemas, jei būtinas gal galite pasakyti kodėl?
6. Kaip Jūs įvertintumėte socialinio pedagogo darbą, jo gebėjimą organizuoti tarpusavio bendradarbiavimą?
7. Kokiais būdais mokykla informuoja Jus apie sūnaus/dukros pasiekimus, problemas, laimėjimus, mokyklos veiklą?
8. Kokios, Jums asmeniškai, priimtinausios bendradarbiavimo formos, sprendžiant įvairias problemas?
9. Gal galėtumėte išvardinti keletą veiksnių, kurie skatina sėkmingą bendradarbiavimą?
10. Kokie sunkumai jums trukdo sėkmingai bendradarbiauti, gal galėtumėte išvardinti?
11. Jūsų nuomone, ar tėvai pakankamai aktyviai dalyvauja mokyklos gyvenime?
12. Kaip manote, ar mokykla rodo pakankamą iniciatyvą, siekiant pagerinti tėvų ir mokyklos ryšį?
13. Kokias perspektyvas galite nurodyti stiprinant mokyklos ir tėvų bendradarbiavimą?